

DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ SPOLEČNOSTI - SOUČASNOST A PERSPEKTIVY

Dobrovolnictví v české společnosti - současnost a perspektivy

KROMĚŘÍŽ - město památek UNESCO
24. a 25. května 2010

Dobrovolnictví v české společnosti

—

současnost a perspektivy

Kroměříž – město památek UNESCO
24. a 25. května 2010

**Konferenci na téma dobrovolnictví pořádal
Klub UNESCO Kroměříž
spolu s Národním dobrovolnickým centrem HESTIA Praha
již desátým rokem**

Konference a vydání sborníku je realizováno za podpory

Pořadatelé konference

Klub UNESCO Kroměříž
HESTIA – Národní dobrovolnické centrum Praha

Záštitu nad konferencí převzali:

Václav Havel, bývalý prezident ČR, spisovatel a dramatik
MVDr. Stanislav Mišák, hejtman Zlínského kraje
Mgr. Miloš Malý, starosta Města Kroměříže
PhDr. Vladimír Špidla, bývalý evropský komisař pro zaměstnanost,
sociální věci a rovné příležitosti
PhDr. Miroslava Kopicová, ministryně školství, mládeže a tělovýchovy
Mgr. Dana Jurásková, Ph.D., MBA, ministryně zdravotnictví
JUDr. Petr Šimerka, ministr práce a sociálních věcí

Na přípravě konference spolupracují:

Dobrovolnické centrum Spektrum Kroměříž, Město Kroměříž,
Úřad práce Kroměříž
Asociace nestátních neziskových organizací Zlínského kraje

Klub UNESCO Kroměříž,
Národní dobrovolnické centrum
HESTIA

Vítáme účastníky mezinárodní konference

KROMĚŘÍŽ 2010

Dobrovolnictví v české společnosti

- současnost a perspektivy

Konference se koná za podpory

Cíle desáté konference s tematikou dobrovolnictví

Námětem konference v roce 2010 jsou zejména tato témata:

- přehled aktivit a projektů s celostátní působností zaměřených na dobrovolnictví;
 - vývoj legislativních kroků dotýkajících se dobrovolnictví;
 - první výstupy z mezinárodního výzkumu dobrovolnictví v české a norské společnosti, navazující na obdobný výzkum z roku 2001;
- příprava na rok 2011 vyhlášený Radou EU „Evropským rokem dobrovolných činností na podporu aktivního občanství“.

Obsah

Slovo úvodem

MUDr. Eva Nováková, předsedkyně Klubu UNESCO Kroměříž	7
---	---

Úvodní a pozdravné projevy

MUDr. Jarmila Číhalová, místostarostka města Kroměříž	8
Ivan Hoffman, redaktor Deníku a stálý spolupracovník ČRo.....	9
Ing. Bronislav Fuksa, předseda Výboru ZZK pro nevládní organizace a neziskový sektor, Zlínský kraj.....	10
Ing. Michaela Šojdrová, poslankyně Poslanecké sněmovny ČR.....	11

REFERÁTY K TÉMATU KONFERENCE

Novela zákona o dobrovolnické službě

Mgr. Radek Jiránek, Ministerstvo vnitra ČR, Praha	12
---	----

Veřejná služba a její návaznost na dobrovolnickou službu

Mgr. Petr Beck, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha.....	15
--	----

První výsledky z výzkumu The Patterns and Values of Volunteering

Mgr. Tereza Pospíšilová, Ph.D., Fakulta humanitních studií UK, Praha	
Doc. PhDr. Pavol Frič, CSc., Fakulta sociálních věd UK, Praha	19

Dobrovolnictví mladých lidí a program Připoj se.....

PhDr. Hana Šilhánová, Nadace rozvoje občanské společnosti, Praha	29
--	----

Evropský rok dobrovolných činností na podporu aktivního občanství

Mgr. Jana Heřmanová, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha	
Mgr. Josef Boček, Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Praha.....	32

Neformální výchova a dobrovolnictví v souvislosti s projektem „Klíče pro život“

Mgr. Irena Obrusníková, Martina Strašáková	
Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Praha.....	34

Mezinárodní dobrovolnictví jako konkrétní pomoc i neformální (sebe)vzdělávání – současnost a perspektivy

Mgr. Robin Ujřaluši, INEX – Sdružení dobrovolnických aktivit, Praha	40
---	----

Dobrovolnictví ve VODAFONE – přirozená součást odpovědné firmy	
Ing. Přemysl Filip, Vodafone Czech Republic a.s., Praha	44
Jak spolupracovat se Sodexo a jejími dobrovolníky	
Ing. Karel Pelán, Sodexo Pass Česká republika	46
Dobrovolnictví ve zdravotnictví – současný stav a výhled	
MUDr. Ivana Kořínková, Consult Hospital, s.r.o., Praha	48
Zhodnocení přínosu dobrovolnického programu v Thomayerově nemocnici a IKEM	
Mgr. Martina Tyllarová, Fakultní Thomayerova nemocnice, Praha	
Marie Hrbková, Fakultní Thomayerova nemocnice, Praha	
Mgr. Vlasta Vítková, IKEM, Praha.....	51
Vývoj programu Pět P v ČR a zhodnocení jeho efektivity po 13 letech realizace	
Mgr. Bohdana Břízová, Zdravotně sociální fakulta JČU, České Budějovice.....	60
Dobrovolnický program AMIKUS v Liberci	
Alena Bartoníčková, Bc. Simona Oravcová, Komunitní středisko KONTAKT, Liberec.....	75
Dobrovolnictví v Domově seniorů úspěšně pokračuje	
Iveta Dittrichová, Domov seniorů, Jankov	78
Dobrovolnictví – perspektiva pro rozvoj občanské společnosti	
PhDr. Jiřina Šiklová, CSc., Praha	79
Nemusíme, chceme! (dokument, ČR)	
Josef Kostecký a Ivana Zamazalová	82
Dobrovolnictví jako nástroj na komunitní rozvoj a sebarozvoj	
Mgr. Lucia Cintulová, Fakulta zdravotnictví a sociální práce, Trnavská univerzita.....	83
Prohlášení účastníků konference.....	89
Vyhodnocení ankety účastníků konference.....	91
Program konference	92
Seznam účastníků konference.....	94
Doprovodný program.....	99

MUDr. Eva Nováková,
předsedkyně Klubu UNESCO Kroměříž

Úvodní slovo

Od roku 2001 se scházíme v jarních měsících v Kroměříži, letos to bude již po desáté, abychom se společně věnovali tématu dobrovolnictví v různých souvislostech se snahou reagovat na aktuální témata. Již po desáté jménem pořadatelů Vás opravdu ráda vítám. Letos sice v poněkud stísněnějším konferenčním sále, protože prostory, ve kterých jsme dříve konference pořádali, se přestavují. Zato však se nacházíme v balkónových sálech Arcibiskupského zámku, který je společně s Květnou a Podzámeckou zahradou zapsán na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Snad nebude nepatřičné, když si dovolím zmínit, že právě Klub UNESCO zápis na tento prestižní seznam inicioval a o zapsání se významně zasloužil.

Z témat našich setkání bych ráda připomněla rok 2003, kdy jsme aktuálně po povodních zařadili téma „Dobrovolníci v krizových situacích.“. I letošní povodně potvrzují, jak nezastupitelná je role dobrovolníku, zejména dobrovolných hasičů, pracovníků charitativních organizací i obětavých jednotlivců.

Velmi bychom si přáli, aby konference splnila Vaše očekávání, což jste v minulých letech potvrdili v anketě, kterou Vám i letos předkládáme. Vaše hodnocení bude pro nás podstatnou informací o tom, jak se letošní setkání podařilo, či s čím jste nebyli spokojeni.

Konference by měla být také vyjádřením úcty a vděčnosti za Vaši práci, o které by se dalo jistě říci mnoho krásných a vznešených slov. Dovolím si však použít části poselství prezidenta Václava Havla, které poslal naší první konferenci v r. 2001. Je nepatetické a přesto, myslím, velmi výstižné. Protože i letos přijal nad naši konferenci záštitu, znovu jej ocituji: „Pomáháte nejen konkrétním bližním, ale pomáháte zároveň, byť možná nenápadně a bez velké publicity, zlepšovat mravní klima v naší zemi, pěstovat lidskou solidaritu, posilovat vzájemnou důvěru, to znamená podporovat cosi, čeho je nám velice zapotřebí.“

Mezi účastníky konference jsou významní hosté, které bych Vám ráda představila.

Jsou to Dr. Číhalová, místostarostka města Kroměříže, Mgr. Heřmanová z MŠMT, Mgr. Jiránek z ministerstva vnitra, Ing. Fuksa, předseda výboru pro neziskové organizace Zlínského kraje, Ivan Hoffman, redaktor Deníku a stálý spolupracovník ČRO. Na přípravě i realizaci konference již deset let spolupracuje Hestia – Národní dobrovolnické centrum. Jsme rádi, že i letos přátelé z Hestie jsou mezi námi. Zvláště vítám PhDr. Olgu Sozanskou a PhDr. Jiřího Tošnera.

Pravidelnými účastníky jsou přátelé ze Slovenska, za všechny vítám Ing. Františka Baláže, náměstka hejtmana Nitranského kraje.

Významnými hosty jsou samozřejmě všichni lektori, kterým patří poděkování za to, že se s námi podělí o své poznatky a kteří, jak doufáme, pošlou včas svá vystoupení, abychom mohli připravit sborník.

Vítanými a milými hosty jste všichni, kteří jste přijali naše pozvání.

Dovolte, abych také již nyní poděkovala všem, kteří se zasloužili o přípravu a realizaci konference.

MUDr. Jarmila Číhalová,
místostarostka města Kroměříž

Vážené dámy, vážení pánové,

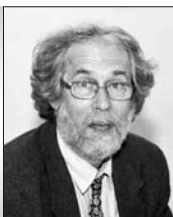
dovolte mi, abych Vás co nejsrdečněji přivítala jménem svým, i jménem vedení města Kroměříže na již 10. ročníku konference o dobrovolnictví, kterou pořádá Klub UNESCO Kroměříž a národní dobrovolnické centrum HESTIA. Letošním tématem konference je „Dobrovolnictví v české společnosti - současnost a perspektivy.

Dnes jste k nám přijeli do klidného, i když deštivého dne. Ale před týdnem tady byla situace úplně jiná. Opět nás ohrožovala „velká voda“. V pondělí dopoledne poprvé zasedala povodňová komise, která se do čtvrtku sešla celkem 13krát. Pondělní prognózy vypadaly hroživě; ukazovaly, že voda v Moravě se může dostat přes hranici 732 cm, které dosáhla při záplavách v roce 1997. Tehdy byla zaplavena část města, včetně přilehlé Podzámecké zahrady. Příslušné orgány města se snažily provést všechna nezbytná opatření, aby zamezily možným škodám. A při takových událostech se nikdy neobejdeme bez pomoci dobrovolníků. Ať jsou to dobrovolní hasiči, občané, organizace či společnosti, které nezištně nabídlí pomoc. Znovu jsme si uvědomili, jak jsou tito lidé nezbytní, že bez nároku na finanční či jinou odměnu pracují a pomáhají jiným.

Jeden citát říká: „Dobrovolníci jsou obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci.“ Není to jenom v krizových situacích. Řada dobrovolníků vede různé kroužky, pomáhá ve zdravotnických zařízeních, v sociálních službách a na mnoha a mnoha dalších místech. Dobrovolníkem se může stát v podstatě kdokoli, protože každý může něco poskytnout druhým. Mohou to být naše vědomosti či dovednosti, ale také volný čas, láska a energie. Tímto vším můžeme pomoci jiným. O takových lidech bude při letošní konferenci jistě řeč. Uslyšíme nejeden příklad dobré praxe, který lze převzít a uplatnit jinde. Ale je také třeba, aby dobrovolnictví mělo určitá pravidla. Legislativa dobrovolnické činnosti bude jedním z dalších témat této konference.

Dámy a pánové, přeji Vám všem, aby konference splnila vaše očekávání, abyste načerpali informace, které využijete při své práci. Přeji Vám také, ať zde navážete nové pracovní i osobní kontakty a v budoucnu se do našeho města vždy rádi vrátíte.

MUDr. Jarmila Číhalová,
místostarostka města

Ivan Hoffman,
redaktor Deníku a stálý spolupracovník
Českého rozhlasu

Ivan Hoffman, publicista a novinář

Vystoupil na konferenci po deseti letech a navázal na své myšlenky o dobrovolnictví a dárcovství, které pronesl v červnu 2001, kdy se v Kroměříži konala první konference s tématem dobrovolnictví.

Ve svém příspěvku konstatoval, že dobrovolnictví, dobrovolná práce jsou po deseti letech již součástí života společnosti. Mnohá úskalí spojená zejména s morálními problémy se proměňují a přetrvávají. Ve vztahu ke státu v r. 2001 pronesl následující a jistě stále platné: „Rozumné je pro jistotu předpokládat, že stát za nás nic neudělá, že co chceme aby bylo uděláno pro druhé, musíme pro ně udělat, co chceme, aby bylo vytvořeno, musíme vytvořit, co chceme aby bylo zachráněno musíme zachránit. Dobrovolně“

Kompletní text vystoupení do uzávěrky vydání sborníku nebyl dodán.

Ing. Bronislav Fuksa,
předseda Výboru ZZK pro nevládní organizace
a neziskový sektor, Zlínský kraj

Vážená paní doktorko, vážená paní místostarostko, vážení a milí účastníci konference. Dovolte abych vás všechny pozdravil za Zlínský kraj a přednesl i pozdrav pana hejtmana S. Mišáka.

Jsem rád, že vámi organizovaná konference je tak bohatě zastoupena lidmi, pracujícími v neziskovém sektoru, a aktivně zastupují také zástupce dobrovolníků. Zlínský kraj si velice váží práce všech, kteří pomáhají potřebným. Proto i hejman převzal záštitu nad vaší konferencí. V našem kraji je registrováno více jak pět tisíc organizací v neziskovém sektoru a je velmi dobře, že tato konference ukazuje důležitost a potřebnost věnovat mu pozornost. Je to oblast, kterou nezabezpečuje stát ani soukromý sektor, nicméně je pro občanskou společnost velmi důležitá.

Dovolte mi, abych vám z tohoto místa poděkoval za pozvání a popřál všem účastníkům krásný pobyt v našem kraji, v městě Kroměříži. Věřím, že informace získané na konferenci pozitivně využijete ve své práci.

Ing. Bronislav Fuksa,
předseda výboru ZZK pro NNO

Dobrovolníci z Klubu UNESCO Kroměříž

Ing. Michaela Šojdrová,
poslankyně Poslanecké sněmovny ČR

Vážení účastníci konference,

chtěla bych vás pozdravit již tradičně, jako jedna z těch, kteří jsou zodpovědní za zákony v Poslanecké sněmovně.

Pro mne je to jedinečná příležitost získat zkušenosti od vás, lidí z praxe. Tyto informace jsou pro mne rozhodující při projednávání zákonů, které se dobrovolnictví dotýkají.

Mohu jako příklad uvést spory kolem zákona o zaměstnanosti, ve kterém byl původně návrh na zavedení termínu „dobrovolná služba“. Na základě poučení z těchto setkání mi bylo jasné, že jde o zavádějící terminologii, kde se pojem dobrovolné činnosti jako ctnosti dává do souvislosti s povinností ze zákona odpracovat určitou dobu, nutnou pro získání nároku na sociální dávky. Díky pozměňovacím návrhům byla terminologie změněna na „veřejnou službu“, což lépe odpovídá záměru zákona.

Ráda bych zmínila iniciativu, která pro občanská sdružení může mít velký význam. Jedná se o návrh zákona o registru neziskových organizací, který by byl i v elektronické podobě a veřejně přístupný. Dobrovolnictví se často přirozeně spojuje s činností spolků a sdružení. Dnes je jejich registrace nepřehledná a nepřístupná pro veřejnost, což působí komplikace třeba při jejich účasti v projektech, při snaze o veřejnou kontrolu. Tato iniciativa ještě zákonnou podobu nemá, ale věřím, že se jí dočkáme.

Důležitým krokem ve výchově a tedy i ve výchově k dobrovolnictví, je zavedení etické výchovy jako samostatného vzdělávacího předmětu do vzdělávacích programů pro základní a střední školy. Zde se otevírá nový prostor pro školu, ve kterém může žáky motivovat a vést k osvojení důležitých životních návyků – ctností, mezi než dobrovolnictví patří.

Dovolte mi na závěr podělit se s vámi o milý zážitek, pro mne nečekaný. Během volební kampaně jsem objela 11 domovů důchodců v našem kraji. V jednom z nich, v Napajedlích, se paní vedoucí chlubila, máme tady jednoho dobrovolníka. Byl to 68letý důchodce, který se staral o své starší přátele, vozil je na procházky, nakupoval jim a dělal jim zkrátka společnost. Překvapením pro mě bylo to, že se i tady, v takové souvislosti vžil pojem „dobrovolník“.

Organizátorům a účastníkům děkuji za velký kus práce, který jste mnozí dobrovolnic-ky, bez nároku na odměnu, udělali pro nás pro všechny.

Hostům přeji krásný pobyt u nás, v Kroměříži.

Ing. Michaela Šojdrová,
poslankyně Poslanecké sněmovny ČR

Novela zákona o dobrovolnické službě

Mgr. Radek Jiránek, Ministerstvo vnitra ČR, Praha

Novela zákona o dobrovolnické službě

Mgr. Radek Jiránek

Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) nabyl účinnosti k 1. lednu 2003. Gesci za plnění úkolů, vyplývajících ze zákona, nese Ministerstvo vnitra. Jedním z úkolů je udělování akreditací nestátním neziskovým organizacím na konkrétní projekty pro oblast dobrovolnické služby. S tím souvisí druhý návazný úkol a tím je poskytování dotací organizacím s akreditovaným projektem.

Zákon o dobrovolnické službě zavedl do českého právního řádu pojmy: dobrovolník, dobrovolnická služba, vysílající a přijímající organizace a nastavil přesná pravidla pro výkon dobrovolnické služby. Jedná se zejména o vymezení smluvních vztahů mezi dobrovolníkem, vysílající a přijímající organizací, vymezení povinností a podmínek působení dobrovolníka v organizacích, které zahrnují jejich přípravu, podporu, pojištění, ale i kontrolu. Z právní úpravy vyplývají také benefity, mezi které patří možnost úhrady veřejného zdravotního pojištění, možnost hrazení důchodového pojištění, možnost započítání doby výkonu dobrovolnické služby do náhradní doby zaměstnání při posuzování nároku podpory v nezaměstnanosti, výhody v oblasti daně z příjmu a daně darovací. Obecně lze říci, že hlavním cílem právní úpravy je profesionalizace a nastavení standardů činnosti nestátních neziskových organizací v oblasti dobrovolnictví.

Proces změny právní úpravy zákona o dobrovolnické službě

V červnu roku 2007 bylo uskutečněno dotazníkové šetření mezi nestátními neziskovými organizacemi zaměřené na pozitiva a negativa zákona o dobrovolnické službě. Část dotázaných podporovala změnu úpravy dobrovolnictví v celé jeho šíři, aby byla vyjádřena podpora všem formám dobrovolnické činnosti a všem subjektům, které ji realizují. Někteří z dotázaných byli mimo jiné pro úpravu zákona o dobrovolnické službě ve smyslu odstranění diskriminace členů jako dobrovolníků, kteří ze zákona nemohou vykonávat dobrovolnickou službu pro subjekty, jejichž jsou zároveň členy. To bylo také požadavkem formulovaným v usnesení vlády č. 611/2007 ke Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013, které v části Resortní cíle ukládá Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy spolu s Ministerstvem vnitra a Radou vlády pro nestátní neziskové organizace: „Předložit požadavek na novelu zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě

bě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, aby se vztahoval i na tradiční dobrovolné práce v nestátních neziskových organizacích na členském principu, ve školách a školských zařízeních (vedoucí dětských kolektivů, zájmových kroužků, vedoucí na dětských táborech...)“.

V červenci roku 2008 proběhla diskuse v Muzeu Policie ČR s více než 40 nestátními neziskovými organizacemi a zástupci ústředních orgánů státní správy o podobě a změnách zákona. Dále proběhla řada jednání a konzultací s dotčenými subjekty.

Představa o podobě legislativní úpravy zákona o dobrovolnické službě prodělala výrazný vývoj. Ministerstvo vnitra na základě získaných podnětů zpracovalo nejprve návrh nového **zákona o dobrovolnictví a dobrovolnické službě**, který měl být komplexní úpravou problematiky dobrovolnictví složený ze dvou částí. První část měla upravovat dobrovolnictví, všechny jeho formy a organizace, jenž se dobrovolnictvím zabývají. Druhá část obsahovala původní akreditovanou oblast dobrovolnické služby. Od tohoto návrhu zákona však bylo upuštěno po vnitrosresortním připomínkovém řízení, které proběhlo v září roku 2009 a zejména po zjištění negativního stanoviska klíčových resortů státní správy na vytvoření zcela nové právní úpravy. Návrh zákona byl natolik široce a obecně pojatý, že byl označen za deklaratorní a nadbytečný. Navrhovaná legislativní úprava byla považována za velmi problematickou, protože by umožňovala legalizaci porušování nebo obcházení právních předpisů v oblasti pracovně právní, daňové apod. Jednotlivá ministerstva vznesla návrhy na úpravu zákona a doporučila provedení změn formou novely zákona o dobrovolnické službě.

Od listopadu roku 2009 začalo Ministerstvo vnitra pracovat na **novele zákona o dobrovolnické službě**. Novela se zaměřila na odstranění překážek dobrovolnické služby v souvislosti se stávající právní úpravou. Mezi důležité body novely patří:

- zrušení diskriminace pro členy – možnost členů organizací vykonávat dobrovolnickou službu ve prospěch přijímajících organizací, které jsou členy,
- zakotvení možnosti pro osoby v pracovněprávních vztazích, služebním poměru, osobám ve statutárních a kontrolních orgánech vykonávat dobrovolnickou službu u přijímající organizace, kde pracují, vykonávají činnost,
- možnost pro žáky a studenty vykonávat dobrovolnickou službu pro přijímající organizace, ke kterým je váží jejich studijní povinnosti, avšak mimo plnění povinností žáků a studentů,
- doplnění a terminologická úprava taxativního výčtu oblastí výkonu dobrovolnické služby jako reakce na potřebu vysílání dobrovolníků, rozšíření počtu oblastí, ve kterých bude moci být dobrovolnická služba vykonávána,
- možnost vystavení Osvědčení o výkonu dobrovolnické služby definované v zákoně, které bude sloužit jako potvrzení o neformálním vzdělání a možnost potvrzení pro potenciálního zaměstnavatele,
- prodloužení délky trvání platnosti akreditace ze 3 na 4 roky,
- možnost vysílat dobrovolníky i do obchodních společností, které nejsou založeny za účelem podnikání, ale konají aktivity ve veřejném zájmu, a to zejména v oblasti zdravotní, sociální a kulturní,

- možnost vysílání dobrovolníků do zahraničí od 15 let věku,
- **zjednodušení uzavírání smluv o výkonu dobrovolnické služby s osobami mladšími 18 let** (společný podpis smlouvy zástupce vysílající organizace, zákonného zástupce a dobrovolníka),
- možnost **participace finančního i nefinančního charakteru přijímajícími organizacemi na realizaci dobrovolnické služby** v akreditovaném režimu; tj. možnost přijímajících organizací spolupodílet se na nákladech spojených s koordinací a výkonem dobrovolnické služby, např. ve formě přípravy dobrovolníků (lektorování), poskytnutí pracovních a ochranných pomůcek, zajištění očkování, apod.,
- povinnost vysílající organizace zajistit pojištění dobrovolníka vykonávajícího dobrovolnickou službu = finanční úspora v případech, kdy je dobrovolník pojištěn pro případ úrazu nebo hmotné újmy z jiného titulu a není tedy nutné, aby jej vysílající organizace pojišťovala znovu, jak je tomu dosud,
- podrobnější a realitě odpovídající **úprava pojištění za škodu** = kvalitnější pojistná ochrana dobrovolníků, zajištění bezproblémového pojistného plnění v případě pojistné události,
- **oprávnění pro Ministerstvo vnitra kontrolovat dodržování podmínek daných zákonem také v přijímajících organizacích** = zvýšení kvality dobrovolnické služby, zvýšená ochrana dobrovolníka, zvýšená odpovědnost vysílající organizace za kontrolu a dodržování smluvně daných podmínek výkonu dobrovolnické služby a vyvození sankce pro vysílající organizace v případě jejich neplnění v podobě odejmutí akreditace.

Novela zákona o dobrovolnické službě prošla v květnu tohoto roku vnitroresortním připomínkovým řízením.

Předpokládané další legislativní kroky:

Meziresortní připomínkové řízení

Schválení vládou ČR (do konce listopadu 2010)

Schvalovací proces v Parlamentu ČR (rok 2011)

Nabytí účinnosti k 1. lednu 2012

Veřejná služba a její návaznost na dobrovolnickou službu

**Mgr. Petr Beck, Ministerstvo práce
a sociálních věcí, Praha**

Veřejná služba a její návaznost na dobrovolnickou službu

Mgr. Petr Beck

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Vážené dámy, vážení pánové a určitě mohu zvlášť směřovat pozdrav i na – vážení dobrovolníci,

je mi ctí a potěšením, že se mohu účastnit této konference, která je tématicky zaměřená na dobrovolnictví v české společnosti a jeho současnost a perspektivy. I když se má prezentace přímo netýká dobrovolnictví, budu se snažit je neopomenout. Cílem mé přednášky je seznámit vás s institutem veřejné služby, s jeho vznikem, pravidly a fungováním a to i v návaznosti na dobrovolnickou službu.

Co zapříčinilo vznik veřejné služby?

Stálé připomínky měst a obcí na adresu jejich občanů, kteří pobírali dávky pomoci v hmotné nouzi a nesnažili se zvyšovat si příjem vlastní prací, a nabídka měst a obcí, že pro tyto občany se práce v obci vždy najde, vedly k zavedení institutu veřejné služby. První koncepce veřejné služby se opírala o službu dobrovolnickou a dokonce se uvažovalo, že by byl pojem „veřejná služba“ upraven v zákoně o dobrovolnické službě. I přesto, že se u veřejné služby hodně vycházelo ze služby dobrovolnické, ustoupilo se od záměru zakotvit veřejnou službu v zákoně o dobrovolnické službě, což z mé strany mohu kvitovat, protože i přes určitá podobenství mají dobrovolnická a veřejná služba odlišný charakter. Nakonec byla veřejná služba implementována do čtyř odstavců § 18a zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a poprvé mohla být organizována od 1. 1. 2009.

Veřejnou službu se rozumí pomoc obci v záležitostech, které jsou v zájmu obce, zejména při zlepšování životního prostředí v obci, udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, pomoci v oblasti kulturního rozvoje a sociální péče. Jinými slovy, činností pro blaho obce se v rámci veřejné služby meze nekladou. Jen pro zajímavost mohu zmínit činnosti, které jsou v rámci veřejné služby vykonávány, jedná se např. o otvírání a zavírání hřbitovů, výpomoc na farách, balení knih ve veřejných knihovnách, pomoc při přecházení na přechodech u školek, škol a další.

Veřejná služba může být vykonávána pouze osobami, které pobírají dávky ze systému pomoci v hmotné nouzi (tj. příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc). Pokud se rozhodne obec veřejnou službu organizovat, má povinnost uzavřít

s osobami v hmotné nouzi smlouvu o výkonu veřejné služby a pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou osoba vykonávající veřejnou službu způsobí nebo jí bude způsobena. Ministerstvo práce a sociálních věcí může obci poskytnout dotaci na pojištění osob ve veřejné službě. Při sjednání rozsahu pracovní doby, doby odpočinku, podmínek pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se pro výkon veřejné služby používají pracovněprávní předpisy. Obce se rovněž mohou domluvit na společném organizování veřejné služby, kterou jedna obec může zařizovat pro občany více obcí. Výkon v rámci veřejné služby není vázán na trvalý pobyt osoby v hmotné nouzi, proto je možné, aby obec organizující veřejnou službu přijala na tuto činnost i osobu, která je trvale hlášena v jiné obci.

Obec má možnost zajišťovat veřejnou službu i prostřednictvím jiných subjektů, a to buď jejím delegováním na vlastní příspěvkové organizace či na jiné organizace např. soukromé, neziskové aj.). Znamená to, že i dobrovolnické organizace mohou po domluvě s obcí veřejnou službu organizovat. Zde však upozorňuji, že v tomto případě je nutné, aby byl v těchto organizacích výkon dobrovolnické a veřejné služby striktně oddělen. Nemělo by docházet k tomu, že činnosti v akreditovaném projektu dobrovolnické služby by byly vykonávány v rámci veřejné služby.

Ačkoliv je podle znění zákona o pomoci v hmotné nouzi veřejná služba ve prospěch obcí vykonávána bez nároku na odměnu, mohou být s její realizací spojeny pro obce určité náklady. Nicméně ty se dají velmi účinně redukovat. Například při zajištění vhodného pracovníka, který by organizoval veřejnou službu v obci, je možné požádat úřad práce o příspěvek na vytvoření pracovního místa v rámci veřejně prospěšných prací, který by pokrýval v podstatě většinu mzdových nákladů. V případě, že je nezbytné zapracování takto umístěného uchazeče o zaměstnání, může úřad práce obci poskytnout také příspěvek na zapracování. Obdobné možnosti využilo i dobrovolnické centrum v Ústí nad Labem, kde mají zaměstnaného koordinátora právě v rámci veřejně prospěšných prací, který má na starosti dobrovolníky z řad osob pobírajících dávky pomoci v hmotné nouzi.

Další možný náklad na veřejnou službu představují ochranné pomůcky a výdaje na jejich pořízení. Zde však záleží na posouzení rizik vyplývajících z příslušné činnosti, která bude v rámci veřejné služby vykonávána. Pokud tato rizika objektivně existují, je nutné příslušné ochranné pomůcky osobám zajistit. Avšak ze zkušeností z praxe je známo, že tato rizika jsou ve větší míře nízká, a v prostředí, v němž oděv nebo obuv osob vykonávající veřejnou službu nepodléhá mimořádnému opotřebení nebo znečištění a ani neplní ochrannou funkci, obec s výjimkou reflexních vest a rukavic ochranné pomůcky nemusí poskytnout. V neposlední řadě může být s osobami i v rámci smlouvy dohodnuto použití vlastního pracovního oděvu.

Pouze v omezené míře lze redukovat náklady na pracovní pomůcky. Veškeré tyto náklady nese obec sama. Lze však používat jednu pracovní pomůcku pro více osob, které nevykonávají veřejnou službu ve stejný okamžik.

Osoby před nástupem na veřejnou službu se musí podrobit zdravotní prohlídce u svého ošetřujícího lékaře, který jim vystaví potvrzení o tom, že jim jejich zdravotní stav dovoluje vykonávat činnosti ve veřejné službě. Na úhradu poplatku za vystavení potvrzení může osoba požádat orgán pomoci v hmotné nouzi o poskytnutí mimořádné okamžité pomoci.

Výhody i nevýhody plynoucí z organizování veřejné služby jsou dvojí: pro obce a osoby v hmotné nouzi. Obce, které takto získají bezplatnou pracovní sílu, mohou například udržovat lépe čistotu a pořádek na veřejných místech nebo zajistit více sociální péče o svoje občany. Také se eliminují možnosti „práce načerno“ a současně se umožní osobám obtížně získávajícím práci na otevřeném trhu práce pomoci svému městu. Na druhou stranu nepatrně rostou obci náklady na zřizování veřejné služby a také administrativní zatížení jejich pracovníků.

Osoby v hmotné nouzi si pomocí veřejné služby mohou udržet původní výši dávky nebo si ji dokonce zvyšovat. Zároveň se dostanou ze sociální izolace a znovu si osvojí pracovní návyky a dovednosti. V některých případech však dochází k tomu, že poptávka osob po veřejné službě převyšuje její nabídku nebo ji obec vůbec neorganizuje. Potom osobám v hmotné nouzi nezbyvá než zvolit jinou možnost aktivity, kam patří i dobrovolnická služba, krátkodobé zaměstnání, brigáda aj., které jim zajistí, aby po šesti měsících pobírání příspěvku na živobytí nedostávaly pouze existenční minimum.

A jaký má vliv vykonání veřejné a nebo dobrovolnické služby na dávky pomoci v hmotné nouzi, resp. na výši příspěvku na živobytí? Pro osoby v hmotné nouzi je výhodné vykonávat veřejnou a nebo dobrovolnickou službu alespoň 20 hodin měsíčně, protože v takovém rozsahu je tato činnost považována za snahu o zvýšení příjmu vlastní prací. Rovněž pozitivně je výkon veřejné a dobrovolnické služby v takovémto rozsahu hodnocen těm osobám, které pobírají příspěvek na živobytí déle než 6 měsíců, protože jim zachovává výši dávky, tak že neklesne na úroveň existenčního minima. Pokud osoby pobírající příspěvek na živobytí ve veřejné a nebo dobrovolnické službě odpracují minimálně 30 hodin měsíčně, navýší se jim dávka o polovinu rozdílu mezi jejich životním minimem a existenčním minimem. O rozsahu veřejné a nebo dobrovolnické služby je informován orgán pomoci v hmotné nouzi prostřednictvím tiskopisu, na němž obec a nebo dobrovolnická organizace potvrzuje počet vykonaných hodin za měsíc. Přesné částky mohou uvést na příkladu jednotlivce, který nemá žádný příjem a majetek a nemusí uplatňovat pohledávky a nároky:

- žádné aktivity – 2.020, – Kč
- alespoň 20 h. veřejné nebo dobrovolnické služby/měsíc nebo jiné aktivity – 3.126, – Kč
- alespoň 30 h. veřejné nebo dobrovolnické služby/měsíc – 3.679, – Kč

Upozorňuji, že uvedené částky se týkají pouze příspěvku na živobytí. Osobě nadále zůstávají v nezměněné výši ostatní dávky, které se např. vztahují k nákladům na bydlení. Snížení částky živobytí na existenční minimum se nedotýká osoby:

- u které se nezkoumá snaha zvýšit si příjem vlastní prací (osoby starší 68 let, poživatelé starobního důchodu, osoby v III. stupni invalidity, osoby pobírající rodičovský příspěvek, nezaopatřené děti, osoby dočasně práce neschopné...),

- pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci,
- která má příjem z výdělečné činnosti,
- která vykonává dobrovolnickou službu nebo veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 h/měsíc,
- od 1. 6. 2010 – osoby v I. a II. stupni invalidity.

Poprvé osobám pobírajícím příspěvek na živobytí déle než šest měsíců mohla být částka živobytí snížena v červenci roku 2009, a aby snížení předešly, snažily si najít nějakou aktivitu a pracovníky orgánů pomoci v hmotné nouzi jim byla také doporučována dobrovolnická služba. Pro výkon dobrovolnické služby jsou však nutné určité osobní předpoklady dobrovolníka a pro zamezení situace, že by orgány pomoci v hmotné nouzi doporučovaly všem osobám v hmotné nouzi činnost v dobrovolnických organizacích, a nikoli pouze těm, které jsou pro tuto činnost vhodné, vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s Ministerstvem vnitra Metodický pokyn č. 1/2009 k limitům využití dobrovolnické služby u osob v hmotné nouzi.

V současné době chystáme publikaci o veřejné službě, která by měla obcím sloužit jako návod, jak nejlépe a nejefektivněji veřejnou službu organizovat. K tématu veřejné služby bych mohl hovořit ještě dlouho, ale domnívám se, že základní informace jsem Vám poskytl. Proto Vám na závěr popřeji hodně zdraví ve Vaší profesi a v životě a ať žije veřejná a dobrovolnická služba!

Děkuji Vám za pozornost.

Pohled do konferenčního sálu v čele Ing. František Baláž - náměstek hejtmána Nitrianského kraje a MUDr. Olga Sehnalová - europoslankyně

**První výsledky z výzkumu
The Patterns and Values of Volunteering**
Mgr. Tereza Pospíšilová, Ph.D.,
Fakulta humanitních studií UK, Praha
Doc. PhDr. Pavol Frič, CSc.,
Fakulta sociálních věd UK, Praha

Vzory a hodnoty dobrovolnictví

Pavol Frič (Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze)

a Tereza Pospíšilová (Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze)

Příspěvek představuje první výstupy z projektu „*Vzory a hodnoty dobrovolnictví v české a norské společnosti*“, který realizuje Národní dobrovolnické centrum Hestia, o.s., ve spolupráci s Univerzitou Karlovou, Nadací rozvoje občanské společnosti a norským partnerem od června 2009 do prosince 2010.

Projekt „Vzory a hodnoty dobrovolnictví v české a norské společnosti“ je financován Finančními mechanismy EHP a Norska a státním rozpočtem České republiky prostřednictvím Fondu pro podporu výzkumu.

Příspěvek do sborníku vznikl převedením a stručným doplněním prezentace: Pavol Frič a Tereza Pospíšilová, 2010. „Vzory a hodnoty dobrovolnictví“. Příspěvek na konferenci „Dobrovolnictví v české společnosti – současnost a perspektivy“ v Kroměříži 24. - 25. 5. 2010. Výstup z projektu Vzory a hodnoty dobrovolnictví v české a norské společnosti.

1. Charakteristika a obsahové zaměření výzkumu

Příspěvek obsahuje vybraná data z reprezentativního dotazníkového šetření, které se uskutečnilo:

- na podzim roku 2009
- na vzorku 3811 občanů ČR
- ve věku od 15 let
- který zahrnoval 1132 organizovaných (formálních) dobrovolníků, kteří pracují pro nějakou neziskovou organizaci

Terénní sběr dat provedla agentura Factum Invenio.

Obsahové zaměření výzkumu lze charakterizovat pomocí několika následujících výzkumných otázek:

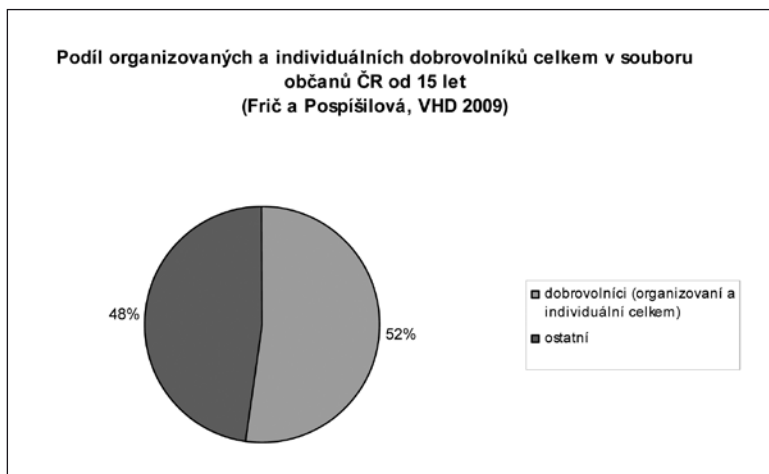
- **Kdo je český „homo voluntas“? – Jaký je styl dobrovolné participace a sociálně-demografický profil typického dobrovolníka v ČR?**

- **Čím jsou čeští dobrovolníci motivováni?** – Jaké hodnoty stojí v pozadí jejich rozhodnutí dobrovolně pracovat?
- **Jakým sociálním kapitálem dobrovolníci disponují?** – Jakého typu jsou jejich přátelské sítě, a jakou podporu mohou z jejich strany očekávat?
- **V jakém organizačním kontextu pracují?** – Jaké typy NO využívají práci dobrovolníků a jak vypadá organizační infrastruktura českého dobrovolnictví?
- **Jaký je vliv českého kulturního rámce na charakter dobrovolnictví?** – Převládá spíše vliv kolektivismu (státního paternalismu), anebo individualismu a liberalismu?
- **Jaký je společenský význam dobrovolnictví v ČR?** – Přistupuje česká společnost k dobrovolnictví spíše jako k jakési náhradě za nefungující sociální stát, anebo v něm vidí spíše alternativu?

2. Základní fakta o dobrovolnictví v České republice

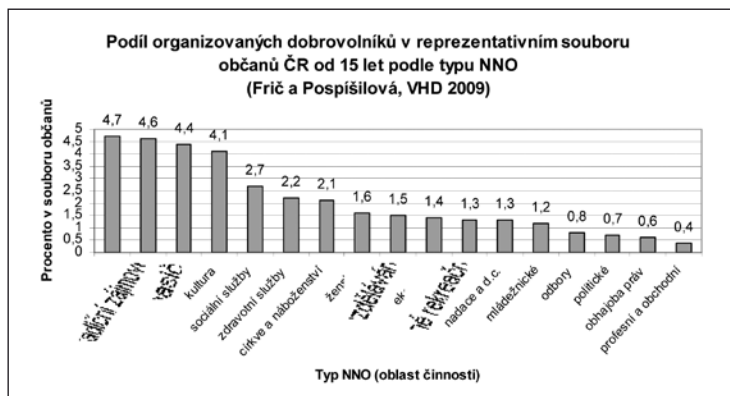
Organizované neboli formální dobrovolnictví je dobrovolná činnost bez nároku na odměnu skrze organizace (obvykle skrze tzv. nestátní neziskové organizace, jako je např. občanské sdružení, nadace, obecně prospěšnou společnost). Tomuto typu činnosti se v uplynulém roce věnovalo 30% občanů ČR od 15 let.

Neformální (individuální) dobrovolnictví je dobrovolná činnost pro druhé mimo vlastní rodinu/domácnost, kterou nezprostředkovala žádná organizace. Tomu se věnovalo 38 % občanů (jde především o běžnou sousedskou výpomoc a pomoc nemocným či bezmocným lidem).

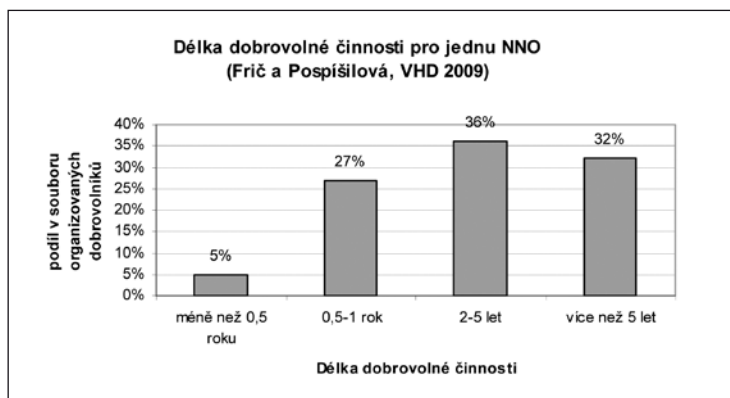
Důležité je, že organizované a neformální dobrovolnictví spolu úzce souvisí a značně se překrývají. Dvě pětiny neformálních dobrovolníků (40%) se věnují zároveň i organizované dobrovolné činnosti.

Nyní se podívejme na některé další charakteristiky dobrovolnictví pro organizace občanské společnosti.

Graf ukazuje typy organizací, pro které pracuje v české populaci největší podíl dobrovolníků. Jsou to neziskové organizace v oblasti sportu, tradiční zájmové (rybáři, myslivci, zahrádkáři apod.), dobrovolní hasiči a organizace v oblasti kultury.

Možná překvapivé je zjištění, že mnozí lidé pro své organizace pracují velmi dlouhou dobu, jsou jejich stabilními dobrovolníky. Přelétaví dobrovolníci, kteří pracují pro jednu nejdůležitější organizaci méně, než 6 měsíců tvoří jen 5% dobrovolníků. Další asi čtvrtina (27%) pracuje půl roku až rok. Avšak největší část dobrovolníků pracuje pro jednu organizaci dva až pět let. A další třetina déle než 5 let, to je skutečná stabilita a loajalita k jedné organizaci. Například konkrétně dobrovolníků, kteří pro svoji organizaci pracují 10 let je 7%.

Valná většina dobrovolníků pracuje jen pro jednu organizaci a ti, kdo pracují pro dvě nebo víc nepředstavují ani pětinu z celkového počtu dobrovolníků (18%).

Téměř všichni organizovaní dobrovolníci (92%) jsou členy organizace, pro kterou pracují. Jen 8% dobrovolníků není členem své organizace nebo se k této otázce nevyjádřili.

To zjištění pro nás bylo překvapivé. Znamená, že - celkově vzato - téměř všichni dobrovolníci jsou členy organizací, pro které pracují. Na druhou stranu mezi členy NNO se dobrovolné činnosti pro NNO celkově věnuje 70% a část členů je tedy pasivních.

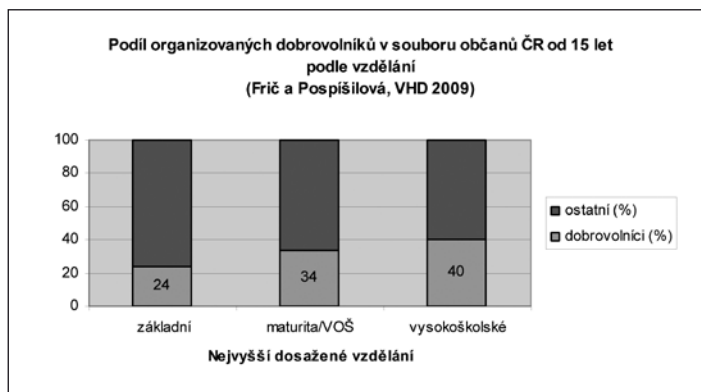
Globální pohled však může zkreslovat. Je rozdíl mezi dobrovolnictvím například pro organizace, které poskytují sociální a zdravotní služby, kde podíl dobrovolné činnosti v populaci převyšuje členství (členem jsou 4% občanů, ale dobrovolně pro ně pracovalo 5% občanů), a sportovními sdruženími, kde je členství mnohem víc rozšířené než dobrovolná činnost (tam je 8% členy a 5% dobrovolně pracuje).

Dobrovolníci mají obecně silnou vazbu na organizaci, prostřednictvím které vykonávají svou práci. Pro 83% procent dobrovolníků je důležité být členem organizace, pro kterou dobrovolně pracují. Jen 10% dobrovolníků říká, že je to pro ně důležité jen málo nebo vůbec.

3. Kdo je s největší pravděpodobností dobrovolníkem?

Dobrovolnictví statisticky významně souvisí s věkem. Mezi lidmi, kterým je 55 a více (a především potom po dosažení 65 let) je méně dobrovolníků než v mladších věkových kategoriích. Zajímavé však je, že mládež jako taková (dejme tomu od 15 do 24 let) se již od střední věkové kategorie neliší.

Pravděpodobnost, že je člověk dobrovolníkem se statisticky významně zvyšuje s rostoucím dosaženým vzděláním. V kategorii lidí se základním vzděláním nebo vyučenými bez maturity je čtvrtina dobrovolníků (24%), z lidí s maturitou nebo vyšší odbornou školou je přibližně třetina dobrovolníky (34%) a mezi vysokoškolskými se dobrovolnictví věnuje již 40% osob.

Tyto výsledky se potvrzují i v četných zahraničních studiích. Vzdělání je snad nejdůležitější faktor, který silně souvisí s politickou a občanskou participací a se sociálním kapitálem (s důvěrou ve druhé lidi apod.)

Na tom, zda je člověk muž nebo žena, při souhrnném pohledu na dobrovolníky nezáleží. Při detailnějším pohledu na dobrovolnictví v různých oblastech se však zastoupení dobrovolníků podle pohlaví v mnoha případech velmi zásadně liší. V oblasti kultury je mezi dobrovolníky převaha žen (70% dobrovolníků v této oblasti tvoří ženy). Ženy převažují dále v dobrovolnictví v oblasti sociálních a zdravotních služeb, v církevním dobrovolnictví a v některých dalších kategoriích. Naopak muži převažují v oblasti sportu, v tradičních zájmových organizacích (jako jsou souhrnně zahrádkáři, pěstitelé, rybáři a myslivci) a ve sboru dobrovolných hasičů.

Na některé výše uvedené rysy se lze dívat i jako na zdroje či kapitál, které někdo má a někdo ne. Jak ukázalo několik zahraničních výzkumů, právě vlastnictví těchto zdrojů – jako je např. vzdělání – do značné míry předurčuje, kdo bude dobrovolníkem a kdo ne. Tj. kdo bude mít co dobrovolně nabídnout, kdo má větší šanci být osloven, kdo si víc věří a nabídku tedy přijme, kdo má flexibilnější práci a umí si lépe organizovat čas, aby ji vůbec přijmout mohl apod.

4. Organizované dobrovolnictví: stereotypy versus data

4.1. Nový začátek nebo kontinuita?

Obvykle se má za to, že český neziskový sektor se zrodil až po Sametové revoluci v r. 1989. Ze získaných dat však vyplývá, že největší část neziskových organizací, které využívají práci dobrovolníků, tu byla již za socialismu. Tento údaj svědčí o tom, že dobrovolnictví v ČR se vyznačuje silným prvkem kontinuity, jenž bezpochyby dodává zapojení dobrovolníků do činnosti NNO specifický ráz.

Kdy byla NNO, pro níž pracujete, založena?

Před rokem 1948	19 %
Za socialismu	24 %
Po roce 1989	39 %
Neví, neodpověděl	18 %
Celkem	100 %

(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

4.2. Působnost organizace

Rozsah působnosti neziskových organizací, které pracují s dobrovolníky většinou končí na hranici obce, v níž se nachází. Aktuální trend globalizace neziskových aktivit a využívání práce dobrovolníků na mezinárodní úrovni zvládá jen velmi malé procento z nich. Platí tedy, že české dobrovolnictví se jen velmi pomalu otevírá světu a nadnárodní otázky ho příliš nezajímají.

Jaký je rozsah působnosti NNO, pro níž pracujete?

Místní	61 %
Regionální	19 %
Celostátní	15 %
Mezinárodní	4 %
Neodpověděl	1 %
Celkem	100 %

(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

4.3. Profesionalizace NNO

Polovina neziskových organizací v ČR jsou aktivní na čistě dobrovolnické bázi – nemají žádné placené zaměstnance. Jejich práce s dobrovolníky je založena na neformálním, amatérském přístupu. Z hlediska vnímání přístupu NNO k dobrovolníkům je příznačné, že každý pátý dobrovolník ani neví, jestli jeho organizace nějaké zaměstnance vůbec má.

Kolik má NNO, pro níž pracujete placených zaměstnanců?

Žádné	49 %
Méně než 10	18 %
10-50	7 %
Více než 50	5 %
Neví, neodpověděl	21 %
Celkem	100 %

(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

4.4. Neformální činnost organizovaných dobrovolníků

Manažerský model práce s dobrovolníky v ČR je ve výrazné menšině. Naprostá většina dobrovolníků organizovaných v NNO, které jsou formálně registrované, pracuje v těchto organizacích neformálně. Nemají s ní uzavřenou formální smlouvu, pracují na základě ústní dohody, bez formálně stanovené náplně práce. České dobrovolnictví se jen v malé míře odehrává ve velkých, manažersky řízených organizacích. Naopak je silně ukotveno do lokálních poměrů a jeho dominantním prostředím jsou malé, komunitně orientované „grass-roots organizace“.

Máte s NNO, pro níž pracujete uzavřenou smlouvu?

Ano	15 %
Ne	85 %
Celkem	100 %

(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

Dostal(a) jste písemně popis své práce?

Ano	24 %
Ne	76 %
Celkem	100%

(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

4.5. Motivace

Na rozdíl od běžné představy, že dobrovolnická činnost je oběť, povinnost nebo šlechetný dar, získaná data potvrzují, že nejvíce rozšířenou motivací českých dobrovolníků je příjemné vyplnění volného času či seberealizace. Toto zjištění odlehčuje patetismus často užívaný při propagaci dobrovolné činnosti na veřejnosti. Na druhé straně altruismus čes-

kých dobrovolníků tímto zjištěním není nijak zpochybněn. Většina respondentů zároveň „cítí“, že je důležité pomáhat druhým bez nároku na odměnu.

Jak důležité byly následující důvody pro vaše rozhodnutí vykonávat dobrovolnou práci?

	Velmi/Dost důležitý
Jednoduše mě to bavilo	85 %
Možnost uplatnit své schopnosti	77 %
Jednoduše cítím , že je důležité pomáhat jiným	76 %
Přesvědčení, že je to má občanská povinnost	54 %

(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

4.6. Role dobrovolníků

Dobrovolnictví je nejčastěji spojováno s pomocí jiným, méně šťastným lidem, trpícím nouzí či nemocí. Ukazuje se však, že organizované dobrovolnictví spotřebuje hodně dobrovolné činnosti i na svoji vlastní organizaci. Nejméně polovina dobrovolníků nestojí v „první linii“ pomoci lidem v nouzi, či poskytování služeb konkrétním osobám, ale jejich činnost je zprostředkována, a často i konzumována, organizací, která jim prostor pro dobrovolnou činnost poskytuje. Obsluha fungování NNO, resp. zabezpečování jejího chodu je tedy dominantní součástí role dobrovolníka v ČR.

Která z následujících činností nejlépe vystihuje charakter vaší neplacené práce?

Výkon funkce ve výboru nebo ve správní radě	10 %
Pomoc při udržování chodu organizace (údržba, administrativa, organizace, ...)	41 %
Ochrana, péče a obhajoba zájmů skupin lidí, životního prostředí, zvířat či kulturního dědictví	15 %
Poskytování služeb klientům v prostorách organizace či jiné instituce	9 %
Osobní přímá pomoc jednotlivcům v jejich domácnosti, na ulici apod.	9 %
Jiná	12 %
Neví, neodpověděl	4 %
Celkem	100 %

(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

4.7. Flexibilita přístupu NNO k dobrovolníkům

Jak již bylo řečeno, organizování dobrovolníků v České republice jsou na NNO, pro kterou pracují, poměrně silně vázaní. Nejenže naprostá většina z nich jsou zároveň členy této organizace, ale svoje členství většina z nich vidí jako důležité pro výkon své dobrovolnické role. Pozice NNO jako prostoru pro dobrovolnickou činnost je v ČR zatím neotřesitelná. Navzdory této tradičně silné pozici, minimálně polovina z těchto organizací nemá sklon svým dobrovolníkům podmínky jejich práce diktovat, ale naopak snaží se být flexibilní a vycházet vstříc jejich individuálním možnostem a požadavkům. To naznačuje, že v tomto směru se české dobrovolnictví přibližuje západním trendům „organizované individualizace“ dobrovolnické činnosti.

Jak důležité bylo pro vaše rozhodnutí dobrovolně pracovat to, že se NNO přizpůsobila vašim možnostem a požadavkům?

Velmi důležité	15 %
Dost důležité	33 %
Málo důležité	21 %
Vůbec to není důležité	25 %
Neví	2 %
Neodpověděl	4 %
Celkem	100 %

(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

4.8. Image dobrovolnictví

Závěrem chceme ještě upozornit na fakt, že ne všichni obyvatelé ČR zauímají k dobrovolnictví tak pozitivní postoj, jak by se mohlo zdát podle image dobrovolníků, který je sdílen v rámci komunity neziskového sektoru, nebo je prezentován v masmédiích. Důvěra obyvatelstva ve smyslnost dobrovolné práce není automatická. Až čtvrtina obyvatelstva hledá a nachází v pozadí dobrovolnictví manipulaci, jež byla tak typická pro tento jev v období socialismu, který dobrovolnou práci zdiskreditoval. Na druhé straně téměř tři čtvrtiny dotázaných vnímají dobrovolnictví pozitivně a vidí v něm alternativu, resp. východisko z konzumní společnosti. Nicméně, ze socialismu zděděné bariéry šíření dobrovolnické myšlenky zde stále ve značně míře přetrvávají a je potřeba s nimi při rekrutaci dobrovolníků počítat.

Do jaké míry souhlasíte s výroky...

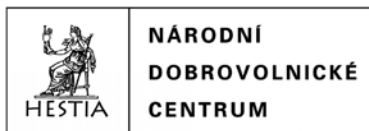
	Rozhodně/ Spíše souhlasím
Dobrovolníci ukazují cestu, jak změnit společnost založenou na sobectví	72 %
Dobrovolníci jsou naivní lidé, kteří nevidí, že je někdo zneužívá	24 %

(Zdroj: Frič, Pospíšilová, VHD, 2009)

Kontakt na autory:

Pavol Frič (Fakulta sociálních věd UK) fric@fsv.cuni.cz;

Tereza Pospíšilová (Fakulta humanitních studií UK) tereza.pospisilova@fhs.cuni.cz

Předsednický stůl a hanácké přivítání účastníků konference

Dobrovolnictví mladých lidí a program Připoj se

PhDr. Hana Šilhánová,
Nadace rozvoje občanské společnosti, Praha

Nadace rozvoje občanské společnosti

Nadace rozvoje občanské společnosti

Nadace rozvoje občanské společnosti je jednou z **největších nadací v ČR**, vznikla 1993, usiluje o **posílení neziskového sektoru** v České republice podporou projektů, které přispívají k rozvoji občanské společnosti.

Zkušenosti s **velkými evropskými zdroji** – Phare, ESF, fondy EHP/Norska, zkušenosti s řadou projektů **pro děti a mladé lidi** (Pomozte dětem, klub-net, MaC – Připoj se, Zdravá 5).

Vlastní projekty – výzkum neziskového sektoru, spolupráce s VŠ na vzdělávání manažerů NNO, program 3P- překlenovací pomoc pro NNO,

Vila Čerych v České Skalici – vzdělávací středisko

NROS - výzkumné projekty a analýzy

Dárcovství a dobrovolnictví v ČR, 1999-2000

Postoj veřejnosti k neziskovým organizacím, individuálnímu dárcovství a dobrovolnictví. Výzkum firemního dárcovství.

Index občanské společnosti – 2003/2000 Výzkumný projekt mezinárodní nevládní organizace CIVICUS, proběhl ve více než 50 zemích světa.

Analýza vzdělávání manažerů NNO na vysokých školách květen 2008, diskuse o spolupráci NNO a VŠ.

The Patterns and Values of Volunteering in the Czech and Norwegian Society-
Hestia, UK FHS, NROS, Institute for social research (Oslo).

9 let tradice, podpora společnosti Nokia

Podpora **dobrovolnictví** mladých lidí a jejich vztahu ke komunitě, v níž žijí.

Mladí lidé díky ní získají na své vlastní projekty **finanční podporu + konzultace, školení**.

Unikátní **vzdělávací program** - životní dovednosti, týmová práce, odpovědnost, leadership.

Projekty mohou být různé, ale vždy musí být zaměřeny směrem „ven“ - na podporu své komunity.

Podpora projektů - podmínky účasti:

Věk 16-26 let

Minimálně 5-ti členné neformální skupiny (1 člen týmu – Zástupce projektu - nad 18 let)

Maximální výše grantu **30 000 Kč** (resp. 25 000 Kč při opakované žádosti)

Téma projektů je neomezené – podmínkou je zaměření „ven“, na okolní komunitu

Realizace projektu – v celé ČR

Součástí podpory je **vzdělávání v životních dovednostech** (komunikace, práce v týmu, empatie, řešení konfliktů, řízení projektu a finance aj.)

Práce s mládeží a dětmi

Kultura (divadlo, film, hudba, tanec, výtvarné aktivity, výstavy)

Sociální zaměření

Ekologie

Sport a volný čas

Souhrn výstupů evaluační studie

Make a Connection – Připoj se Výsledky 2002-2010

- podpořeno více než **600 projektů**, přibližně **4500 mladých dobrovolníků** se přímo podílelo na jejich realizaci; projekty pozitivně ovlivnily životy více než 250 000 osob
- program pozitivně reaguje na situaci a potřeby mladých lidí v ČR; přes **80% mladých lidí – zlepšení životních dovedností** (spolupráce v týmu, respekt k sobě a ostatním, schopnost formulovat a prezentovat své záměry, přispět komunitě)
- **Festival Make a Connection 2007** – prezentace 260 aktivních účinkujících dobrovolníků, přes 5000 návštěvníků
- Aktivní zapojení absolventů programu, Alumnik, asistenti programu, nová koncepce – názorová platforma, analýzy, diskusní fora, zapojení do rozvoje programu

Analýzy – veřejné mínění o občanské angažovanosti (STEM, únor 2010)

Dvě třetiny veřejnosti jsou přesvědčeny, že lidé u nás se v neziskovém sektoru málo angažují.

Pochybnosti o občanské iniciativě lidí u nás jsou velmi universální. Stejnou resp. podobnou míru skepse vůči ochotě zapojit se do činnosti organizací neziskového sektoru projevují muži a ženy i osoby všech věkových skupin a úrovní vzdělání.

Za nejvíce občansky angažované jsou považovány spíše starší generace ekonomicky aktivního věku. Naopak nejmenší zájem o činnosti neziskových organizací je přisuzován nejmladším a nejstarším generacím (lidé do 29 let a nad 60 let).

Pramen: STEM, 1 243 respondentů starších 18 let

Řekl(a) byste, že lidé v naší zemi se dostatečně zapojují do činnosti občanských sdružení, nadací, obecně prospěšných společností, jsou občansky aktivní?“ *Pramen: STEM, 1 243 respondentů starších 18 let*

„Řekl(a) byste na základě svých zkušeností, že následující skupiny jsou občansky aktivní? Nemusíte mít přesnou znalost, stačí Váš celkový pocit.“ (%) *Pramen: STEM, 1 243 respondentů starších 18 let*

Analýza: Problémy české společnosti pohledem mladých lidí (únor 2010, 250 resp.)

- Sobectví, sebestřednost, individualismus, arogance (34 %)
- Pasivita, lenost, nezodpovědnost, neochota vyjádřit svůj názor (17 %)
- Nedostatek slušnosti, neúcta k hodnotám, nekulturnost (7 %)
- Nepřipravenost, bezradnost, neschopnost přemýšlet, předsudky
- Touha po penězích, konzum
- Xenofobie, extremismus, rasismus
- Rychlý životní styl, nezáměr o přírodu, kulturní památky, nedostatek pohybu
- Politický život, jednání politiků
- Korupce
- Ekonomická situace, zadluženost

Nová koncepce programu - Připoj se

- Nová koncepce se řídí principem „**mladí pro mladé**“
- Chceme naslouchat aktuálním potřebám současné mladé generace, dát jim šanci vyjádřit svůj názor a ovlivnit pohled na věc, vybírat témata projektů
- **Fórum mladých** je tvořeno absolventy našich programů pro mladé, členy týmů realizujících dobrovolnické projekty a dalšími zájemci zvenčí.
- NROS zároveň rozšiřuje svůj tým o poradní skupinu, tzv. **Radu mladých** - zapojení do tvorby koncepce, řízení a realizace jednotlivých programů.

Děkuji za pozornost.

PhDr. Hana Šilhánová,
ředitelka NROS

www.nros.cz
www.pripojse.cz

Evropský rok dobrovolných činností na podporu aktivního občanství

Mgr. Jana Heřmanová, Ministerstvo
školství, mládeže a tělovýchovy, Praha
Mgr. Josef Boček, Národní institut dětí
a mládeže MŠMT, Praha

Evropský rok dobrovolnictví na konferenci v Kroměříži

„Dobrovolníci mění svět“. Takový slogan bude s největší pravděpodobností doprovázet oficiální logo kampaně k „Evropskému roku dobrovolných činností na podporu aktivního občanství 2011“ v České republice (ERD). Přestože nás od jeho vypuknutí dělí ještě několik měsíců, přípravy již běží na plné obrátky jak na evropské úrovni, tak v jednotlivých členských státech.

Zařazení podpory a ocenění dobrovolnictví do schématu „evropských roků“, které Evropská společenství, resp. Evropská unie pravidelně vyhlášují již od roku 1983, nebylo vůbec snadným úkolem. Žhavých témat – kandidátů pro tyto kampaně zaměřené na změnu postojů a chování obyvatel Evropské unie – se každoročně sejde hned několik. Prosazení ERD předcházely nejméně dva roky intenzivních jednání a diskusí, jejichž hlavním motorem se stala Aliance pro Evropský rok dobrovolnictví, sdružující více než dvě desítky evropských dobrovolnických organizací a jejich sítí. Dlouhodobá přesvědčovací kampaň cílená na evropské instituce nakonec slavila úspěch: 27. Listopadu 2009 přijala Rada EU rozhodnutí, kterým byl ERD oficiálně oznámen. Významně k tomu ostatně přispěla i Česká republika, která si dobrovolnictví zvolila jako hlavní téma pro svoje předsednictví v Radě EU v oblasti mládeže, a to právě v klíčovém období první poloviny roku 2009. Svou roli jistě sehrál i dopis tehdejšího ministra školství Ondřeje Lišky evropským institucím, kterým na vyhlášení ERD důrazně apeloval.

A jaké jsou to vlastně důvody, jež nakonec rozhodly o tom, že se dobrovolnictví na celý rok posune do ohniska pozornosti EU? Nejnovější výzkumy ukazují, že se v EU nějaké formě dobrovolnictví věnuje na 30 procent občanů a celých 80 procent se domnívá, že dobrovolné činnosti mají nezastupitelný význam v životě demokratické společnosti. Nezanedbatelný je rovněž ekonomický přínos dobrovolnictví, odhadovaný v rámci EU na 5 procent HDP, stejně jako jeho příspěvek k naplňování klíčových politik EU v oblastech jako je sociální inkluze, celoživotní vzdělávání, rozvojová pomoc, udržitelný rozvoj a mnohé další.

Na druhé straně však rozvoji dobrovolnictví v EU stále ještě brání řada překážek a potíží. Jmenujme alespoň nedostatek informací o tom, jak se jako dobrovolník zapojit, omezené kapacity dobrovolnických organizací, nízké uznání a ocenění dobrovolnictví (z výzkumu Hestia, rovněž prezentovaného na konferenci, např. vyplývá, že až jedna čtvrtina populace si myslí, že dobrovolníci jsou „naivní lidé“, kteří se nechávají „využívat“ ve prospěch jiných), stejně jako nejasný status dobrovolníka a odrazující právní prostředí. Určitě největší výzvu pak představuje hluboce zakořeněný mýtus, že dobrá vůle pomáhat vzniká jakoby „sama od sebe“ a „zadarmo“, a nevyžaduje tak žádné zvláštní investice. Skutečnost je ale úplně jiná:

Dobrovolníci sice pracují bez nároku na odměnu, ale rozhodně potřebují silnou podporu státní a veřejné správy, komerčních subjektů a v neposlední řadě nestátních neziskových organizací.

Jde přitom o investice s vysokou návratností: z výzkumů vyplývá, že kvalitně organizovaná dobrovolnická práce vytvoří dva až pětkrát vyšší hodnotu, než byl objem vynaložených prostředků na podporu dobrovolníků, nemluvě o neformálně vzdělávacím přínosu pro dobrovolníky samotné i organizace a lidi, kteří s nimi pracují.

Na tyto a jistě i další výzvy bude hledat odpověď ERD. Na jeho efektivní koordinaci bylo na úrovni EU pro rok 2011 vyčleněno 8 milionů EUR a ve všech členských státech byly ustaveny tzv. Národní koordinační orgány. V ČR se tímto orgánem po zásluze stalo MŠMT, do jehož gesce patří asi nejpočetnější zástupy dobrovolníků ve vzdělávání, sportu a práci s mládeží. Kvůli koordinaci s ostatními rezorty a partnery z nevládního i komerčního sektoru byl v dubnu letošního roku ustaven tzv. Mezirezortní koordinační výbor. Hned na jeho prvním zasedání bylo dohodnuto, že pro potřeby podrobnějšího plánování aktivit kampaně je nezbytné důkladné zmapování současného stavu s využitím dostupných výzkumů, statistik a koncepčních a strategických dokumentů. Výbor se také shodnul na jednom klíčovém výstupu, kterým by měla být souhrnná Národní zpráva o dobrovolnictví. Ta bude navazovat na obdobnou zprávu z roku 2001 a bude jednak reflektovat změny, které v této oblasti za poslední desetiletí nastaly, jednak poslouží jako zdroj dat pro plánování rozvoje dobrovolnictví do budoucna. Dalším klíčovým výstupem by měla být dlouho očekávaná novelizace zákona 192/2002 Sb., která by měla být schválena během roku 2011 a měla by vstoupit v platnost nejpozději začátkem roku příštího.

Už ze samotného názvu ERD je zřejmé, že jeho dopad by neměl zůstat pouze na národní úrovni, ale měl by mít přesah do Evropy. Česká republika se v evropském kontextu zavázala k aktivnímu naplňování Doporučení Rady EU o mobilitě mladých dobrovolníků napříč evropskou unií. V ohnisku zájmu českých vyjednavačů z Národního institutu dětí a mládeže je zvláště rozvoj mezinárodních dobrovolnických příležitostí pro mladé lidi v příhraničních regionech. Do oblasti evropské spolupráce spadá i další, velmi specifická iniciativa, která by měla napomoci ke zvýšení společenského uznání a ocenění dobrovolnictví: Mezinárodní organizace práce působící v rámci OSN ve spolupráci s Centrem pro občanská studia University v Baltimore vytvořila koncept Manuálu na měření dobrovolnické práce, který by měl po dokončení a zavedení do statistické praxe poskytnout důvěryhodná a mezinárodně srovnatelná data o objemu a hodnotě dobrovolnických činností a tím jasně demonstrovat význam a přínos dobrovolnictví pro společnost. Česká republika by měla být mezi prvními zeměmi, které budou mít takto získané statistiky k dispozici.

I přes slibný rozjezd přípravných prací je jasné, že kampaň k ERD může být úspěšná jen tehdy, pokud se do ní podaří vtáhnout co možná nejširší spektrum dobrovolníků a organizací, které s nimi pracují. Snad tento stručný souhrn dosavadních i plánovaných aktivit napomůže k šíření zprávy ERD v dobrovolnické komunitě kolem tradiční kroměřížské konference a přispěje tak k tolik potřebné mobilizaci občanské společnosti, která je podmínkou úspěchu jakékoliv obdobně zacílené kampaně.

Mgr. Josef Boček,
Národní institut dětí a mládeže MŠMT
Česká národní agentura Mládež

Neformální výchova a dobrovolnictví v souvislosti s projektem „Klíče pro život“

Mgr. Irena Obrušnicková
a Martina Strašáková, Národní institut
děti a mládeže MŠMT, Praha

*Neformální výchova a dobrovolnictví v souvislosti s projektem „Klíče pro život“
(Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání)*

*Konference „Dobrovolnictví v české společnosti – současnost a perspektivy“
(Kroměříž, 24. a 25. května 2010)*

Vážené kolegyně, vážení kolegové, dámy a pánové,
ráda bych Vás seznámila s projektem Klíče pro život a jeho přínosem pro oblast dobrovolnictví. Podívejme se tedy spolu na základní informace:

Individuální projekt národní

- Délka trvání: 47 měsíců
- Začátek realizace: 4/2009
- Konec realizace: 2/2013
- Příjemce, odb. garant: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- Partner a realizátor: Národní institut dětí a mládeže

Hlavní cíl projektu

Vytvořit systém podporující trvalý a udržitelný rozvoj zájmového a neformálního vzdělávání, zvýšení kvality a rozšíření nabídky zájmového a neformálního vzdělávání.

Abychom vycházeli ze stejné terminologie, pojďme si vyložit základní pojmy v projektu používané:

Formální vzdělávání - strukturovaný vzdělávací systém, který zahrnuje všechny školy od základních až po univerzitu, včetně specializovaných programů odborného a profesního výcviku.

Neformální vzdělávání (učení) - plánované programy osobního a sociálního vzdělávání mladých lidí, rozvíjející celé řady dovedností a kompetencí mimo rámec formálního vzdělávacího kurikula.

Proces rozvíjení znalostí, schopností a dovedností, které vedou k získávání klíčových kompetencí na základě:

- vnitřní motivace
- dobrovolnosti
- rovných příležitostí
- aktivního prožitku

- zkušenosti a činnosti
- naplňování potřeb interaktivity
- partnerství mezi vzdělávajícím a vzdělávaným
- angažovanosti účastníků
- rozmanitosti forem, metod a prostředí
- zapojení do občanské společnosti

Vztahy - není zájem vyvolávat konkurenci, záměrem je vzájemná inspirace a doplňování se.

Cíl - vytvořit životaschopný a rozvíjející se proces celoživotního učení, motivovat k osobnímu i profesnímu rozvoji každého z nás.

Informální učení – celoživotní proces, kdy si každý jednotlivec osvojuje určité postoje, hodnoty, dovednosti a znalosti pod vlivem různých vzdělávacích zdrojů ve svém okolí i z každodenní zkušenosti (z domova, ze sousedství, z knihovny, z médií, ze zkušeností nabytých při práci, při hře apod.).

V projektu chápeme neformální vzdělávání poněkud úžeji vzhledem k tomu, že v českém prostředí máme řadu aktivit v tzv. školských zařízeních pro zájmové vzdělávání (školních družinách, školních klubech a střediscích volného času). Pak tedy neformálním vzděláváním v projektu rozumíme aktivity spojené s nestátními neziskovými organizacemi dětí a mládeže nebo pracujícími s dětmi a mládeží.

Jaké jsou úkoly neformálního vzdělávání v ČR?

Provázanost formálního a neformálního vzdělávání na základě rozvoje klíčových kompetencí

Reakce na potřeby zaměstnavatelů a moderní společnosti

- Obsah dílčích kvalifikací
- Kritéria uznávání
- Platná součást celoživotního vzdělávání

Z velké části v českém prostředí působí v neformálním vzdělávání dobrovolníci, řekněme si, v kterých oblastech našeho společenského života na ně můžeme narazit:

- kultura, ochrana památek, umění
- výzkum a vzdělávání
- zdravotní péče a sociální služby
- ochrana životního prostředí, ekologická výchova
- ochrana lidských práv
- rovné příležitosti
- komunitní rozvoj
- práce s dětmi a mládeží
- rekreace, sport, tělovýchova

A na co se zaměřují jednotlivé aktivity projektu?

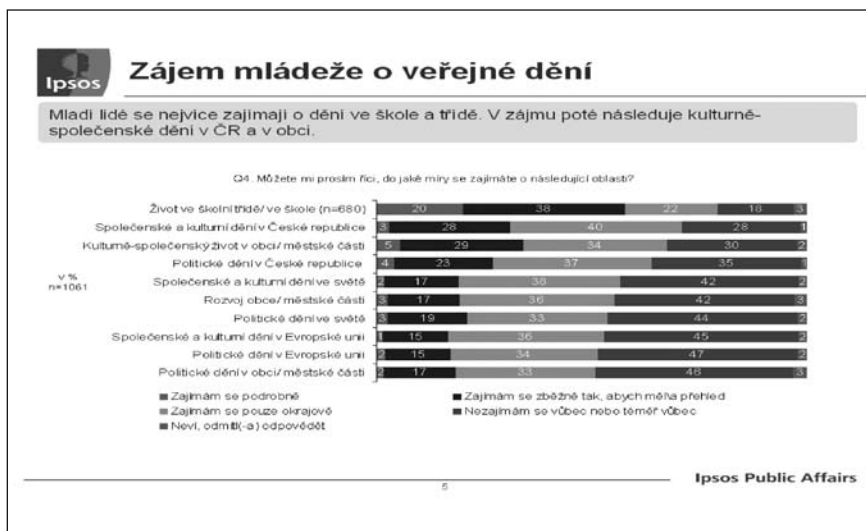
1) **Výzkumy**, ty by nám měly pomoci analyzovat současný stav. V projektu byly či budou realizovány tyto:

Výzkum Informovanost a participace

Tento kvantitativní výzkum proběhl na vzorku 1061 respondentů ve věku 15-26 let po celé ČR.

Výzkum měl odpovědět na otázky:

- Jaká je informovanost mládeže o společenském a politickém dění (o možnostech podílení se na „věcech veřejných“)
- Jaká je účast mládeže na společenském a politickém dění (Obr. 2)?

Výzkum Klíčové faktory ovlivňující inkluzi osob se zdravotním postižením v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání

Kvalitativní výzkum byl realizován na základě polostrukturovaných rozhovorů provedených ve 35 organizacích poskytujících zájmové a neformální vzdělávání, dále s 19 rodiči dětí se zdravotním znevýhodněním a 11 dětmi s handicapem.

Obecným cílem závěrečné zprávy bylo zodpovědět otázku, nakolik jsou děti se speciálními vzdělávacími potřebami zapojovány do těch organizací, které se na ně specificky nezaměřují.

Výzkum Zdravé klima v zájmovém a neformálním vzdělávání

Tento kvantitativní výzkum probíhal na základě sběru dat pomocí strukturovaných řízených rozhovorů.

Výběrový soubor tvořilo 363 respondentů (dětí a mládeže ve věku 6 – 18 let) ze sociálně vyloučených skupin na území celé ČR. Dotazník byl vytvořen ve dvou verzích pro děti 6 – 10 let a 11 – 18 let.

Cíle výzkumu: možnost a podmínky zapojení dětí a mládeže ohrožených sociální exkluzí do zájmového a neformálního vzdělávání na základě zjištění jejich hodnotové orientace, rodinného zázemí a dalších faktorů.

Výzkum Multikulturalita v zájmovém a neformálním vzdělávání

Realizováno bylo 24 rozhovorů s pracovníky škol, nestátních neziskových organizací (dále jen NNO) a středisek volného času (dále jen SVČ) a tři skupinové rozhovory s dětmi.

Výzkum Analýza stavu potřeb dalšího vzdělávání pedagogických a nepedagogických pracovníků v zájmovém a neformálním vzdělávání

V průběhu dubna a května 2009 výzkumný tým s garanty konzultoval výzkumný záměr a sestavil dotazník, který je určen pracovníkům středisek volného času, nestátním neziskovým organizacím, školním klubům a družinám. Sběr dat proběhl v 09-10/2009 na území celé ČR prostřednictvím regionálních koordinátorů. Dotazník byl jak v papírové, tak elektronické podobě. V současnosti probíhá dokončování závěrečné zprávy.

Zároveň byla sbírána data pro **výzkum Hodnotové orientace dětí a mládeže ve věku 6-15 let.**

Uplatnění výzkumů:

- nabídka vzdělávacích programů, příkladů dobré praxe pro přímou práci s dětmi a mládeží
- nabídka dalšího vzdělávání
- v oblasti informovanosti
- v oblasti koncepcí, strategické, systémové (včetně oblasti financování) či legislativní s aplikací v jednotlivých organizacích, regionech, krajích, na celostátní úrovni

Další podrobnosti naleznete na www.vyzkum-mladec.cz.

2) Standardizace organizací zájmového a neformálního vzdělávání

Realizací této aktivity se stále více potvrzuje potřebnost standardizace procesů řízení a zvyšování kvality poskytovaných služeb u organizací poskytující zájmové a neformální vzdělávání.

Na přelomu 05-06/2009 byl elektronicky rozeslán do školních klubů, školních družin, středisek volného času a nestátních neziskových organizací dotazník určený vedoucím pracovníkům oslovených organizací. Celkem bylo kontaktováno 4354 adres na celém území ČR.

• Výstupy dotazníkového šetření

Mezi největší priority všech typů organizací patří **kvalita práce**. Dále organizace označily oblast rozvoje lidských zdrojů, financí a jako poslední oblast Public Relations.

Další kroky této oblasti jsou spojeny s identifikací procesů v organizaci, klíčových pozic, klíčových kompetencí a hodnotících kritérií tak, abychom se společně dohodli na standardech, které jsou nezbytné pro fungování organizace a dále na tom, co je potřeba udělat v jednotlivých organizacích pro zvyšování kvality a trvalou udržitelnost.

3) Další klíčové aktivity projektu zachycuje Systém vzdělávání – studium pedagogiky volného času, průběžné vzdělávání včetně průřezových témat, funkční vzdělávání

Úkolem těchto aktivit je zmapovat systém stávajícího vzdělávání pedagogů volného času a pracovníků pracujících s dětmi a mládeží a **hledat** cesty k jeho **zefektivnění** pro pedagogickou praxi a k rozvoji organizací zájmového a neformálního vzdělávání prostřednictvím **rozvoje** potřebných **klíčových kompetencí** těch, **kteří s dětmi a mládeží pracují**.

Specifické je vzdělávání a tvorba pilotáž vzdělávacích programů v oblasti průřezových témat:

- inkluze dětí se speciálními vzdělávacími potřebami
- mediální výchova a medializace
- multikulturní výchova
- zdravé klima zájmového a neformálního vzdělávání
- participace a informovanost, výchova k aktivnímu občanství
- výchova k dobrovolnictví

Konkrétní nabídku vzdělávání najdete na <http://vm.nidm.cz>

4) Uznávání neformálního vzdělávání, což je další aktivita projektu, má pro dobrovolníky pracující v kterékoli oblasti společenského života nesmírný význam. V projektu se snažíme o to, aby byl identifikován, popsán a uznán rozvoj klíčových kompetencí (včetně těch odborných), kterým procházíme v neformálním vzdělávání ať jako dobrovolník, který pracuje v organizacích neformálního vzdělávání, tak jako účastník jednotlivých aktivit, aby se výstupy z neformálního vzdělávání staly platnou součástí celoživotního vzdělávání a byly aktivně prezentovány a přijímány nejen organizacemi, účastníky, dobrovolníky, ale i zaměstnavateli a vzdělavateli.

Do této doby se za účasti zástupců jednotlivých organizací a jejich expertů tvořili **minimální kompetenční profily pracovníků NNO** (9 základních).

- **ŘÍZENÍ – MANAŽER, HLAVNÍ VEDOUCÍ ZOTAVOVACÍ AKCE, PROJEKTOVÝ MANAŽER**
- **PŘÍMÁ PRÁCE S DĚTMI A MLÁDEŽÍ - VEDOUCÍ KOLEKTIVU DĚTÍ A MLÁDEŽE (do 18ti let, starší 18ti let, samostatný vedoucí kolektivu)**
- **ODBOBNÉ POZICE – EKONOM, ZDRAVOTNÍK, LEKTOR**

5) Podpora informačního systému pro mládež

Cílem této klíčové aktivity je zvýšení kvality poskytovaných služeb v Informačních centrech pro mládež, přímo rozvojem klíčových kompetencí pracovníků poskytujících informace a nepřímo podporou klíčových kompetencí dětí a mládeže. Naplnit tento cíl se nám podaří prostřednictvím těchto kroků:

- Přípravou nové podoby webu www.nicm.cz
- Práci redakční rady regionálních koordinátorů, časopisem REMIX
- Jednotným grafickým manuálem ICM
- Přípravou e-katalogů dle klasifikace a oblastí, <http://ikatalogy.nidm.cz>
- Školením pro regionální koordinátory a manažery, pracovníky ICM
- Publikacemi ICM v ČR a ICM v EU

Komplexní informace o projektu Klíče pro život, možnostech jak se aktivně zapojit do projektu, naleznete na stránkách projektu www.kliceprozivot.cz.

Děkuji za pozornost a přeji Vám uznání Vaší krásné práce a ocenění jejího přínosu pro Vás i tuto společnost.

Irena Obrusníková,
manažerka projektu Klíče pro život

Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání

Národní institut dětí a mládeže MŠMT
Sámkova 3, 101 00 Praha 10

IČO 00022217
DIČ CZ00022217

T 246 088 222
E sekretariat@nidm.cz

www.kliceprozivot.cz
www.nidm.cz

Mezinárodní dobrovolnictví jako konkrétní pomoc i neformální (sebe)vzdělávání – současnost a perspektivy

Mgr. Robin Ujřaluři,

INEX – Sdružení dobrovolnických aktivit, Praha

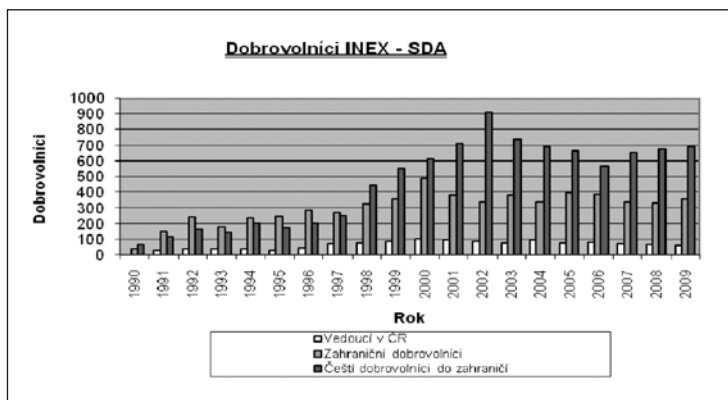
Dobrý den všem,

rád bych ve svém příspěvku v kostce představil mezinárodní dobrovolnictví jako specifický typ dobrovolnických aktivit, a to zejména ve 2 důležitých aspektech – jako konkrétní pomoc na konkrétním místě, vycházející z potřeb dané komunity, a jako proces neformálního vzdělávání, jež dobrovolníkům rozšiřuje obzory a přináší obohacující poznání do dalšího (nejen pracovního) života. Budu primárně vycházet z perspektivy jedné nevládní organizace (INEX-SDA), ale pokusím se i o širší pohled na mezinárodní dobrovolnictví a potenciál s ním spojený.

Tradice mezinárodního dobrovolnictví po revoluci

Posláním Sdružení dobrovolnických aktivit INEX je dávat příležitost mladým lidem k seberozvoji, poznání jiných kultur a podpoře místních komunitních aktivit. Začali jsme svou činnost krátce po revoluci, kdy se otevřeli hranice, mladí lidé měli chuť cestovat a řada z nich tak chtěla činit nejen klasickou cestou běžného turismu, nýbrž stála o to poznávat jiné země a kultury alternativně a trochu hlouběji, např. skrze konkrétní pomoc na konkrétním komunitním projektu v dané zemi.

Tento zájem neopadá ani po 20 letech. Ačkoliv příležitostí pro mladé lidi - což je naše hlavní (i když ne výlučná) cílová skupina - přibývá, počet zájemců o mezinárodně-dobrovolnické projekty je posledních deset let relativně konstantní – kolem 600 až 700 vyslaných dobrovolníků ročně (viz tabulka níže, nižší čísla v 90. letech jsou patrně způsobena přede-

vším budováním tradice a kapacit). V roce 2009 byl konkrétně kvantitativní objem následující: díky stabilní spolupráci s více než stovkou partnerských organizací po celém světě jsme vyslali 692 dobrovolníků na 573 projektů, což v celkovém úhrnu znamenalo zhruba 42 850 odpracovaných hodin. A bráno kumulativně za dobu naší existence to mj. znamená, že letos bychom rádi pokořili metu 10,000 vyslaných dobrovolníků.

Mezi nejoblíbenější destinace českých dobrovolníků patří tradičně Německo, Francie a Španělsko, stále více mladých lidí má ale v posledních letech chuť dobrovolnický pracovat i ve vzdálenějších lokalitách, především v rozvojových zemích Afriky a Asie.

V mezinárodním srovnání se dá říct, že Česká republika patří mezi „bašty“ mezinárodního dobrovolnictví, po boku výše zmiňovaných evropských zemích. V absolutních číslech jejich úrovně sice nedosahujeme, ale relativně vzhledem k počtu obyvatel se můžeme směle rovnat. Roli v tom nesporně hraje i fakt, že Češi cestují relativně hodně a rádi alternativními způsoby, coby tzv. „batůžkáři“.

V čem dobrovolnická práce spočívá

Základem naší činnosti je každopádně dobrovolnická práce (nikoli cestování). Dobrovolníci pracují zpravidla 5 dní v týdnu, 6 hodin denně a typ práce se odvíjí od lokálních potřeb. U krátkodobých projektů převažuje manuální práce – ať už jde o budování stezek v přírodních rezervacích, či renovační práce na kulturně-historických památkách – u dlouhodobějších projektů může jít i o sofistikovanější práci, záleží na zaměření projektu a potřebách přijímající organizace.

My se jako zprostředkovávající organizace snažíme českým zájemcům zajistit maximálně širokou paletu dobrovolnických příležitostí s různou délkou pobytu a v různých destinacích - momentálně přes 2000 projektů po celém světě, od 2 týdnů až po 12 měsíců.

A co mladé lidi k účasti na mezinárodně-dobrovolnických projektech motivuje? Zpravidla je to směsice různých faktorů – chuť pomoci dobré věci, poznat lidi podobného věku a naladění z různých koutů světa, poznat danou zemi či kulturu z netradiční perspektivy a touha zdokonalit si komunikační dovednosti v cizím jazyce (nejčastějším – ač ne jediným - dorozumívacím jazykem je pochopitelně angličtina).

Dobrovolnické projekty v Česku

Kromě vysílání českých dobrovolníků do zahraničí také hostíme zahraniční účastníky na dobrovolnických projektech v ČR. Letos zorganizujeme celkem 43 krátkodobých projektů pro zhruba 460 zahraničních účastníků pod vedením 80 českých dobrovolníků. (Pro milovníky kvantitativních ukazatelů, loni to představovalo zhruba 23,320 odpracovaných hodin.)

Mezi hlavní tematické okruhy patří péče o životní prostředí, rozvoj venkova a místních tradic, péče o památky a sociální projekty pro znevýhodněné skupiny obyvatel (např. mezinárodně-dobrovolnický kemp v Matiční ulici v Ústí n. Labem, ve spolupráci s místní pobočkou Člověka v tísni). Dobrovolnické projekty se zpravidla konají v místech, kam běžný zahraniční návštěvník nezavítá (hrad Harternberg, obce Bečov u Plzně či Kostecké Horky u Chocně), kde však místní partneři dlouhodobě a angažovaně rozvíjejí lokální kulturní a společenské aktivity. Jak ukazuje příložená mapa, projekty se konají po celé republice, přičemž nejvíce jich je na jižní Moravě a v západních Čechách. Náplň projektu je na místních partnerech, INEX-SDA zprostředkovává dobrovolnické síly.

Kromě INEX-SDA se mezinárodnímu dobrovolnictví v Česku věnuje i Duha, sdružení dětí a mládeže a řada dalších organizací přijímajících či vysílajících dobrovolníky v rámci programu Evropské dobrovolné služby. Když se podíváme na kapacity mezinárodního dobrovolnictví v naší zemi v souhrnu (včetně jiných organizací), zjistíme, že se tato oblast týká zhruba **1600 lidí ročně** (zhruba 1000 vyslaných, českých a 600 přijatých, zahraničních dobrovolníků).

Navazující projekty rozvojového a mezikulturního vzdělávání

Stále více pozornosti se snažíme věnovat nejen samotnému vysílání dobrovolníků do zahraničí, ale i navazujícím vzdělávacím a osvětovým aktivitám, díky nimž dobrovolníci můžou své zkušenosti sdílet s českou veřejností. Asi nejdál jsme v tom díky projektu GLEN (*Global Education Network of Young Europeans*), zaměřený primárně právě na ponávratové aktivity dobrovolníků v Česku (po absolvování 3-měsíční stáže v rozvojových zemích) a na budování kapacit v oblasti rozvojové spolupráce. Tento projekt též dobře ukazuje, jak může být dobrovolnická zkušenost důležitá pro následné zaměstnání – řada absolventů programu totiž dnes působí v nevládních organizacích i ve státní správě a zabývá se právě rozvojovou problematikou.

Díky programu GLEN a výměnným projektům mezinárodního dobrovolnictví vznikly i další svébytné vzdělávací projekty. Od roku 2006 každoročně organizujeme v rámci projektu Fotbal pro rozvoj 3-týdenní kampaň, během níž smíšený mládežnický tým z nairobských chudinských čtvrtí zavítá do různých regionů ČR, účastní se sportovních i kulturních akcí pro veřejnost a na místních středních školách absolvuje vzdělávací semináře s českými studenty pod vedením lektorů rozvojového a mezikulturního vzdělávání. Žáci i široká veřejnost mají tak možnost nezprostředkovaného setkání s jinou kulturou (a rozvojovou problematikou obecně).

Dalším vzdělávacím programem, u jehož zrodu stáli (bývalí) dobrovolníci-absolventi programu GLEN, je Stereotýpek v nás, 3-letý projekt mezikulturního vzdělávání, zaměřený na prevenci xenofobie a rasismu na středních odborných školách v 5 krajích ČR. (Nechci tu příliš politizovat, ale pokud jste viděli výsledky studentských voleb na SOŠ v přhraničních regionech, právě ony svědčí myslím nejlépe o relevanci podobných vzdělávacích programů – extrémně pravicová Dělnická strana dosahuje v těchto školách až 8% podpory). Studenti i učitelé tu budou metodami neformální, prožitkové pedagogiky seznamováni s mezikulturní problematikou, pod vedením školitelů a za účasti cizinců žijících v Česku.

Na závěr bych rád organizátorům poděkoval za pozvání na tuto inspirativní konferenci, kde se setkávají jak zástupci mnoha jednotlivých iniciativ a organizací propagující dobrovolnictví a občanskou angažovanost „zdola“, tak představitelé státní správy mající na starost tvorbu politik. Přeju nám všem, aby se nám obě perspektivy – „zdola“ i „shora“ – dařilo efektivně propojovat a abychom při příležitosti Evropského roku dobrovolnictví 2011 představili dobrovolnictví české veřejnosti v jeho plné šíři a pestrosti. Pro naše občanské sdružení to bude výjimečný rok i v tom smyslu, že v něm oslavíme 20 let své činnosti na poli mezinárodního dobrovolnictví. Což chápeme nejen jako důvod k oslavě, ale i jako odpovědnost a výzvu k další práci.

Děkuju Vám za pozornost.

Robin Ujfaluši,
ředitel Sdružení dobrovolných aktivit INEX
www.inexsda.cz, robin.ujfaluši@inexsda.cz

Pohled do konferenčního sálu

Dobrovolnictví ve VODAFONE
– přirozená součást odpovědné firmy
Ing. Přemysl Filip,
Vodafone Czech Republic a.s., Praha

- A. Proč Společenská odpovědnost ve Vodafoneu
- B. Den pro neziskovku
v čem jsme jiní, naše nej...
- C. Fond dobrovolníků
financujeme projekty zaměstnanců
- D. Rok jinak
unikátní program Nadace Vodafone

Proč společenská odpovědnost?

„It is increasingly clear that, when it comes to bridging the digital divide between rich and poor, the mobile phone, not the personal computer, has the most potential.“

B. DEN PRO NEZISKOVKU Respektovaný partner

Spolupracujeme s **o.s. Hestia – Národní dobrovolnické centrum** které nám zajišťuje:
širší nabídku aktivit pro zaměstnance;
kontaktní bod pro zaměstnance;
pojištění dobrovolníků;
přehlednou aplikaci pro přihlašování;
možnost **dlouhodobého dobrovolnictví**;

Jednoduchá webová aplikace www.hest.cz/firemni-dobrovolnik/vodafone

Naše NEJ ...

- “NEJdál”:** Brazílie (výuka sirotek – v rámci delšího ext.projektu)
- “NEJvyš”:** opakovaně kompletní ECO tým (CEO a VPs) - byli i první
- “NEJčastější”:** Chrudimsko, Pasíčka, záchranná stanice živočichů
- “NEJsofistikovanější”:** audit IT systému / PR příprava konference

C. Fond dobrovolníků

Vodafone nabízí každoročně financování projektů v neziskovkách: předloženo VF zaměstnancem a pod jeho/jejím patronátem; do 20.000 CZK na projekt a rok; financování jde přímo do projektu na pokrytí nákladů; podpora cca 10-20 projektů za rok; zaměstnanec musí být v projektu aktivní (přímo se účastní);

ROK JINAK (unikátní projekt v ČR)

Co je program Rok jinak:

Podpora roční mzdy až 5 pracovníků – vítězů celonárodního výběrového řízení
Vítězové rok pracují pro vybranou neziskovou organizaci a realizují svůj projekt
Česká varianta globálního programu “World of Difference”

Proč?

Príspevek k řešení konkrétních společenských problémů
Budování kapacity neziskových organizací
Investice do lidských zdrojů

Výsledky

Přes 100 přihlášek (vč. VF zaměstnanců) v r. 2008 a 2009
20 do telefonického kola, 10 k osobním pohovorům
4 - 5 vítězů

Vítězové prvního ročníku Roku Jinak (2008)

Hanka Hermová – Česká mountainbiková asociace
Adam Javůrek – Centrum pro online média
Roman Nenadl – Diecézní charita České Budějovice
Blanka Rejlková – Člověk v tísni
Jiří Šťastný - České Švýcarsko

Hanka Hermová Česká Mountainbiková Asociace

Doktorské studium inženýrství životního prostředí
Pracovní zkušenost z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR
Dobrovolnická práce pro ČMbu

Adam Javůrek Centrum pro online média

Internetový žurnalista a analytik
Lektor

Mediální studia FSV UK

Internetové projekty Respekt

Jiří Šťastný České Švýcarsko

Obchodní ředitel společnosti EVROFIN Int. spol. s r. o.

V minulosti prodejní manažer i vedoucí logistiky

Zkušenosti s marketingem, obchodem, propagací a dlouhodobým plánováním

Díky za pozornost.

Jak spolupracovat se Sodexo a jejími dobrovolníky

Ing. Karel Pelán, Sodexo Pass Česká republika

Jak spolupracovat s dobrovolníky ze Sodexo?

Již druhým rokem realizujeme aktivity pro seniory a naše rozhodnutí pomáhat této cílové skupině se zdá být stále správnější. Organizací a firem, které se tomuto tématu věnují je totiž stále poměrně málo. Naším předsevzetím je realizovat společensky odpovědné aktivity dlouhodobě. Velký důraz proto klademe především na kvalitu všech aktivit, které dosahujeme díky průběžným konzultacím s odborníky z různých oblastí (Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, Fórum zdravé výživy aj.). Věříme, že zejména průběžná komunikace a vzájemná spolupráce s dobrovolnickými centry z různých koutů ČR, nám pomáhá udržovat si aktuální povědomí o potřebách cílových skupin, ale také o trendech neziskového sektoru a dobrovolnictví jako takového.

Téměř každoměsíčně pořádáme pro jedno zařízení pečující o seniory v ČR dobrovolnický den s rozmanitými aktivitami, jako například: výlety, turnaje petangu, opékání buřtů, malování karnevalových masek, výroba vitráží, obrázků technikou decoupage a další výtvarné volnočasové aktivity. V mnoha případech spolupracujeme na přípravě dobrovolnické aktivity s lokálními dobrovolnickými centry. Ty nám například zajišťují kontakt s cílovými zařízeními, proškolí naše zaměstnance-dobrovolníky, nebo nám pomáhají vymyslet náplň dobrovolnického dne.

Jak vnímáme zapojování zaměstnanců u nás v Sodexo?

- Čím více zaměstnanců zapojíme, tím lépe.
- Odbouráváme bariéry v zapojování zaměstnanců, tvoříme vnitřní pravidla a manuály jak se zapojit.
- tématu společenské odpovědnosti a zapojování se do ní, pravidelně komunikujeme mezi zaměstnanci.
- Každý zaměstnanec má možnost vnášet do programu nové nápady, co ještě můžeme v programu udělat a kde pomoci.
- Každý zaměstnanec může s metodickou a finanční podporou firmy samostatně organizovat aktivity v rámci programu.

Ukázka některých realizovaných aktivit:

*Vybíráme barevné obrazy
a pečeme buřty*
25. 7. 2009, Ústí nad Labem

*Jedeme na výlet na atletický
stadión*
7. 7. 2009, Jablonec n. Nisou

Malujeme karnevalové masky
27. 5. 2009,
Hodonín

I přes to, že je těžiště našich aktivit v dobrovolnictví snažíme se zachovat komplexnost programu, který pokrývá 4 oblasti podpory (dobrovolnictví, sdílení know-how, potravinové dárčovství a finanční dárčovství). Zároveň se snažíme motivovat k zapojování do programu další obchodní společnosti a to jak prostřednictvím dobrovolnictví, tak i dárčovství.

V roce 2009 jsme uspořádali první ročník finanční sbírky. Naším cílem bylo zajistit prostředky na zvýšení každodenní kvality života seniorů žijících v domovech pro seniory a LDN. Do sbírky mohli přispět naši klienti (zaměstnavatelé) koupí dárkových krabiček, tak uživatelé poukázek darováním stravenky a obchodní partneři vzdáním se části peněz z proplácených poukázek. Celkově jsme shromáždili částku 257 446 Kč. Částku jsme na počátku roku 2010 předali deseti zařízením pro seniory, která vybrali partneři sbírky.

Stručné shrnutí našich aktivit od počátku realizace programu

- Uspořádali jsme již na dvě desítky dobrovolnických dní.
- Celkem se do programu zapojilo přes 55 % zaměstnanců Sodexo.
- **Zařízením pro seniory jsme prostřednictvím finančních darů věnovali přes 1000 000 Kč a uspořádali jsme finanční sbírku „Pomoc seniorům“, v níž se vybralo 257 446 Kč.**
- **Darovali jsme přes 2 000 ovocných salátů.**
- Z programu těžilo již více než 50 zařízení pro seniory a přes 2 000 seniorů. Máte-li zájem s námi spolupracovat a připravit zajímavý dobrovolnický program pro seniory, neváhejte nás kontaktovat.

Ing. Karel Pelán,
ředitel pro rozvoj - Sodexo
karel.pelan@sodexo.com

Dobrovolnictví ve zdravotnictví – současný stav a výhled

MUDr. Ivana Kořínková,
Consult Hospital, s.r.o., Praha

Dobrovolnictví ve zdravotnictví – současnost a perspektivy

MUDr. Ivana Kořínková, Consult Hospital, spol s r.o.

Abstrakt – konference Kroměříž 24. - 25.5.2010

Posledních deset let se věnuji rozvoji dobrovolnických programů v systému zdravotní péče v ČR. Jsem ráda, že výsledky v této oblasti jsou již viditelné a zřetelné. Vývoj dobrovolnictví v nemocnicích pozitivně ovlivnily mezinárodní akce Volonteuropa 2000 v Praze, celosvětový rok dobrovolníků 2001 a přijetí Zákona č. 198/2002 Sb. O dobrovolnické službě. Těmto důležitým mezníkům i konkrétním příkladům dobré praxe z řady zdravotnických a sociálních zařízení byla již v předchozích letech věnována řada prezentací. Ráda bych se proto zaměřila na vývoj situace, jak ji vnímám v posledních dvou letech.

V období let 2008 - 2010 se efekt vývoje dobrovolnických programů u nás projevil ve dvou liniích, které mají buď výrazně podpůrný nebo naopak limitující a rizikový vliv na jeho další rozvoj:

1. Podpůrné vlivy

Pozice, ve které se v proběhlých deseti letech u nás dobrovolníci ve zdravotnictví osvědčili, by se dala nejvýstižněji charakterizovat sloganem „mezi odborníky je dobrovolník specialistou na lidský kontakt“. Orientace na člověka v jeho celostním kontextu, ne pouze na pacienta a jeho diagnózu nebo klienta a jeho handicap je tím, co dobrovolníci mohou a také významně posilují. Ocenění dobrovolníků zaznávající ze strany zdravotníků se týká hlavně destigmatizace nemocničního prostředí a detabuizace těžké nemoci a smrti jako zásadních lidských témat. MZČR reagovalo na pozitivní zkušenosti s dobrovolnickými programy ve zdravotnických zařízeních snahou vytvořit metodický rámec pro jejich funkční a bezpečnou implementaci do systému zdravotní péče následujícími kroky:

- V roce 2008 bylo zpracováno „Metodické doporučení pro zavádění dobrovolnických programů v nemocnicích v souladu s procesy řízení rizik a bezpečnosti pacientů“, uveřejněné ve Věstníku MZČR č.6/2009 a na webovém Portálu kvality MZČR – <http://portalkvality.mzcr.cz/Odbornik/Categories/90-Projekty-2008.html>
- V roce 2009 byla vypracována Metodika evaluace dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních, která bude uveřejněna ve Věstníku MZČR a na Portále kvality v podzimních měsících 2010.

- Začátkem roku 2010 MZČR udělilo akreditaci „Certifikovanému kurzu pro koordinaci dobrovolnických programů a dobrovolníků v systému zdravotní péče“, který je určen jako doplňující vzdělání pro některé zdravotnické nelékařské profese.
- Na jaře 2010 projevil Ústav zdravotnických informací a statistiky (UZIS) souhlas s evidencí dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních počínaje rokem 2011 (evidence počtu dobrovolníků, počtu odpracovaných dobrovolnických hodin, typ organizačního režimu – zda ve spolupráci s NNO nebo samostatně).

Těmito kroky je definovaná funkční forma a pravidla pro úspěšnou realizaci dobrovolnického programu při současném zachování jeho základních principů (svobodná volba jednotlivce a nefinanční motivace). To je podle mého názoru i jeden z důvodů, proč si dobrovolnické programy ve zdravotnictví získaly vysoký kredit a je o ně trvalý zájem.

2. Limitující a rizikové faktory

Realizace dobrovolnického programu je přirozeně spjata s nutností zvyšovat povědomí a dobrou informovanost o dobrovolnictví v celé společnosti. Úspěšné naplňování této oblasti ale přináší jak větší pozitivní publicitu, tak i některé rizikové prvky. Skutečné porozumění tomu, že nefinanční motivace je reálná a že svobodná volba je skutečnou hodnotou, nepřichází do naší společnosti přívýklé po desetiletí jiným normám snadno a lehce. Domnívám se, že v současné době procházíme zatěžkávacím a „zkouškovým obdobím“, které klade nároky na kvalitu přístupu, čistotu motivací a včasné rozpoznání deformací, které skutečnou hodnotu dobrovolnické činnosti znehodnocují. V praxi se již řada z nich objevila. Jsou maskovány v různých podobách, v podstatě se ale vždy jedná o deformaci obsahu a záměnu pojmů:

- Finanční motivace potenciálních „dobrovolníků“ i minimální finanční částkou je nejen v protikladu s mezinárodně uznávanou základní definicí dobrovolníka i definicí podle zákona č. 198/2002.Sb. O dobrovolnické službě, ale mění zásadním motivační hierarchii a spektrum adeptů.
- Nerespektování svobodné volby a nepřímou vyžadovaná účast v dobrovolnickém programu je záměnou dobrovolnictví za nevolnictví, zneužívá dobrý morální kredit dobrovolnického programu k jiným účelům, případně využívá „dobrovolníka“ jako levné pracovní síly nebo pro zlepšení image.
- Nahrazování studentských odborných praxí dobrovolnickou činností ruší přínos pro obě oblasti - nemůže přinést očekávaný efekt v oblasti odborné praxe (základním pravidlem pro pozici dobrovolníků ve zdravotně sociální oblasti je nenahrazování práce odborného personálu) a zároveň povinnost absolvovat praxi ruší efekt a motivaci danou svobodnou volbou dobrovolnické činnosti.

Jsem přesvědčena, že pokud bychom připustili zneužití osvědčené a pozitivně hodnocené formy, „nenápadné“ zdeformování obsahu a umožnili rozrůstání zdánlivě neškodných ústupků a kompromisů v nastavení dobrovolnické činnosti, směřovali bychom brzy zpět ke zkušenostem z totalitního režimu, odkud jsme před deseti lety startovali.

Tato rizika se přímo týkají a jsou ovlivnitelná těmi, kteří dobrovolnické programy realizují a koordinují a kteří jsou zodpovědní za nastavení a uplatňování pravidel. Domnívám se, že Evropský rok dobrovolnictví 2011 je vhodnou příležitostí pro otevřenou diskusi nad výše uvedenými tématy.

3. Trendy a perspektiva dobrovolnických programů ve zdravotně sociální oblasti

Jako klíčový ochranný faktor před výše popsaným rizikovým vývojem vidím to, že skuteční dobrovolníci ze sebe nenechají udělat nevolníky, protože jejich vlastní zkušenosti s lidmi v mezních životních situacích jsou nezpochybnitelné. Tyto přínosy již přesahují jednotlivce a týkají se témat, která mají celospolečenský dopad:

- Orientace na hlubší hodnoty života a smysluplnost činnosti
- Uvědomění ceny života a zdraví
- Posílení zodpovědnosti
- Obnova důvěry a tolerance v mezilidských vztazích
- Vzájemná lidská inspirace v mezigeneračním kontaktu

Tyto cenné devizy se v interakci dobrovolníka s pacientem vzájemně předávají a posilují. V oblasti kvality zdravotní i sociální péče se již orientaci na lidský faktor nelze vyhnout. Celostně orientovaná dobrovolnická činnost přirozeně naplňuje cíle programů podpory zdraví Světové zdravotnické organizace. Opěrným systémem pro dobrovolnické programy ve zdravotnických zařízeních se může stát program WHO/Health Promoting Hospitals&Health Services, pro komunitní dobrovolnictví program WHO/Healthy Cities.

Nezbytným předpokladem pro budoucnost ale zůstává současná vědomá práce s riziky, které by tento křehký a citlivý trend mohly snadno narušit. Je na organizátorech, jak čistě uchopí nabízené hodnoty a jak čistou formu pro ně zachovají. Je na státu, zda pro kvalitní koordinaci kvalitních dobrovolnických programů vytvoří systémovou, morální i finanční podporu. Pevně doufám, že se podaří podstatu a formu dobrovolnictví udržet v souladu a pro skutečné dobrovolníky nebudeme muset hledat nový název.

„Opravdová síla dobrovolnictví tkví v rozpoutání veřejné debaty, v zapojení občanů do veřejného života a zachování institucí živých a spojených se skutečnými lidmi. I formální dobrovolnické programy by měly zachovávat prostor pro lidskou tvář dobrovolnictví, která je formována bezprostřední volbou, tvořivostí, chutí aktivně přispět k napravování společenských nešvarů a nezištným zájem o pomoc konkrétnímu člověku v nouzi.“

Isley, P. J.: Enhancing the Volunteer Experience, Jossey-Bass Publishers, San Francisco 1990

Zhodnocení přínosu dobrovolnického programu v Thomayerově nemocnici a IKEM

Mgr. Martina Tyllerová, Fakultní Thomayerova nemocnice, Praha

Marie Hrbková, Fakultní Thomayerova nemocnice, Praha

Mgr. Vlasta Vítková, IKEM, Praha

Smysl a cíl programu „Dobrovolníci v nemocnici“

- zlepšení psychické kondice pacientů
- nabídka různých činností, které pacient může vykonávat – podpora motivace a komunikace
- pomoc personálu při specifických činnostech – nácvik sebeobsluhy, trénink paměti, aktivizace pacientů

Dobrovolnická centra Lékořice

Oddělení s dobrovolnickým programem v IKEM

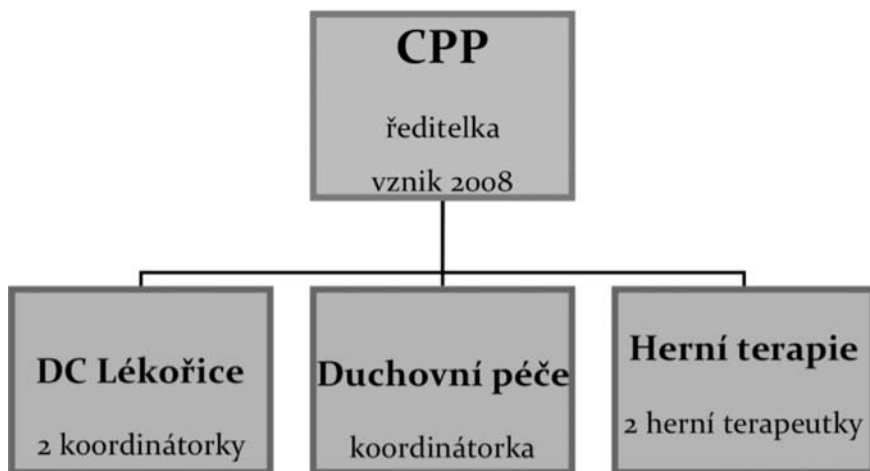
- Klinika diabetologie
- Klinika kardiologie
- Klinika hepatogastroenterologie
- Klinika nefrologie

Dobrovolnické aktivity v IKEM

- společník u lůžka
- doprovod na vycházky
- organizace jednorázových akcí (výtvarná dílna, koncert, beseda...)

Centrum podpůrné péče ve FTNSP

Oddělení s dobrovolnickým programem ve FTNSP

- Klinika dětské chirurgie a traumatologie
- + ambulance dětské chirurgie a traumatologie
- Oddělení dětské neurologie
- Oddělení dětské psychiatrie
- Pediatrická klinika + JIP
- Léčebny pro dlouhodobě nemocné
- Interní kliniky
- Chirurgická klinika
- Neurologie + JIP
- Plicní klinika

Rozvoj dobrovolnických aktivit ve FTNSP

2005

- společník u lůžka
- volnočasové aktivity s dětmi
- doprovod na vycházky
- jednorázové akce (výtvarné dílny, dobročinný bazar...)

2010

- společník u lůžka
- volnočasové aktivity s dětmi
- doprovod na vycházky
- jednorázové akce (výtvarné dílny, dobročinný bazar...)
- individuální zakázky
- manuální výpomoc
- jazykové kurzy pro zaměstnance
- kurz jógy pro zaměstnance

EVALUACE FTNsP

Základní informace

Průběh evaluace – únor, březen 2010

Zastoupení dotazníků:

- zdravotnický personál - 130 dotazníků rozdáno; zpět 115 dotazníků
- kontaktní osoby - 15 dotazníků rozdáno; zpět 13 dotazníků
- dobrovolníci - 63 dotazníků rozdáno; zpět 39 dotazníků

EVALUACE IKEM

Základní informace

Průběh evaluace – únor, březen 2010

Zastoupení dotazníků:

- 3 kliniky (diabetologie, kardiologie, hepatogastroenterologie)

Vrácené dotazníky:

- Zdravotnický personál – 28 (rozdáno 30)
- Kontaktní osoby – 3 (rozdáno 3)
- Dobrovolníci - 8 (rozdáno 9)

Cíle evaluace

- zpětná vazba na dobrovolnický program v nemocnici
- možnosti dalšího rozvoje programu
- porovnání s výsledky evaluace 2006 ve FTNsP

Tématické oblasti

- Přínos a smysluplnost programu
- Informovanost o principech dobrovolnictví
- III. Soulad zájmů a potřeb nemocnice a očekávání dobrovolníků
- Forma organizace dobrovolnického programu

I. Přínos a smysluplnost programu

1. zdravotnický personál

- Vnímání činnosti dobrovolníka
velmi přínosná: FTNsP 55%, IKEM 11%
přínosná: FTNsP 40%, IKEM 57%
- Jak vnímají dobrovolníka pacienti (podle personálu)
pozitivně: FTNsP 94%, IKEM 93%
negativně: FTNsP 4%, IKEM 7%
- Dobrovolnická činnost v nemocnici přináší rizika
ne: FTNsP 92%, IKEM 89%
ano: FTNsP 4%, IKEM 11%
- Doporučení programu dalším pracovištím
ano: FTNsP 95%, IKEM 96%
ne: FTNsP 0%, IKEM 4%

I. Přínos a smysluplnost programu

2. kontaktní osoby (KO)

- Vnímání činnosti dobrovolníka
velmi přínosná: FTNsP 65%, IKEM 100%
přínosná: FTNsP 40%

- Jak vnímají dobrovolníka pacienti (podle KO)

<i>pozitivně:</i>	<i>FTNsP 95%,</i>	<i>IKEM 100%</i>
<i>negativně:</i>	<i>FTNsP 0%,</i>	
<i>jak kdy:</i>	<i>FTNsP 10%</i>	
- Rizika

<i>ano:</i>	<i>FTNsP 15%,</i>	<i>IKEM 100%</i>
<i>ne:</i>	<i>FTNsP 90%</i>	
- Doporučení programu dalším pracovištím

<i>ano:</i>	<i>FTNsP + IKEM 100%</i>
-------------	--------------------------

I. Přínos a smysluplnost programu

3. Dobrovolníci

- Pacienti vnímají dobrovolníky

<i>velmi pozitivně:</i>	<i>FTNsP 21%,</i>	<i>IKEM 25%</i>
<i>pozitivně:</i>	<i>FTNsP 77%,</i>	<i>IKEM 75%</i>
- Personál vnímá dobrovolníky

<i>velmi pozitivně:</i>	<i>FTNsP 16%,</i>	<i>IKEM 25%</i>
<i>pozitivně:</i>	<i>FTNsP 69%,</i>	<i>IKEM 75%</i>
<i>spíše negativně:</i>	<i>FTNsP 5%,</i>	

III. Soulad zájmů potřeb nemocnice a očekávání dobrovolníků

1. Zdravotnický personál

- Mohli by dobrovolníci vykonávat další činnosti?

<i>stávající činnosti stačí:</i>	<i>FTNsP 77%,</i>	<i>IKEM 89%</i>
<i>pro rozšíření:</i>	<i>FTNsP 17%,</i>	<i>IKEM 11%</i>

 (např. vycházky s pacienty, nákupy pacientům, ošetrovatelské činnosti, čtení knih a novin, ruční práce)

- Může být dobrovolník členem ošetrovatelského týmu?

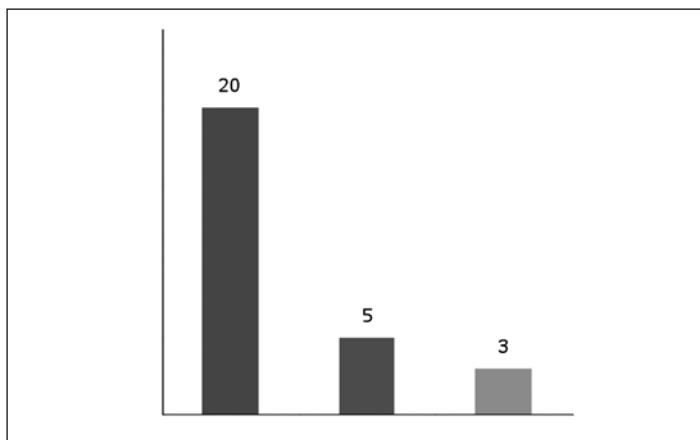
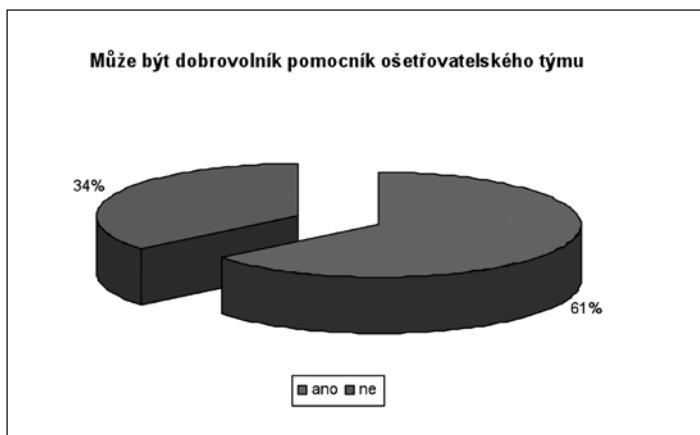
Ano: výpomoc při sanitářských pracích, psychická podpora pacientů, komunikace s pacientem, aktivizace pacientů

FTNsP

- Může být dobrovolník členem ošetrovatelského týmu?

Ano: výpomoc při sanitářských pracích, psychická podpora pacientů, komunikace s pacientem, aktivizace pacientů

IKEM

III. Soulad zájmů potřeb nemocnice a očekávání dobrovolníků

3. Dobrovolníci

- Dobrovolnická činnost X původní představy

stejně: FTNsP 72%, IKEM 75%

lepší: FTNsP 21%, IKEM 25%

horší: FTNsP 5%

- Vnímání dobrovolnické činnosti jako obohacení

ano: FTNsP 98%, IKEM 100%

ne: FTNsP 2%

(zlepšila mou komunikaci s lidmi, uspokojení ze smysluplné činnosti, pocit užitečnosti, srovnání životních hodnot, obohacení osobního života)

IV. Forma organizace dobrovolnického programu

1. Zdravotnický personál

FTNsP

Vyhovuje vám organizační uspořádání dobrovolnického programu?

velmi dobrá: 93%, mohla by být lepší: 4%

(přání častějších návštěv a činností s pasivními pacienty)

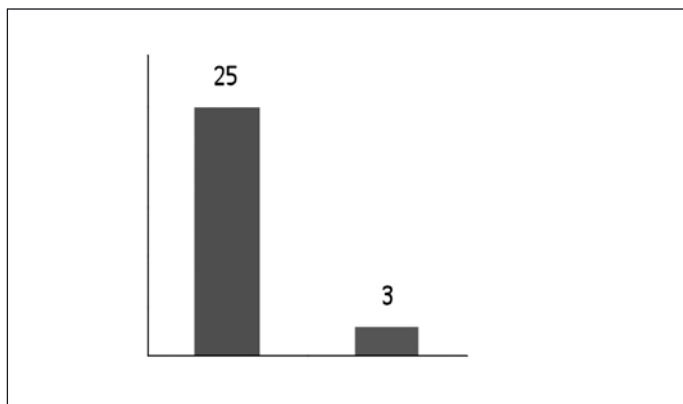

IV. Forma organizace dobrovolnického programu

1. Zdravotnický personál (28 respondentů)

IKEM

Vyhovuje vám organizační uspořádání dobrovolnického programu?

(např. chybí informace)

IV. Forma organizace dobrovolnického programu

3. Dobrovolníci

- Organizace dobrovolnického programu

je velmi dobrá: FTNsP 98%, IKEM 87%

mohla by být lepší: IKEM 13%

Většina dobrovolníků je spokojena se vstupním školením a dalším vzděláváním ve FTNsP (83%) a se supervizí dobrovolníků (83%) v IKEM 87%

- Spolupráce s koordinátorkou

výborná: FTNsP 73% IKEM 75%

dobrá: FTNsP 18% IKEM 12%

dostačující: FTNsP 8% IKEM 12%

Porovnání výsledků evaluace ve FTNsP

v roce 2007 se dotazníkového šetření zúčastnilo 6 klinik a oddělení, v roce 2010 celkem 10

výsledky porovnávání odpovědí evaluace 2007 a 2010 potvrzují pokračování dobrých zkušeností s dobrovolnickým programem

Porovnání výsledků evaluace ve FTNsP

k posunu v pozitivním slova smyslu došlo i ve vnímání dobrovolnické činnosti ze strany zdravotnického personálu (pro zdravotnický personál je pomoc dobrovolníků přínosem pro odd. – z 84% na 94%, dobrovolnická činnost nepřináší rizika – ze 75% na 92%) zvýšila se také informovanost personálu o dobrovolnictví (ze 61% na 80%). Ve srovnání s rokem 2007 je personál také spokojenější s formou organizace dobrovolnického programu (dříve 72%, nyní 93% vyhovuje organizační uspořádání dobrovolnického programu)

Dobrovolnictví na I. Interní klinice

I. Interní klinika se skládá:

ambulance: - příjmová
- diagnostická

lůžková část - 4. samostatné stanice
oddělení JIP

Začátky dobrovolnického programu na I. Interní klinice

funkce kontaktní osoby
postupná potřeba dobrovolníků

Specifika dobrovolnické činnosti na I. Interní klinice
vytipovávání pacientů
současný stav dobrovolníků

Specifická dobrovolnická činnost

- Společenské hry
- Manuální výpomoc
- Jednorázové akce
- Duchovní služba

Canisterapie pod širým nebem

Zpívání

Společné akce s personálem

Aktivity Centra podpůrné péče

- dobročinné bazary
- prázdniny pro děti zaměstnanců
- jazykové kurzy

Vývoj programu Pět P v ČR a zhodnocení jeho efektivity po 13 letech realizace

Mgr. Bohdana Břízová,

Zdravotně sociální fakulta JČU, České Budějovice

Vývoj programu Pět P v ČR a zhodnocení jeho efektivity po 13 letech realizace

Mgr. Bohdana Břízová

Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích,
Ústav sociální práce

1. Vymezení pojmů

Big Brothers Big Sisters (BBBS) je největší celosvětový mentoringový program, který pomáhá dětem po celém světě dosáhnout jejich možností díky profesionálně řízenému přátelskému vztahu jeden na jednoho s měřitelnými výsledky (Big Brothers Big Sisters International, 2007). Dle Balsley (2007) je mít mentora¹ vítězstvím v dětském lehce zranitelném životě – je to někdo mimo rodinu, který nabízí výlučné přátelství dítěti. Mentor a dítě společně sdílí mnoho různých aktivit, ale zásadní význam má již samotný pocit souměřitelnosti, dobrý pocit ze společně tráveného času.

Program BBBS začal v roce 1904 v USA a po celé 20. století se rozvoj této jedinečné podpory pro děti soustředil pouze na anglicky mluvící země. Na začátku 90. let se BBBS stále více rozšiřoval po světě a to především díky roli internetu a webových stránek. Druhým vlivem byl průkopnický výzkum prováděný v USA. Dle McGill (2001) neměl žádný jiný program sloužící mladým tak obrovskou kontrolu a tak kladný dopad. Ve střední a východní Evropě byla první zemí Litva, druhou Česká republika.

Mentoringový program BBBS je profesionálně řízen a řídí se mezinárodními standardními postupy. Hlavní aspekt BBBS modelu je profesionální case management přístup. Vzdělaný a trénovaný personál dohlíží na zapojování dobrovolníků a proces vytváření dvojic. Dále pokračuje v poskytování podpory dobrovolníkům, dětem a rodinám od počátku do konce fungování dvojice (Mentoring, 2007).

Big Brothers Big Sisters International (BBBSI) je celosvětová asociace organizací Big Brother Big Sisters poskytující BBBS mentoring dětem v jejich zemích (Obrázek č. 1).

¹ Mentor je člověk, který má více zkušeností i znalostí než dítě, o které pečuje a které podporuje v jeho individuálním rozvoji. Mezi mentorem a mentem se vytváří emocionální pouto, které odlišuje mentora od podobných rolí pracovníka s dětmi (DuBois, Karcher, 2005).

Obrázek č. 1 – Logo BBBSI

(zdroj: www.bbbsi.org)

BBBSI byla založena v roce 1998, jako odpověď na zvyšující se požadavky aplikovat BBBS mentoring do zemí po celém světě. V roce 2007 BBBSI ustanovila nové celosvětové požadavky, tzv. Standardy praxe BBBSI a kvalifikovala 13 zemí (Tabulka č. 1) jako pobočky BBBSI.

Tabulka č. 1 – Pobočky BBBSI

Big Brother Big Sisters International			
Australia	Bermuda	Bulgaria	Canada
Germany	Ireland	Israel	Netherlands
New Zealand	Poland	Russia	South Africa
United States	Czech republic ²		

(zdroj: www.bbbsi.org)

Program Pět P je národní variantou amerického programu Big Brothers Big Sisters a v České republice se realizuje již od roku 1996. Jde o nestátní sociálně preventivní program pro děti založený na dobrovolnické laické pomoci. Pět P v názvu znamená přátelství, prevenci, pomoc, péči a podporu. Program Pět P doplňuje stávající nabídku forem práce s mládeží o individuální přístup. Metodické vedení a podporu rozvoje nových poboček programu Pět P zajišťuje Asociace Pět P v ČR (Břízová, Dvořáková, Motlová, 2007). Program má svoji metodiku, která je shrnutá v Manuálu programu Pět P. Název a logo programu Pět P jsou přihlášeny u Úřadu průmyslového vlastnictví jako ochranná známka (Obrázek č. 2).

² Stojí za zmínku, že v současné době Česká republika není uvedena na internetových stránkách BBBSI, přestože Asociace Pět P v ČR byla roku 2001 přijata jako člen této mezinárodní sítě. Asociace Pět P v ČR doposud neobdržela žádné oficiální stanovisko o vyřazení z BBBSI. Nyní probíhá jednání o důvodech vyřazení a o možnosti znovupřijetí.

(zdroj: www.petp.cz)

Cílem programu je prevence rizikového chování u dětí ve věku 6 – 15 let. Prostředkem pro dosahování cílů programu je kamarádský vztah dospělého dobrovolníka s dítětem. Dvojice se schází ve svém volném čase jedenkrát týdně na 2 – 3 hodiny, a to po dobu jednoho roku. Program nesmí nahrazovat rodičovskou péči ani se nesmí stát doučováním.

Realizaci programu má na starosti koordinátor, který vybírá dobrovolníky, připravuje výcvik dobrovolníků, spolupracuje s rodiči dětí zařazených do programu, provádí odborný dohled nad dvojicí dítě – dobrovolník atd. Dobrovolník musí absolvovat úvodní výcvik včetně psychologických testů a v průběhu scházení se se svým mladším kamarádem docházet na pravidelná supervizní setkání dobrovolníků s koordinátorem a supervizorem (Břízová, 2006).

V současné době (k 1.5.2010) aktivně program Pět P realizuje 19 regionálních poboček, které mají sepsanou Smlouvu o spolupráci na programu Pět P s Národním dobrovolnickým centrem HESTIA. Některé pobočky jsou akreditovanými organizacemi dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů. Některé pobočky registrovaly program Pět P jako sociálně aktivizační službu pro rodinu s dětmi dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Asociace Pět P v ČR (dále jen Asociace) vznikla roce 2001 jako dobrovolné a nezávislé sdružení, aby koordinovalo a metodicky podporovalo úsilí jednotlivých poboček, které do té doby po republice vznikly, a dále aby podporovalo implementaci programu Pět P v České republice. Mezi hlavní cíle Asociace patří (Stanovy Asociace Pět P v ČR):

sdužovat manažery, koordinátory, supervizory, dobrovolníky a další účastníky a spolupracovníky programu Pět P, podporovat implementaci programu Pět P v České republice, působit jako zastřešující orgán programu Pět P v ČR ve vztahu ke státním i nestátním, domácím i zahraničním organizacím, být partnerem domácím i zahraničním organizacím zabývajícím se dobrovolnictvím, prací s dětmi a mládeží či podobnými cíli, prostřednictvím programu Pět P všestranně podporovat rozvoj dobrovolnictví v ČR.

Asociace je v současné době pro program Pět P jedinou odbornou a profesní organizací, na kterou se mohou všichni její členové obracet v souvislosti s realizací programu.

V září roku 2001 byla Asociace programu Pět P v ČR v Praze slavnostně přijata jako člen mezinárodní organizace Big Brothers Big Sisters International (Tošner, 2008).

2. Historický vývoj a současnost programu Pět P v ČR

Rok 1996 - 2000

Nadace Open Society Fund Praha byla inspirována vysoce pozitivními výsledky mentoringového projektu Big Brothers Big Sisters v Americe a rozhodla se využít tuto myšlenku individuální podpory, odborně nazývanou one-to-one mentoring project, i v České

republice. V říjnu 1996 byl v Praze zorganizován seminář „Introduction to Mentoring“, na kterém byly odborníkům a zájemcům z řad veřejnosti představeny zásady mentoringu a tutoring. Informace širší veřejnosti poskytla také média. Prezentace nadchla především univerzitní studenty, učitele a sociální pracovníky a současně poskytla široký okruh nových kontaktů pro další spolupráci (Hrudková, 2001).

V roce 1996 Nadace Open Society Fund a občanské sdružení HESTIA nastartovaly v Praze pilotní program dobrovolnické neprofesionální pomoci dětem, které tuto podporu potřebují. Volný překlad z angličtiny Velký bratr a Velká sestra se zdál jako nepřijatelný, a proto byl po dlouho trvajících diskusích za všeobecného souhlasu přijat název Pět P. V rámci tohoto pilotního programu bylo sestaveno 11 párů dětí – dobrovolník. Dobrovolníci se od počátku pravidelně scházeli nejen mezi sebou, ale i s odborníky, aby prodiskutovali problémy, které se objevily při setkávání s dětmi a zakládali tak pravidlo budoucí pravidelné supervize (Tošner, 2008). Pracovníci – koordinátoři Pět P z HESTIE sepsali Manuál programu Pět P v České republice, k evaluaci se používala evaluační metoda POE (Program Based Outcome Evaluation).

Strategie Nadace Open Society Fund Praha byla taková, že bude program Pět P komplexně finančně zajišťovat první dva roky a poté každý rok podpora klesne o 25%. Tímto rozhodnutím vytvořila pro program zázemí, ale zároveň ho od počátku stimulovala k hledání vlastních zdrojů od místních donátorů.

V září roku 1998 převzalo patronát nad realizací programu Národní dobrovolnické centrum HESTIA, které se tak stalo Národním koordinačním centrem pro celou Českou republiku.

V roce 1998 se program Pět P rozšířil také do Plzně, roku 1999 do Ústí nad Labem, do Brna, Kroměříže a Českých Budějovic.

Od 20. listopadu 2000 jsou název a logo programu Pět P přihlášeny u Úřadu průmyslového vlastnictví jako ochranná známka pod značkou O-148716, spisová značka 148716.

Rok 2001

V roce 2001 již po celé České republice fungovalo 12 poboček programu Pět P. Vzhledem k tomu, že se s rozvojem programu Pět P v ČR rychle navyšoval počet regionálních poboček a zvyšovala se náročnost na celostátní koordinaci programu, bylo nutné založit novou organizaci, která by převzala roli celostátního garanta a koordinátora programu.

Proto bylo v roce 2001 v Kroměříži na setkání všech koordinátorů programu založeno občanské sdružení „Asociace Pět P v ČR“ (dále jen Asociace), které zastřešuje regionální pobočky programu, metodicky podporuje další implementaci programu a je partnerem domácím i zahraničním organizacím. Sídlo Asociace je Na Poříčí 12, 115 30 Praha 1, metodickou pomocí, supervizi a evaluaci programu Pět P bylo ve stanovách Asociace pověřeno Národní dobrovolnické centrum HESTIA. Výkonným činitelem byl tajemník Asociace pracující na plný úvazek, který svolával pravidelně výbor Asociace, zajišťoval pravidelná celorepubliková setkání koordinátorů Pět P, hledal možné zdroje finančních prostředků apod.

Dne 27. 9. 2001 byla Asociace slavnostně přijata u příležitosti pětiletého fungování programu Pět P v ČR za člena organizace Big Brothers Big Sisters International (Obrázek č. 3).

Slavnostní ceremoniál byl jednou z akcí pořádaných v rámci Mezinárodního roku dobrovolníků 2001 a proběhl pod záštitou primátora hlavního města Prahy Jana Kasla a zúčastnili se ho představitelé programu BBBS z USA, Kanady, Velké Británie a Litvy (Plodková, 2002).

Obrázek č. 3 – Certifikát přijetí Asociace Pět P v ČR do BBBSI

(zdroj: archiv ZSF JU – Pět P)

Jako první zákonnou oporou programu Pět P byl zákon 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí a díky jeho novele roku 2001 se objevila možnost požádat o udělení pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Regionální pobočka programu Pět P se po udělení pověření dle tohoto zákona stává zařízením sociálně výchovné činnosti, které nabízí dětem programy rozvíjení sociálních dovedností, výchovných činností a využití volného času (tímto programem je právě program Pět P).

Dále může mít pobočka programu pověření k výchovně rekreačním táborům pro děti (to v případě, že pořádá letní tábory či víkendové akce pro děti a dobrovolníky). O udělení pověření rozhodovalo roku 2001 Ministerstvo práce a sociálních věcí, od roku 2002 rozhodují krajské úřady dle místa působení Pět P.

V červenci 2001 byl zaktualizován Manuál programu Pět P, který nově obsahoval také vzory smluv a formulářů používaných v programu.

Rok 2003

S platností zákona o dobrovolnické službě od 1. ledna 2003 (zákon č. 198/2002 Sb.) se objevila vítaná možnost program Pět P akreditovat jako dobrovolnickou službu podle tohoto zákona. Vzhledem ke kvalitní a profesionální metodice programu Pět P nebylo obtížné vyhovět požadavkům tohoto zákona, který programu přinesl kromě legislativního rámce také uznání a prestiž (Tošner, 2008).

Je ovšem na každé regionální pobočce, aby zvážilo, do jaké míry je pro něj akreditace podle tohoto zákona přínosná, či do jaké míry by byla naopak omezující pro organiza-

ci a pro dobrovolníky. Nevýhodou je také fakt, že program Pět P v některých regionech realizují jiné než neziskové organizace (např. Pedagogicko psychologická poradna či vysoká škola) a tyto nemůžou o akreditaci žádat.

V souvislosti s evaluací Pět P je nutné zmínit, že v Českých Budějovicích proběhl v rámci ročníkové práce vedené autorkou výzkum o využívání a vhodnosti evaluační metody POE v našich poměrech. Na základě výsledků této práce Bockschneiderová (2003) tvrdí, že většina koordinátorů evaluační metodu POE využívá, ale shoduje se na tom, že pro rodiče dětí zařazených do programu je problematické její vyplnění. Koordinátoři programu se domnívají, že metoda POE není ve stávajícím stavu vhodnou evaluací programu Pět P. Podobně Brumovská (2003) tvrdí, že jednotlivé položky metody POE jsou české populaci obtížně srozumitelné.

Rok 2004

Asociace Pět P v ČR v únoru roku 2004 vyhlásila grantové řízení na projekt „Vytvoření nové evaluační metody programu Pět P“. Příjemcem grantu se stala Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, řešitelem Mgr. Bohdana Břízová, spolupracovníkem Alena Bockschneiderová, DiS., druhá koordinátorka programu Pět P v Českých Budějovicích. Na základě tohoto projektu byla stará metoda POE modifikována a upravena. Jednalo se především o změnu obsahu a počtu položek v dotazníku POE.

Od roku 2004 začala Asociace realizovat tzv. obsahové audity jednotlivých regionálních poboček programu Pět P. Cílem auditu bylo především zjistit, zda daná pobočka realizuje program Pět P podle předepsané metodiky a v souladu se Smlouvou o spolupráci na programu Pět P. Auditóři byli členové Výboru a tajemník Asociace Pět P v ČR.

Dále v roce 2004 prošel revizí Manuál programu Pět P z roku 2001.

Rok 2005

Obsahovým auditem prošly všechny regionální pobočky programu Pět P, které v tuto dobu fungovaly (celkem 19 poboček). Výsledky auditů byly zpracovány a předány všem členům Výboru. Z výsledků vyplynulo, že dobře fungují a je stabilizováno 7 poboček, další 3 pobočky fungují dobře, ale mají svá specifika (např. jiný způsob supervizí). U 6 poboček se prokázalo určité riziko (především ve finanční či personální oblasti), ale jinak tyto pobočky fungovaly dobře a dle metodiky. Problematické se jevíly 3 pobočky (nedodržovaly metodiku apod.) (Tošner, 2009).

Na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích proběhl v rámci bakalářská práce kvalitativní výzkum, který se zaměřil na posouzení vztahu dobrovolníka a dětského klienta v programu Pět P. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že účast v programu Pět P poskytuje dětským klientům možnost navázání nových kontaktů a získávání nových sociálních dovedností ve vztahu k jednotlivcům i větším skupinám vrstevníků. Zároveň také nabízí vhodné využití volného času a snižuje tak možnost ohrožení sociálně patologickými jevy. Je tedy pro zdravotně sociální vývoj dětského klienta obohacující (Wienerová, 2006).

Výsledky výzkumu doplnily stávající informace získané z předchozích kvantitativních výzkumů o úspěšnosti a efektivitě programu Pět P, které byly publikovány v rámci bakalářských či diplomových prací na několika vysokých školách v ČR.

Rok 2006

Od září roku 2005 převzalo správu Asociace Pět P v ČR Národní koordinační centrum v Kroměříži při o.s. Spektrum, které v dalším období podporovalo vznik nových center programu Pět P, která vyškolovalo a poskytovalo jim metodickou pomoc.

V říjnu 2006 se konalo v Kroměříži celostátní setkání Asociace Pět P v ČR, kterého se zúčastnila i presidentka mezinárodní organizace Big Brothers Big Sisters International se sídlem v USA paní Katherine Balsley, M.S.. Při této příležitosti slavnostně předala diplom za 10 let úspěšné realizace Programu Pět P v České republice jako významné ocenění ze strany BBBSI.

Rok 2007

Od 1. ledna 2007 vešel v účinnost zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a v souvislosti se zavedením tohoto zákona do praxe se začaly některé regionální pobočky zabývat myšlenkou, zda Pět P registrovat jako sociální službu či ne.

Dobrovolnický program Pět P totiž v praxi naplňuje podmínky sociální služby dle tohoto zákona: Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Zde dobrovolníci mohou a v řadě případů vykonávají tyto činnosti (Tošner, 2007):

- aktivizační činnosti – nácvik a upevňování motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností dítěte a zajištění podmínek pro společensky přijatelné volnočasové aktivity,
- sociálně terapeutické činnosti – nespecifická socioterapie osobním příkladem v kontextu přátelského vztahu, jejíž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování dítěte,
- zprostředkování kontaktu s přirozeným společenským prostředím – vyhledávání, spoluúčast a doprovázení dětí na zájmové aktivity,
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí – pomoc při vyřizování běžných záležitostí s ohledem na věk dítěte a zejména pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování dítěte mezi vrstevníky a okolní komunitu.

Dle Procházkové (2009) mezi klady registrace Pět P jako sociální služby patří možnost získávat dotace na činnost ze státní správy a samosprávy, registrace je také jakousi známkou kvality služeb. Nevýhodou může být nárůst administrativy, nutnost hledání nových zaměstnanců či úpravy zaběhnutých způsobů práce s klienty. A samotný program Pět P literu zákona nenaplní, především § 65, odst. 2, písm. d) - pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Každá pobočka snažící se Pět P zaregistrovat jako sociální službu, řeší tento problém po svém, obvykle se Pět P stane součástí nějakého většího celku nabízených služeb klientům.

Pokud pobočka zaregistruje Pět P jako sociální službu, kompetence koordinátora jsou rozšířeny o činnosti z oblasti sociální práce s rodiči dětských klientů programu Pět P – koordinátor musí být profesionální sociální pracovník podle § 109 a 110 zákona o sociálních službách. Dále musí pobočka splnit všechny podmínky vyplývající z tohoto zákona, např. naplnění Standardů sociálních služeb.

Rok 2008

V tomto roce proběhlo výzkumné šetření na téma Výchova k dobrovolnictví – mentoring. Zadavatelem zakázky byl Národní institut dětí a mládeže, řešitelem se stala Hestia, o.s. V závěrečné zprávě s názvem Typologie dynamiky mentoringového vztahu v programu Big Brothers Big Sisters/Pět P (Brumovská, Málková, 2008) jsou představeny výsledky kvalitativní analýzy dynamiky mentoringového vztahu v programu Big Brothers Big Sisters/Pět P v Praze. Předmětem výzkumné zprávy je analýza dynamiky mentoringového vztahu v programu BBBS/Pět P.

Brumovská a Málková (2008) analyzovaly průběh 12 vztahů po dobu 8 měsíců jejich vývoje. Výsledná typologie dynamiky mentoringových vztahů v mentoringovém programu Big Brothers Big Sisters/Pět P ukazuje, jaké charakteristické typy vztahů program zprostředkovává a který z těchto typů naplňuje kritéria kvalitního a efektivního mentoringu. V závěru textu autorky shrnují nejdůležitější poznatky studie a na jejich základě doporučují některé praktiky pro efektivní praxi mentoringu. Nabízí také možná témata a doporučení pro směřování dalšího výzkumu v této oblasti.

Výzkum byl realizován s využitím prostředků Evropského sociálního fondu a rozpočtu České republiky.

Rok 2009

V tomto roce funguje (k 1.6.2009) 20 poboček programu Pět P a všechny mají pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí dle zákona č. 359/1999 Sb. Dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě má program Pět P akreditováno celkem 16 poboček. Program Pět P jako sociální službu zaregistrovalo 10 poboček v ČR.

K 1. 1. 2009 přešla práva Asociace Pět P v ČR (včetně účetnictví a veškeré agendy) do kroměřížského centra Spektrum, které se tak stalo Národním koordinačním centrem Pět P. V únoru se uskutečnilo celorepublikové pracovní setkání koordinátorů v Praze (tzv. I. Setkání koordinátorů Asociace Pět P v ČR). Hlavním tématem tohoto Setkání byly sociální služby, zda program Pět P registrovat jako sociální službu či ne. Na konci setkání nastala velká diskuse o výhodách registrace, o práci navíc, kterou registrace přináší, o inspekci sociálních služeb. Na I. Setkání byl dále doplněn Výbor Asociace o dva nové členy, tzn. že v současné době má výbor 5 členů, kteří mají chuť pokračovat v činnosti Asociace. Výbor Asociace Pět P v ČR zaktualizoval kontakty na fungující pobočky programu Pět P, vznikly nové webové stránky Asociace (www.petp.cz) a Výbor se začal pravidelně scházet 2x za rok.

V červnu 2009 se uskutečnilo další, II. Setkání koordinátorů Asociace Pět P v ČR, kde se velmi živě diskutovalo o cílech Asociace, jejím dalším směřování. Výstupem Setkání jsou především vyřčené potřeby regionálních poboček. Mezi ty patří především fungující Asociace, která bude Pět P držet v liniích mentoringového programu dle BBBS. Dále by měla Asociace fungovat jako poradní či metodický orgán pro případ, že regionální pobočka bude chtít Pět P registrovat jako sociální službu.

Na III. Setkání koordinátorů Asociace Pět P v ČR 20. 10. 2009 v Českých Budějovicích byl schválen Etický kodex koordinátora Pět P/BBBS.

Ke konci roku ohlásily ukončení programu dvě pobočky – Nové Město na Moravě a Rychnov nad Kněžnou.

Rok 2010

V tomto roce se uskutečnilo zasedání Výboru Asociace dne 11. ledna a Setkání koordinátorů Asociace v Praze dne 8. února. Na setkání byl aktualizován seznam členského shromáždění Asociace, byla přijata nová pobočka programu v Příbrami (tzn. k 1.5.2010 se program realizuje v 19 pobočkách v ČR).

Další Setkání Asociace se realizovalo 23.5., den před mezinárodní konferencí s názvem „Dobrovolnictví v české společnosti - současnost a perspektivy“ v Kroměříži.

3. Zhodnocení efektivity³ programu Pět P po 13 letech realizace

Evaluační výsledků působení programu na dětské klienty je realizována s využitím metody Program Based Outcome Evaluation⁴ (POE), která je převzata a přeložena z amerického originálu, poskytnutého organizací Big Brothers Big Sisters of America a upravena pro podmínky České republiky. Tato metoda se na základě výzkumů (např. Brumovská, 2003, Bockschneiderová, 2003) ukázala jako nevhodná a byla v roce 2004 v rámci grantu Asociace Pět P v ČR adaptována a modifikována na prostředí České republiky.

Modifikovaná metoda POE (stejně jako původní) je založena na vyplňování dotazníků respondenty (nejčastěji rodič a dobrovolník) po šesti měsících a poté po jednom (a každém dalším) roce kamarádského vztahu dítěte a dobrovolníka. Každý dotazník zahrnuje tři velké oblasti, tzv. škály (např. u modifikované verze je to Chování, Sociální oblast, Osobnost a somatika). Každá z těchto škál obsahuje dalších několik položek, které specifikují případnou změnu, např. u modifikovaného POE je to Záškoláctví, Lhaní, Sebedůvěra, Samostatné rozhodování (dohromady je těchto položek 36, u původní metody 18). Základní hodnotící škála se skládá z 5 možností: mnohem lepší - o něco lepší - stejné - o něco horší - mnohem horší. Dotazník nabízí též odpovědi „není problém“ či „nevím“, které respondent může využít, pokud usoudí, že nemá dostatečné informace.

V roce 2009 proběhla v rámci méj disertační práce rozsáhlá analýza efektivity programu Pět P, a to za celou dobu realizace programu v České republice, tzn. za 13 let. Pro tuto analýzu bylo sesbíráno celkem 437 dotazníků POE (v původní verzi 295 a v modifikované verzi 142) vyplněných rodiči a dobrovolníky dětí zařazených do programu v letech 1999 – 2009. Celkem se jednalo o 168 rodičů a 269 dobrovolníků, dotazníky pocházely ze 7 měst (České Budějovice, Jindřichův Hradec, Opava, Písek, Praha, Třebíč, Ústí nad Labem).

Shrnutí výsledků původní verze POE

Rodiče často volí u původního POE odpověď „stejně“, ve většině případů častěji než dobrovolníci, a to v prvním i druhém roce. Může to být způsobeno tím, že dobrovolník jako nositel změny má tendenci změnu více zhodnotit. Hrudková (2001) zase připomíná, že změnou je i to, že u dítěte nedojde během trvání vztahu ke zhoršení – což by mohlo nastat v případě, mělo-li dítě ke zhoršení sklony. Z tohoto důvodu jsou pro nás cenné i odpovědi v kategorii „Stejně“.

³ Autorka vychází z Nešpora a Csémyho (2004), kteří tvrdí, že nejdůležitějším ukazatelem efektivity preventivního programu je změna chování účastníků programu

⁴ Právě metoda POE se soustřeďuje na zjišťování zejména pozitivních změn v chování, které u dětského klienta nastaly během trvání vztahu s jeho dobrovolníkem.

Zlepšení a zhoršení u jednotlivých položek dle dobrovolníků a rodičů

Podle údajů od dobrovolníků i rodičů je % zlepšení mnohanásobně vyšší než % zhoršení. Zatímco trend ke zlepšení se ve sledovaných ukazatelích jeví spíše jako obecný, ke zhoršení dochází v určitých oblastech selektivně – můžeme uvažovat i o vlivu takových faktorů jako je např. přechod do puberty, náhlá nepříznivá situace v rodině apod.. S vysokým % zhoršení se setkáváme u položek „Výsledky ve škole“ (uvádí rodiče) a „Schopnost vyhnout se delikvenci“ (uvádí dobrovolníci).

Největší zlepšení (nad 50 %) udávají rodiče i dobrovolníci v šesti položkách. Zajímavé je, že v pěti se shodují – jde o položky „Využívá možnosti školy“, „Sebedůvěra“, „Má zájmy nebo koníčky“, „Schopnost vyjádřit pocity“ a „Vztah s vrstevníky“. K největšímu zlepšení došlo u položky „Využívá možnosti školy“ (97 %!), ale pouze v 1. roce. U dobrovolníků je vysoké % zlepšení patrné u položky „Projevuje důvěru ve vás“, a to v 1. (92 %) i 2. (83 %) roce, což vyplývá z vývoje vztahu. Výrazné zlepšení zaznamenávají shodně rodiče i dobrovolníci v položce „Sebedůvěra“ (až 68 %) a „Schopnost vyjádřit pocity“ (až 66%) (Tabulka č. 1).

Tabulka č. 1 – Položky s nejvýznamnějším zlepšením – původní POE

jednotlivé položky	Dobrovolníci		Rodiče	
	1. rok	2. rok	1. rok	2. rok
1. Sebedůvěra	64,00 %	67,80 %	62,07 %	66,13 %
2. Schopnost vyjádřit pocity	66,07 %	65,85 %	50,00 %	62,07 %
4. Má zájmy nebo koníčky	41,18 %	51,22 %	53,57 %	54,84 %
8. Využívá možnosti školy	97,56 %	24,10 %	96,30 %	32,76 %
10. Výsledky ve škole	27,27 %	29,79 %	60,71 %	45,00 %
14. Projevuje důvěru ve vás	92,59 %	83,08 %	42,31 %	37,29 %
17. Vztah s vrstevníky	43,75 %	58,33 %	50,00 %	55,17 %

Zajímavé je umístění položky „Využívá možnosti školy“ u dobrovolníků i rodičů na prvním místě ve zlepšení, ale pouze v 1. roce. Cílem dobrovolníka během prvního roku scházení se s dítětem je především vybudovat kamarádský vztah, užívat si volný čas s dítětem, zaměřit se na záliby, které baví oba. V žádném případě není úkolem dobrovolníka se učit či mu domlouvat doučování, popř. ho „nabádat“ k tomu, aby se zapojil do nějakého školního kroužku. Výrazné zlepšení může být dle mého názoru být v souvislosti s přechodem dítěte na 2. stupeň základní školy a tím s větší nabídkou kroužků či zájmových aktivit - zhruba 12 let dítěte. Děti v tomto věku je v programu Pět P nejvíce. Také je pravděpodobné, že děti zapojované do programu jsou celkově jaksi demotivované, což se právě vlivem Pět P může změnit, nejvíce v prvním roce.

Obecně rodiče i dobrovolníci podávají většinou lepší hodnocení ve 2. roce, což by mohlo napovídat, že délka vztahu je úměrná přínosu. Tyto rozdíly jsou však statisticky neprůkazné.

Na základě statistické analýzy rozdílů v posouzení změn u dětí se rodiče a dobrovolníci ve svém hodnocení pozitivních změn u dítěte nejčastěji shodují. S průkazně lepším hodnocením se setkáváme častěji u rodičů, což lze vysvětlit odlišnou povahou vztahu.

Souhrn výsledků modifikované verze POE

Z výsledků je zřejmé, že se v programu Pět P často nesetkáváme s výraznými problémy v chování, jako je záškoláctví, toulky, krádeže, vandalismus, sebepoškozování či že dítě šikanuje vrstevníky. To odpovídá cílové skupině programu Pět P, nejčastějším klientem je chlapec 10 let a je pravděpodobné, že tyto problémy v chování by se mohly projevit až v pozdější věku. V případě, že se tyto závažné problémy v chování u dětí objeví, obvykle začnou na základě doporučení učitele, výchovného poradce apod. navštěvovat odborníka (psycholog, Středisko výchovné péče, popř. psychiatr). Ani somatické problémy typu enuréza, tiky a koktavost nejsou časté. U všech těchto položek rodiče i dobrovolníci v prvním roce označili odpověď „není problém“ ve více než 50%.

Stejně jako u původní verze dotazníku POE rodiče obecně v menší míře označují odpověď „nevím“, což potvrzuje, že své děti znají lépe ve všech oblastech. Dobrovolníci nejčastěji nedokáží posoudit položku „Vztah pedagoga k dítěti“ a „Dítě je šikanováno“, a to v prvním i druhém roce. Dále dobrovolníci často nedokážou posoudit oblast školy („Problémy s učením“ a „Začlenění do školního kolektivu“).

Stejnou vidí často rodiče i dobrovolníci situaci v rodině a vztah pedagoga k dítěti.

Zlepšení a zhoršení u jednotlivých položek dle dobrovolníků a rodičů

Největší zlepšení (nad 50%) udávají rodiče v deseti položkách, dobrovolníci v devíti. Zajímavé je, že v devíti se shodují – jde o položky „Agresivita“, „Odmlouvavost“, „Nesoustředěnost“, „Dostatek kamarádů“, „Začlenění do školního kolektivu“, „Zájem o nové věci“, „Sebedůvěra“, „Schopnost vyjádřit pocity“, „Samostatné rozhodování“ a „Nesamostatnost“.

Nejvyšší % zlepšení nacházíme ve druhém roce v dostatku kamarádů (až 74 %), v začlenění do školního kolektivu (až 76 %), v zájmu o nové věci (až 95,5 %), v sebedůvěře dítěte (až 79 %), v samostatném rozhodování (až 79 %) a v nesamostatnosti (až 75%) (Tabulka č. 2).

Tabulka č. 2 - Položky s nejvýznamnějším zlepšením –modifikované POE

jednotlivé položky	Dobrovolníci		Rodiče	
	1. rok	2. rok	1. rok	2. rok
4. Agresivita	52,6 %	36,4 %	53,6 %	63,6 %
7. Odmlouvavost	61,5 %	37,5 %	35,3 %	58,8 %
11. Nesoustředěnost	60,9 %	40,9 %	62,2 %	61,9 %
12. Dostatek kamarádů	46,7 %	68,2 %	34,9 %	73,9 %
16. Začlenění do škol. kolektivu	50,0 %	61,1 %	54,8 %	76,2 %
21. Zájem o nové věci	61,1 %	68,0 %	63,4 %	95,5 %
22. Sebedůvěra	61,1 %	68,0 %	66,7 %	79,2 %
23. Schopnost vyjádřit pocity	68,6 %	65,4 %	51,3 %	69,6 %
24. Samostatné rozhodování	48,6 %	55,6 %	52,6 %	79,2 %
27. Nesamostatnost	34,4 %	42,9 %	62,5 %	75,0 %

Vyšší % zlepšení rodiče uvádějí častěji až ve druhém roce, viditelné to je především u označených položek v tabulce. U dobrovolníků tento jev není tak častý. Rodiče jsou celkově k zaznamenávání změn u dětí citlivější.

Na základě dalších výsledků můžeme konstatovat, že ke zlepšení dochází také v somatické oblasti (především tiky, bolesti břicha, enuréza a enkopréza). Zlepšení v oblasti emoční lability, úzkostnosti, unavitelnosti, fixace a méněcennosti uvádí více rodiče (větší zlepšení) než dobrovolníci.

Podobně se také v odpovědích dobrovolníků setkáváme s trendem k lepšímu hodnocení ve druhém roce i v některých oblastech, u kterých v prvním roce zlepšení neregistrovali – rozdíl někdy činí i více než 25 %. Domnívám se, že tento výsledek zde může být kromě efektu vztahu podmíněn i věkem dětí; některé problémy teprve začínají být aktuální (záškoláctví, toulky, krádeže, sebepoškozování, šikana), některé naopak s věkem vyhasínají (enuréza, enkopréza), zvláště jsou-li dobré vývojové podmínky, k jejichž zajištění se snaží přispívat i program Pět P. Pokles ve druhém roce zaznamenáváme i u projevů neurotického rázu (tiky, okusování nehtů); na souvislost s programem však můžeme vzhledem k absenci kontrolních údajů pouze usuzovat.

Položky s nejnižším procentem zlepšení i zhoršení jsou zařazeny na posledních místech, jedná se např. o položky „Záškoláctví“, „Toulky“, „Dítě šikanuje vrstevníky“, „Enuréza, enkopréza“ a „Tiky“. Jde o problémy, jejichž výskyt není příliš obecný a jimž se program Pět P primárně nevěnuje.

Velmi zajímavé jsou ale vysoká % zhoršení ve 2. roce u položek „Nevhodná mluva“, „Odmouvavost“, „Agresivita“ a „Problémy s učením“. U všech těchto položek (kromě „Nevhodná mluva“) rodiče zaznamenávali ve 2. roce ale také výrazné zlepšení. To může být způsobeno i tím, že část dětí se dostává do puberty a právě problémů tohoto typu přirozeně přibývá. Některé děti prochází „těžkou“ pubertou spojenou se vzdorem vůči autoritám. Některým dětem ale může dospělý dobrovolník, který je nesoudí a je naopak jejich „vrbou“, pomoci zvládat toto emocionálně náročné období.

Na základě statistické analýzy rozdílů v posouzení změn u dětí se u modifikovaného POE objevuje velký posun v hodnocení v čase, v průběhu 2. roku se hodnocení rodičů i dobrovolníků průkazně zlepšuje. Z toho můžeme usuzovat, že déle trvající vztahy jsou přínosnější. Můžeme však rovněž uvažovat o tom, že nad rámec povinné doby scházení budou trvat právě ty vztahy, které se ukazují jako přínosnější. Podobně Grossmann a Rhodes (2002) zjistili, že délka mentoringového vztahu je přímo úměrná kvalitě vztahu. Dlouhodobý vztah (tj. trvající déle než 12 měsíců) má znatelně na dítě pozitivní vliv.

Výsledky na úrovni škál

V rámci výzkumu jsem se pokusila na základě obsahové blízkosti jednotlivých položek a s využitím Cronbachovy alfy navrhnout podrobnější členění dotazníku a zabývat se i výsledky získanými touto cestou. Původní tři škály (Chování, Sociální oblast, Osobnost a somatika) byly rozčleněny na 7 škál (Rizikové chování, Problémy v chování, Sociální adaptace, Škola, Osobní kompetence, Osobní problémy a Somatické problémy). Při novém rozložení škál a rozčlenění položek jsou patrné obdobné trendy, jako v případě méně podrobného členění – ve všech oblastech je zřejmý trend ke zlepšení (ne vždy však statisticky průkazný), větší míru zlepšení mezi prvním a druhým rokem uvádějí rodiče než dobrovolníci. Oblast chování (škály „Rizikové chování“ a „Problémy v chování“) zůstává

bez průkazných změn, stejně jako škála „Škola“. K průkazným změnám dochází především ve škálách „Sociální adaptace“, „Osobní kompetence“ a „Osobní problémy“.

Na základě výzkumu je zřejmé, že jednoznačně pozitivním důsledkem je izolace těch škál, jejichž hodnota je vzhledem k cílové skupině přirozeně uniformní (škály problémů, symptomů a rizikového chování), od škál, které více zachycují převažující cíle programu Pět P v našich podmínkách (především otázky adaptace a sociálních kompetencí). Z hlediska výpovědní hodnoty dotazníku by však nebylo vhodné omezit se pouze na tyto škály a výskyt obtíží a patologických jevů nesledovat vůbec – nízká míra výskytu neznamená automaticky malou závažnost těchto problémů. Relativní uniformita odpovědí navíc (na rozdíl od multidimenzionality škál) není na překážku statistickému zpracování. Získáváme tak diferencovanější informaci o tom, které z oblastí jsou přístupné změně a které se z hlediska programu Pět P jeví spíše jako rezistentní.

Orientačně zajímavé je celkově mírně pozitivnější vyznění výsledků skupiny respondentů, která hodnotila program ve druhém roce. Nabízí se hypotéza, že dlouhodobější účast v programu přináší lepší výsledky, tu však nelze testovat a výsledek může být artefaktem samovýběru respondentů na základě rozhodnutí setrvat v programu nad standardní dobu jednoho roku. Za tímto rozhodnutím mohou stát právě pozitivní zkušenosti, dobrá úroveň vztahu a spolupráce s dobrovolníkem, nebo na druhé straně přetrvávající potíže. Rozhodně se však nepotvrzuje, že delší setrvání v programu by bylo zbytečné, nebo že by další pozitivní výsledky nepřinášelo.

Zajímavé výsledky přináší i srovnání výpovědí rodičů a dobrovolníků. Jejich výpovědi se nejčastěji významně neliší, výjimku tvoří konzistentnější hodnocení žádného či mírného zlepšení v oblasti Osobní problémy rodiči v prvním roce, než je tomu u dobrovolníků, a ve druhém roce naopak obvykle lepší hodnocení výsledků rodiči u škál Sociální adaptace a Osobní kompetence. Citlivější zaznamenávání změn zde může být znakem toho, že rodiče dítě znají lépe než dobrovolníci, tráví s ním mnohem více času a dovedou změny, zvláště pozitivní, lépe posoudit. V kontextu rodiny a každodenního kontaktu se rovněž Osobní problémy projevují zřetelněji než v průběhu relativně krátké doby příjemně stráveného volného času s dobrovolníky, menší míra problematických projevů může být i znakem postupně se zlepšujícího vztahu v počátečních fázích, zatímco vztah s rodiči (a ve druhém roce i s dobrovolníky) je již nepoměrně stabilizovanější.

Souhrn

Účelem dotazníku POE je možnost posouzení výsledků programu Pět P způsobem, který je relevantní a má hodnotu pro účastníky programu i pro nezávislé účastníky programu. Na základě statistické analýzy je zřejmé, že původní metoda POE klade řadu otázek, které nejsou v sociokulturním prostředí České republiky relevantní. Modifikovaná verze POE, vytvořená v roce 2004, je na naše podmínky lépe přizpůsobená, což se odráží i na větší citlivosti vůči změnám, k nimž u dětí v průběhu účasti v programu dochází. Autorka s využitím tzv. Cronbachovy alfy navrhla nové rozdělení položek do škál, což by mělo přinést podrobnější výsledky. V porovnání s dělením dotazníku na pouhé tři okruhy tedy při využití podrobnějšího členění dospívá k diferencovanějším a lépe interpretovatelným výsledkům. Na stávajícím datovém souboru bohužel nelze v této fázi sledovat longitudinální trendy a tedy ani smysluplně uplatnit metody, které by umožnily exaktnější odvození struktury dotazníku či typologie dětí, které do programu vstupují (např. metody faktorové a klastrové

analýzy). Věřím však, že i dosavadní zjištění mohou přispět ke kvalitnější zpětné vazbě o efektivitě programu a tím i k větší návratnosti dotazníků a k disciplinovanějšímu sběru dat v dalších fázích výzkumu.

4. Závěr

Na základě realizovaného výzkumu lze konstatovat, že program Pět P se jeví jako efektivní, neboť u dětí zařazených do programu se objevují pozitivní změny, a to především v oblasti osobních kompetencí (sebedůvěra, schopnost vyjádřit pocity, samostatné rozhodování a zájem o nové věci) a v oblasti sociální adaptace (především v dostatku kamarádů a oblasti zájmů a koníčků). Oblast rizikového a problematického chování se jeví bez průkazných změn, stejně jako oblast školy. Dle názoru autorky výsledky dokazují fakt, že program Pět P je primární preventivní program chápáný jako proces zaměřený na zvyšování sociálních kompetencí dětí a na osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoje osobnosti.

Dále lze konstatovat, že rodiče jsou obecně citlivější ke změnám u dítěte a hodnotí průkazně lépe než dobrovolníci. A v neposlední řadě lze říci, že více změn u dětí je průkazných ve druhém roce fungování dvojice, což dokazuje, že přínosnější je vztah trvající déle než jednorozhodná povinná doba.

Seznam použité literatury:

Big Brothers Big Sisters International [online]. c2007 [cit. 2009-02-14]. Dostupné z: <<http://www.bbbsi.org/>>.

BALSLEY, K. *President's Message* [online]. c2007 [cit. 2009-02-14]. Dostupné z: <http://www.bbbsi.org/presidents_message/>.

DUBOIS, D. – KARCHER, M. *Handbook of Youth Mentoring*. Kalifornie: Sage Publications, Inc., 2005. 596 s. ISBN 0-7619-2977-0.

MCGILL, D. Program Velkých bratrů a sester ve střední a východní Evropě. In *Dobrovolnictví a dárcovství – obnova občanských čtností. Sborník referátů z 10. konference Klubu UNESCO v Kroměříži*. Kroměříž: Klub UNESCO v Kroměříži – Národní dobrovolnické centrum Praha, 2001. ISBN 80-85945-27-4. s. 30-31.

Mentoring [online]. c2007 [cit. 2009-02-14]. Dostupné z: <<http://www.bbbsi.org/mentoring>>.

BRÍZOVÁ, B. Evaluace v sociálně preventivním programu Pět P. In *Zborník príspevkov z Medzinárodnej konferencie doktoradov odborov Psychológia a Sociálna práca* [CD ROM]. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa. Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva. Katedra psychologických vied a Katedra sociálnej práce a sociálnych vied. 2006. ISBN 80-8050-963-8. [cit. 2009-02-14]. Adresář: /subory/pdf/33_Brizova.pdf.

BRÍZOVÁ, B. – DVOŘÁKOVÁ, J. – MOTLOVÁ, L. *Supervize v dobrovolnickém programu Pět P. Supervízia v sociálnej práci – súčasná prax a perspektívy* [CD ROM]. Prešov: PBF PU v Prešove, 2007. ISBN 978-80-8068-577-5, EAN 9788080685775. [cit. 2009-02-14]. Adresář: /index5.htm.

TOŠNER, J. *Program Pět P v České republice. Výroční zpráva Asociace Pět P v ČR za rok 2008.*

Stanovy občanského sdružení Asociace Pět P v ČR.

HRUDKOVÁ, A. *Big Brothers Big Sisters of America.* Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové. Pedagogická fakulta. Ústav sociálních studií. 2001. 88 s. Konzultant diplomové práce Jiří Tošner.

BRUMOVSKÁ, T. *Analýza kvality a podoby mentorského vztahu v sociálně-preventivním programu Pět P.* Praha: Univerzita Karlova. Fakulta Humanitních studií, 2003. 73 s. Vedoucí bakalářské práce Gabriela Málková.

BOCKSCHNEIDEROVÁ, A. *Zhodnocení evaluační metodiky POE v programu Pět P.* České Budějovice: Fakulta zdravotně sociální, 2003. 42 s. Vedoucí bakalářské práce Bohdana Plodková.

WIENEROVÁ, K. *Vztah dobrovolníka a dítěte v programu Pět P.* České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2006. 68 s. Vedoucí bakalářské práce Bohdana Břízová.

TOŠNER, J. Re: *Vzpomínka – obsahové audit* [on-line]. 30. října 2009 11:04; [cit. 2009-10-31]. Osobní komunikace.

TOŠNER, J. *Dobrovolnictví a zákon o sociálních službách* [on-line]. 17.4.2007, [cit 2009-08-19]. Dostupné z: <http://www.hest.cz/ruzne/Dobrovolnici_a_zakon.doc>.

PROCHÁZKOVÁ, M. *Nejčastější problémy v programu Pět P z pohledu koordinátorů a možnosti jejich řešení.* Praha: Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií. Katedra studií občanského sektoru, 2009. 113 s. Vedoucí diplomové práce Tereza Pospíšilová.

BRUMOVSKÁ, T. – MÁLKOVÁ, G. *Typologie dynamiky mentoringového vztahu v programu Big Brothers Big Sisters/Pět P – závěrečná zpráva z výzkumu na téma „Výchova k dobrovolnictví – mentoring“.* Praha: Národní institut dětí a mládeže, 2008. 116 s.

NEŠPOR, K. – CZÉMY, L. *Prevence problémů způsobených návykovými látkami u dětí a dospívajících.* In *Manuál prevence v lékařské praxi.* Praha: Fortuna, Kamil Provazník, Univerzita Karlova – 3. lékařská fakulta, 2003, 2004. ISBN 80-7168-942-4. Kap. 19.3., s. 436 – 440.

GROSSMANN, J – RHODES, J. The test of time: Predictors nad Effects of Duration in Youth Mentoring Relationships. *American Journal of community Psychology.* Apríl 2002, vol 30, issue 2, str. 199 – 219. ISSN 0091-0562.

Dobrovolnický program AMIKUS v Liberci

Alena Bartoníčková a Bc. Simona Oravcová,
Komunitní středisko KONTAKT, Liberec

Dobrovolnický program AMIKUS v Liberci

Alena Bartoníčková

Simona Oravcová

Komunitní středisko KONTAKT Liberec, příspěvková organizace

Činnost příspěvkové organizace Komunitní středisko Kontakt Liberec byla představena na konferenci v Kroměříži v loňském roce. Tehdy jsme sem přijeli sbírat zkušenosti a náměty, neboť jsme měli vizi, jak začít s dobrovolnictvím, jako s novou činností naší organizace. Nyní mi dovolu, seznámit Vás s prvními výsledky dobrovolnické činnosti v rámci naší organizace.

Město Liberec je stotisícovým krajským městem a dle statistik zde žije téměř 14 tisíc lidí ve věku nad 65 let. Seniori jsou proto jednou z cílových skupin naší organizace. V celorepublikovém průzkumu veřejného mínění byl Liberec hodnocen jako město vstřícné seniorům, ale Liberec je vstřícný i k dobrovolníkům, neboť vedení města vytváří vhodné prostředí pro rozvoj dobrovolnické činnosti, např. formou grantové politiky, kdy v rámci dotačních řízení z městských fondů byly uvolněny prostředky na podporu dobrovolnictví.

Proč dobrovolnictví v naší organizaci? Důvodů je více, jednak přímo pracujeme s cílovými skupinami, jako jsou seniori či zdravotně znevýhodnění lidé. V rámci Sociálního informačního centra poskytujeme informační servis o spektru sociálních služeb a z této zkušenosti je patrné, že v mnoha případech je vhodné sociální, či zdravotní služby doplnit o službu dobrovolníka. Dalším důvodem je skutečnost, že jsme součástí města a úzce spolupracujeme s dalšími městskými příspěvkovými organizacemi zaměřenými na sociální či zdravotní oblast a i zde je poptávka po dobrovolnické činnosti patrná.

Co se týče dobrovolnictví, zkušenosti jsme čerpali i v zahraničí, např. v holandském Amersfoortu, kde má dobrovolnictví dlouhodobou tradici a je společností velmi ceněno, neboť, jak se vyjádřil holandský kolega Heino Abrahams „**Dobrovolníci jsou cementem společnosti**“.

Program AMIKUS je dobrovolnický program, jehož název vznikl z latinského slova AMICUS, tj. přítel a to je i smyslem dobrovolnictví v naší organizaci, být potřebnému člověku společníkem a přítelem. Cílovými skupinami programu jsou seniori, zdravotně znevýhodnění lidé a děti do 5 let věku pobývajících v ústavní péči.

Co se týče **financování projektu**, je plně podpořen naším zřizovatelem, tj. Statutárním městem Liberec. Jako příspěvková organizace nemůžeme žádat o dotace z MV. O finanční podporu jsme žádali do různých nadačních fondů, a přestože byly žádosti po formální stránce

zcela v pořádku, dobrovolnický projekt podpořen nebyl. Z toho vyplývá, že dobrovolnictví v naší společnosti ještě není vnímáno jako rovnocenný partner např. sociálním službám, či kulturním a sportovním akcím, které jsou finančně podporovány více.

Tento nepříznivý stav jsme museli vzít na vědomí a rozpočet určený na dobrovolnickou činnost jsme situaci přizpůsobili a proto i počet dobrovolníků je tímto limitovaný. Přesto jsme v srpnu loňského roku přijali koordinátora pro dobrovolnictví a zajistili jsme jeho proškolení ve spolupráci s Hestíí.

Na podzim jsme zahájili nábor dobrovolníků na základě informační kampaně, jako např. články v místním tisku, den otevřených dveří, výzvy na webových stránkách a ve Zpravodaji liberecké radnice, který je distribuován do každé domácnosti apod. I když je dobrovolnictví spíše na okraji zájmu společnosti, byli jsme překvapeni poměrně vysokým zájmem a noví dobrovolníci se nám stále hlásí. Není rozhodující ani věk dobrovolníků, kdy nejstarší paní je 75 let a nejmladší kolem 20 let.

K výběru dobrovolníků jsme přistupovali s maximální zodpovědností a obezřetností, s každým byl proveden osobní pohovor, zájemce musel doložit svoji bezúhonnost, podrobit se úvodnímu semináři včetně workshopu, projít psychologickým testem, pak jsme jej teprve dle jeho přání zařadili do jednoho ze tří dobrovolnických programů.

Počátkem roku 2010 celý proces vyústil v **uzavření dohody** mezi úspěšným uchazečem a naší organizací, tak jak je to běžné v tomto procesu. Samozřejmostí je pojištění dobrovolníků, vytvoření zázemí a nabídka služeb koordinátora pro dobrovolnictví.

V první fázi jsme začali spolupracovat se dvěma příspěvkovými organizacemi Statutárního města Liberce, což je Centrum zdravotní a sociální péče Liberec, které patří k největším poskytovatelům sociálních služeb v Liberci. Druhou organizací je Dětské centrum SLUNÍČKO Liberec, které zajišťuje ústavní péči pro děti od narození do 5 let věku a jedná se o zdravotnické zařízení.

V rámci programu AMIKUS vznikly 3 dobrovolnické programy, a sice **DÍTĚ, SENIOR, HANDICAP**. Program Dítě je určený pro Dětské centrum Sluníčko a programy Senior a Handicap pro Centrum zdravotní a sociální péče. Co se týče formální stránky, s oběma organizacemi byly uzavřeny Smlouvy o spolupráci.

Pouze jeden dobrovolnický program a to Dítě, je určený pro **klienty v ústavní péči** a je postaven na principu, kdy se jeden dobrovolník věnuje cca 1x týdně po dobu 2 hodin jednomo dítěti tak, aby dítě vychovávané v kolektivu, mělo alespoň po určitý čas k dispozici „svého člověka“. Systém se velmi osvědčil již v jiném zařízení tohoto typu.

Oba další programy jsou uskutečňovány v **domácnostech klientů**, což jsou např. i byty v domech s pečovatelskou službou. Dobrovolník dochází k osamělým seniorům, či handicapovaným lidem, kteří potřebují navázat sociální kontakty a to dle vzájemné dohody, většinou 1x týdně, případně 1x za 2 týdny v rozmezí cca 2 hodin.

Mezičlánkem mezi spolupracujícími organizacemi, dobrovolníky a naší organizací, je koordinátorka pro dobrovolnictví, která monitoruje situaci, koordinuje dobrovolnickou činnost, zajišťuje dobrovolníkům servis formou školení, supervizí, pravidelně se s nimi setkává a komunikuje se zástupci spolupracujících organizací.

Vzhledem k tomu, že jsme v dobrovolnické činnosti na začátku, klademe si za cíl tuto činnost udržet, dále rozvíjet a rozšiřovat i na jiné cílové skupiny obyvatel, jako je např. mládež na sídlištích, nebo cizinci, kteří mají v Liberci dlouhodobý, či trvalý pobyt, pří-

padně starší lidé, kteří přijdou na úřad ve věci vyřízení svých osobních záležitostí a již se hůře se orientují v prostředí. **Potřebných lidí je mnoho, dobrých dobrovolníků je jako šafránu.**

Mimo program AMIKUS však vznikají **další dobrovolnické aktivity** vycházející z občanské společnosti a proto nyní předávám slovo své kolegyni Simoně Oravcové, která Vás slovem a krátkou ukázkou seznámí, jak funguje dobrovolnictví od seniorů k seniorům a nejen k nim...

Dovolte mi, abych i já dodala pár slov k dobrovolnictví, a to dobrovolnictví jako součást komunity a občanské společnosti. Pustím vám první ukázkou z akce, kterou připravili sami senioři a je určená široké seniorské veřejnosti. Jedná se o dobrovolnictví senioři seniorům. Během této ukázky vám budu krátce povídat...

Kromě pravidelných akcí, které Kontakt pro seniory připravuje, vznikají další aktivity, které si senioři připravují sami pro ty, jež nejsou tak zdatní. Mezi seniory je stále mnoho těch, kteří jsou aktivní, společenštlí a hrají a k tomu ještě mají zájem připravovat zajímavé či zábavné aktivity pro druhé. A právě na tomto základě vzniká dobrovolnická činnost **Senioři seniorům**. Kromě sportovních akcí jako je například turnaj v kuželnkách nebo v ping pongu sledujete krátkou ukázkou ze seniorských šibřinek, které jsou iniciativou jednoho ze seniorských klubů, jenž působí při Kontaktu a pravidelně koncem zimy pořádá tzv. „Liberecké šibřinky pro seniory“. Ve spolupráci s městem, které poskytuje bezplatně prostory a Kontaktem, který vypomůže s přípravou akce, si členové klubu připraví zábavný program pro další seniory z řad veřejnosti, kteří se nejen pobaví a naváží nové kontakty, ale především sem zajdou i lidé, kteří se velkých kulturních akcí vzhledem ke svým možnostem již neúčastní, a kteří by jinak zůstávali osamoceni doma. I zde si aktivnější senioři uvědomují, jak je důležité myslet i na své starší spoluobčany a pomoci jim překonat jejich osamělost.

Další dvě ukázky jsou z akcí, kdy dobrovolníci z řad liberecké seniorské veřejnosti svými nápady přispěli ke společenskému obohacení nejen Liberečanů, ale i návštěvníků Liberce.

V létě 2009 uspořádaly seniorky, jejichž klub působí v Kontaktu, zajímavou akci, výstavu divadelních kostýmů, nazvanou „Léto mezi divadelními kostýmy“. Reprezentační prostory zapůjčilo Statutární město Liberec, divadelní kostýmy Divadlo F. X. Šaldy v Liberci, s realizací pomohl i Kontakt a další organizace a spolky, jako např. Spolek přátel opery, Technická univerzita v Liberci, soukromí podnikatelé apod. Důležitým momentem, bez kterého by se výstava nemohla uskutečnit, byla práce 43 dobrovolníků z řad libereckých seniorů, kteří se ochotně, bez nároků na jakoukoli finanční odměnu, střídali a vystavené exponáty hlídali každý den po dobu obou prázdninových měsíců. Oceněním jim byl velký zájem z řad veřejnosti, kdy výstavu shlédlo asi tisíc návštěvníků a poděkování od představitelů města, vedení divadla a dalších veřejných institucí.

Poslední fotografickou ukázkou je akce, kterou v říjnu 2009 při příležitosti ukončení měsíce seniorů uspořádali opět senioři, kdy jedna ze seniorek se dokonce stala kurátorkou výstavy impresionistického malíře Alexandra Onishenka. Tato výstava byla pořádána v prostorách Magistrátu města Liberec a opět byla přístupná široké veřejnosti.

Děkujeme za pozornost, a pokud byste se chtěli dozvědět více informací, můžete se podívat na naše webové stránky www.ksk.liberec.cz, kde také najdete kontakty na nás.

Dobrovolnictví v Domově seniorů úspěšně pokračuje

Iveta Dittrichová, Domov seniorů, Jankov

Příspěvek přednesený na konferenci nebyl do sborníku dodán.

Přichází první návštěvníci

Průběh referátů účastníků konference

Dobrovolnictví – perspektiva pro rozvoj občanské společnosti

PhDr. Jiřina Šiklová, CSc., Praha

Kroměříž -2010 - příspěvek Jiřiny Šiklové -

I práce, která není finančně odměněna přináší společnosti užitek. Práce je také smysluplným naplněním času, zejména pro ty, kteří nejsou zaměstnaní. Tedy nejen nezaměstnaným ale i starým lidem dává pocit užitečnosti, povzbuzuje sebevědomí. Pojetí práce se musí změnit.

Významný ekonom z univerzity v Chicagu, Richard Epstein napsal, že tentokrát dojde poměrně brzo k zastavení současné bankovní krize a obnovení zisků, ale nebude to provázáno zvýšením počtu pracovních míst. Jinak řečeno: míra nezaměstnanosti nepoklesne i když se výroba i prosperita hospodářství obnoví, či dokonce bude náš blahobyt vyšší, než v letech předchozích. Nejsem ekonomka, Marxův Kapitál jsem četla kdysi na vysoké škole a to ještě jen výňatky a Grundrisse znám jen z přednášek. Jedno však vím: redukovat práci na činnost při které se vytváří nadhodnota, kterou je možné druhému odcizit a přivlastnit si ji, tedy ho vykořisťovat, (což je dle Marxe a jeho druhů podstatu třídní společnosti) dneska již neplatí. Práci je třeba poněkud jinak definovat, než jak se to dělalo ve devatenáctém a dvacátém století. I proto, že nikdy již nebude práce pro všechny lidi, neboť v industriálně produktivní světě vyrobí se tolik zboží, že dlouhá pracovní doba bude zbytečná. Chaplin je sice i nadále výborný komik, ale jeho Moderní doba, zesměšňující fordismus, kdy lidé stojí u strojů a stále stejnými pohyby vytvářejí hodnoty, je již dávno pryč. Proto i hubování na ty, kdo nepracují, se postupně mění. Žít z renty, z důchodu, z toho, co si člověk ušetřil, to je a bude ve vyspělé společnosti zcela normální. Peter Drucker již před více jak patnácti lety napsal, že práce v současném pojetí končí. Přitom práce je pro většinu z naší generace nejen zdrojem financí, ale i sociálním začleněním do společnosti, formou subjektivního hodnocení, získáním vnějšího statutu a také členěním dne, týdne, vymezením času pro sebe sama a času pracovního a získáváním sociálních kontaktů. Václav Bělohradský upozornil v nedávné své studii v Salonu, že pracující lidé jsou občas degradováni jen na „lidské zdroje“, mluví se o lidském kapitálu, mizí pojem povolání, ve smyslu být povolán k nějaké činnosti. Lidé se stěhují, ztrácejí identitu danou náboženskou vírou, národností, statutem rodiny, prestiží rodiny a jejího jména, ale i rodnou vsí, městem a dnes často i zemí. Skupinová a kolektivní identita se ztrácí. Potřeba identity ale trvá a tak se vypjatý individualismus přenáší často do profesí, úspěchu v zaměstnání. Práce ale nebude a o workoholismu již víme, že je to jiná forma neurozy, často převáděné na a tím i nivezilované na vydělávání peněz. Dvě století jsme se učili rozdělovat den a svůj život na čas pracovní a popracovní, preproduktivní a postproduktivní, čas práce a zábavy. Prodlužuje se období přípravy na roli dospělého a současně i období života, třetího věku, kdy v práci již nejsme. Obě tyto fáze života se

budou prodlužovat a současně zde mizí pracovní příležitosti. Vše se rychle vyrobí, doveze, koupí, ponožky se nezašívají, doma se netká a často ani nevaří, ctnosti šetření a intenzivní práce přestávají být ne v našich slovech, ale ve skutečnosti- hodnotami, které oceňujeme. To nač jedinci ze stárnoucích generací byly hrdé, ztrácí smysl. Redukce práce na činnost za kterou se dostávají peníze, degraduje mimo jiné i všechny staré lidi, kteří již nechodí do práce. Protože nevydělávají peníze, cítí se méněcennými, (podobně jako nezaměstnaní) ztrácejí úctu před sebou samými. Proč? Protože jsme po dvě staletí žili a žijeme v Marxově pojetí (to redukuje, nefikal to jenom Karel Marx) práce jako vytváření nadhodnoty, která se dá druhými zcizit. Nejvíce byla ceněna práce manuální, průmyslová výroba, těžká práce, zatím co péče o lidi, pedagogika, vzdělávání, výchova dalších generací, léčení to všechno byla jen „údržba pracovní síly“. I proto byly tyto práce hůře placené, často byly označovány za práce „pro ženy“, tedy jakési méněcenné činnosti. To se vztahovalo i na činnosti pečovatelské, ošetřovatelské, na charitativní činnost. Za minulého režimu, tedy lidově řečeno „za komunistů“, stále se mluvilo o práci „matce pokroku“ a současně ti, kteří se nějak znelíbili, byli „vyhozeni“ k lopatě, degradováni tím, že museli dělat jenom jednoduché manuální práce. Byl v tom rozpor, mýtus dělnické třídy byl vytvářen a současně tito dělníci nedoceňováni a ti, co nepracovali, byli degradováni jako někdo kdo je méněcenný. Nikdy nezapomenu, jak v léčebnách a domovech důchodců staří lidé místo her či nějaké výtvarné činnosti, ručně dávali do papírových krabiček tubičky s léky, protože za to dostávali několik haléřů. Nebavilo je to, finance byly pro ně nezajímavé a přesto to dělali, protože „chtěli pracovat“, tedy být užiteční. Totéž platí i v současnosti. Nesmyslná činnost, jenom proto, že byla či je placena, je považována za cennější. Tak jsme byli vychováváni a tato představa dodnes trvá. Dokonce je opakována našimi politiky, kteří říkají, že „na jednoho pracujícího člověka připadnou dva důchodci“, tedy nepracující lidé. Je to pravda, ale mnohem významnější je, že tím se vytváří mezigenerační tenze, ageismus a degradace skoro třetiny populace. Všechno možné se zde změnilo, z marxismu si děláme legraci, i když ho třeba neznáme, ale marx-leninská „arbeitsideologie“ tedy představa, že jedinou hodnotou je vytvářet nadhodnotu a získávat za to peníze a jakýsi velice problematický blahobyt, tedy tento materialismus nejhrubšího zrna, se dnes uznává a opakuje a opakuje.

Větším problémem než lidi uživit bude v Evropě, v naší části planety a dnes již i v naší republice, naplnit lidský život smysluplnou činností. Činností, která by dávala lidem smysl jejich existence, i když nebude nikým placena. Hledání takovýchto činností a jejich oceňování a přijetí toho, že prací je každá smysluplná činnost, která uspokojuje potřeby společnosti, skupiny lidí, komunity, obce, nebo jen mne samé, je úkolem pro současnou generaci starých lidí. Neboť ti již nepracují ve smyslu vytváření nadhodnoty. Tato pravda je možná jeden z největších převratů, který prožíváme. Je to převrat v našich základních hodnotách.

Dobrovolná, smysluplná, nikým neplacená činnost, kterou budeme hodnotit dle uspokojení potřeb blízkého člověka, ale i uspokojení vlastního, je třeba nadále nazývat prací.

Počet lidí v jednotlivých věkových kohortách se nebude zvětšovat. Mezi ty, co již žijí již nikdo nepřibude, nenarodí se v jejich věkové skupině. Rozdíl znalostní ale i kulturní budou větší a větší mezi generacemi a proto péči, pomoc, je třeba zprostředkovávat spíše na horizontální úrovni než jenom na vertikální.

Co z toho vyplývá? Povzbuzovat lidi odcházející do důchodu, stárnoucí a staré, aby se stali dobrovolníky v péči a činnostech pro svoji věkovou skupinu. Tedy, aby jedni staří lidé pomáhali, dělali společněky dalším lidem ze své věkové skupiny. Nejen fyzicky jim

pomohli, ale pomohli jim pochopit určité změny, poradili, vyplnili za ně či s nimi různá hlášení, poradili na úřadech, doprovodili je do divadla, k lékaři, přečetli třeba jenom návod na krabičkách s léky či čistícími prostředky. Dělali to zadarmo, a chápali to jako smysluplnou činnost, tedy práci, kterou společnost oceňuje. Za druhé, aby se nabídli jako pomocníci pro mladší generaci, třeba při hlídání jejich dětí, doprovodili děti od sousedů, děti známých do různých kroužků, do divadla, případně jim pomohli s doučováním. Jestliže tyto „babičky k pronajmutí“ získávají již dnes pro svoje děti třeba zde mezi námi žijící Vietnamci (chtějí aby se jejich děti začlenili do naší společnosti, aby přijali kulturní zvyky a sami to neznají a nemají na to čas, protože musí vydělávat peníze) tak to my staří můžeme dělat i pro děti z většinové populace. Návštěvy v nemocnicích, předčítání dětem v ústavech, pomoc dobrovolníků při návratu z nemocnice, to již u nás začíná. Mohou to dělat stárnoucí lidé, mohou to dělat – dá-li jim k tomu někdo vhodný podnět – i stárnoucí generace. Ne všichni stárnoucí mohou a chtějí navštěvovat Univerzity třetího věku, tedy naplňovat svůj čas sebevzděláváním. Mohou pomoci mezigeneračně, nabídnout svoje služby podobně jako je (za možnost pobytu v cizině a naučení se cizí řeči) nabízejí mladí lidé pracující v cizině dočasně jako *au paire*. Jasně „nedostatkovým zbožím“ budou perspektivně vnoučata, protože dětí se rodí méně. A protože se lidé často stěhují, také chybí a budou chybět v blízkosti i prarodiče. Přesto mezigenerační vztahy, věkově diferencované vztahy jsou důležité pro kohezi společnosti. Babičkou a dědečkem mohou být i „jenom“ sousedé, tak jako jsou blízcí lidé, již dnes označováni malými dětmi jako „tety“ a „střežkové“.

Co je k tomu potřeba? Tyto myšlenky propagovat, dát podnět, vytvořit skupinu takto „fungujících“ babiček a dědečků k „zapůjčení“ a tyto příklady zveřejňovat. Již se to dělá ve formě dobrovolnictví v nemocnicích, ve zdravotnictví, ale dělá se to málo a ještě méně se o těchto činnostech ví a zatím nejsou oceňovány jako významná práce.

Ti, co mají zkušenosti s dobrovolnictvím, by měli na již existujících pracovištích, poradnách, zkusit zorganizovat podobnou činnost, dát k ní podnět. Cílem je pomoci lidem, kteří mají o něco podobného zájem, toto zorganizovat, najít jim „protějšky“ a zasahovat jen nepatrně. Do těchto činností spadá i třeba setkávání s lidmi, kteří právě ztratili svého celoživotního partnera, ovdověli, kterým zemřelo jejich dítě, kteří se musí smířit s tím, že jsou po infarktu nebo musí přijmout skutečnost, že nadále budou žít s nevyléčitelnou nemocí, nebo po určitém zmrzačení. Na této bázi již poměrně dlouho v západní Evropě (ale již i u nás) vznikají „svépomocné skupiny“ ve kterých se sdružují lidé stejně nemocní, třeba onkologicky nemocní a sami sobě vysvětlují, jak je nutné změnit životní styl, když jsme tak či onak postižení. Zkušenosti z těchto svépomocných skupin by mohly být bází pro činnost starých lidí, pro mezigenerační, tedy intergenerační ale i intragenerační činnosti starých lidí. Dnes jsou v módě cizí převážně anglické pojmy, tak to třeba můžeme nazvat mezigenerační mentoring a mezigenerační výpomoc. Jen to nesmíme příliš organizovat. Dobrovolnictví nemá být organizováno státem, není k tomu třeba dávat složité školení, kvalifikaci a centrální pojištění. V sousedských vztazích toto taky nebylo, a přesto tato pomoc fungovala.

Zkusme tedy sepsat seznam činnosti, forem pomoci a výpomoci druhým tedy jakési „práce“ pro lidi v penzijním věku, které by dávaly smysl jejich životu a nazýváme to důsledně prací. Dobrovolnou práci, která je „matkou pokroku“.

Přestože hubujeme, tak jsme za posledních dvacet let přijali tolik změn, že toto se taky naučíme. Stačí dát impuls, podnět, psát a mluvit o tom a ono se to „samo rozjede“.

Nemusíme, chceme! (dokument, ČR)

autoři: Ivana Zamazalová

a Josef Kostelecký

<http://odobrovolnictvi.ic.cz>

Prvotina skupiny studentů UJEP ochotných rozšířit Vám obzory natočila filmový dokument o dobrovolnících v Ústí nad Labem očima dobrovolníků. Chcete vědět proč? Protože pro mnoho lidí je dobrovolnictví jen pojem. Pro lidi v tomto filmu má obsah, kterému se u nás zatím nedostává pravého významu.

Dokumentární film studentů z Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem vypráví o lidech, kteří pomáhají druhým. O dobrovolnících. Odměnou za provedenou „práci“ jim jsou nová přátelství, nevšední zážitky a zkušenosti.

Film byl realizován v programu Make a Connection/ Připoj se. Tento program společně realizuje Nadace rozvoje občanské společnosti a společnost NOKIA.

DOBROVOLNÍCTVO AKO NÁSTROJ NA KOMUNITNÝ ROZVOJ A SEBAROZVOJ

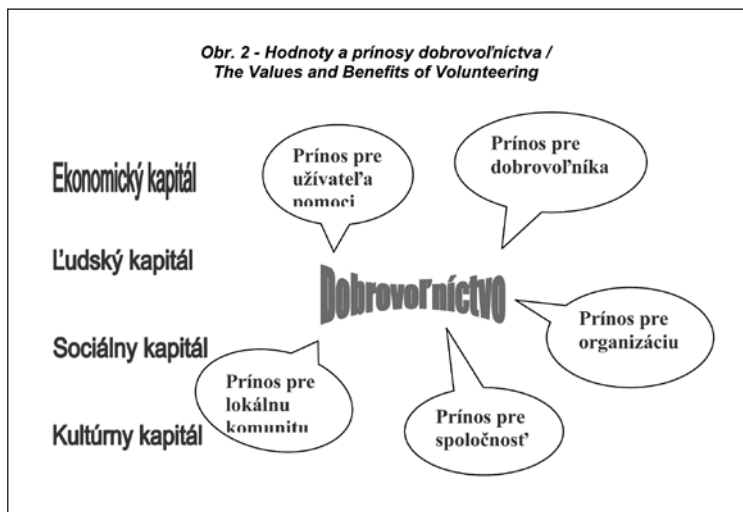
Mgr. Lucia Cintulová, Fakulta zdravotníctva
a sociálnej práce, Trnavská univerzita

Dobrovoľníctvo môžeme definovať ako obojstranný vzájomných vzťah, ktorý je založený na vzájomnej kooperácii, dôvere a rešpekte medzi neziskovou organizáciou a dobrovoľníkom. Tento vzťah vyjadruje nielen to, čo môže každá strana ponúknuť, ale aj to, čo môžu obe strany získať prostredníctvom dobrovoľníckeho programu. (viď obr.1)

Dobrovoľníkom môže byť ktokoľvek, kto chce využiť seba ako nástroj na podporu a pomoc jednotlivca, skupiny alebo komunity. Mladí dobrovoľníci nosí v sebe veľa entuziazmu, energie a disponuje voľným časom, ktorý chce využívať efektívne; naproti tomu dobrovoľník v strednom veku zasa má väčšie skúsenosti, je zrelšou osobnosťou a má väčšiu tendenciu k dlhodobému venovaniu sa dobrovoľníckej práci, čo je výhodnejšie nielen pre organizáciu, ale aj pre prijímateľa pomoci. Avšak dobrovoľník tiež očakáva určitú neekonomickú protihodnotu v podobe možnosti nadväzovať sociálne kontakty, nachádzania zmyslu života či túžba po sebazpoznaní.

Organizácia s dobrovoľníckym programom využíva dobrovoľníkov nielen na chod organizácie (administratívna práca, fundraising), ale aj na skvalitnenie svojich služieb smerom ku klientom (sprevádzanie klienta, emocionálna podpora, počúvanie, praktická pomoc a organizovanie aktivít). Na druhej strane si organizácia uvedomuje dôležitosť manažmentu dobrovoľníkov, podpory ich motivácie, či poskytovanie možnosti supervízií alebo vzdelávania.

Dobrovoľníctvo predstavuje pre spoločnosť aj pre organizácie, v ktorých dobrovoľníci a dobrovoľníčky pracujú, dôležitý **ekonomický príspevok**. Svoju neplatenou prácou dobrovoľníci a dobrovoľníčky vytvárajú statky, ktoré majú aj svoju ekonomickú hodnotu.

Dobrovoľníctvo prispieva **k tvorbe sociálneho kapitálu** a posilňuje **sociálnu súdržnosť v spoločnosti**. Dobrovoľnícke aktivity poskytujú priestor pre sociálne začlenenie marginalizovaných skupín, ale aj pre zmysluplné využitie voľného času ekonomicky aktívnych, či možnosť aktívnej participácie detí a mládeže. Pri výkone dobrovoľníckych činností sa stretávajú ľudia z rôznych vrstiev spoločnosti, rôzneho postavenia či veku.

Dobrovoľníctvo prispieva **k stabilite v spoločnosti**, a to napríklad predchádzaním sociálnemu vylúčeniu či preventívnemu pôsobeniu pred vznikom asociálneho správania.

Posilňuje **občiansku angažovanosť** a umožňuje občanom participovať na rozvoji a riadení komunít, v ktorých žijú.

Dobrovoľníctvo pôsobí ako **faktor sociálnej integrácie**. Pomáha integrovať do spoločnosti ľudí, ktorí sú z nej vylučovaní alebo marginalizovaní.

Dobrovoľníctvo preto môže účinne prispievať k sociálnej integrácii len vtedy, ak sa vytvoria príležitosti pre väčšie zapojenie ľudí z vylučovaných skupín.

Dobrovoľníctvo zohráva dôležitú úlohu pri **podporovaní zamestnanosti**. Ľuďom hľadajúcim zamestnanie, ale aj tým, ktorí sú pred vstupom na trh práce, môže dobrovoľnícka práca posilniť sebadôveru, poskytnúť prístup k sieťam ponúkajúcim pracovné možnosti.

Rovnako môže byť aj príležitosťou, ako si rozvinúť konkrétne zručnosti žiadané na trhu práce či pracovné návyky.

Ďalším prínosom dobrovoľníctva je skutočnosť, že **vedie k rozšíreniu a skvalitneniu služieb organizácií**. Dobrovoľníci zároveň zohrávajú dôležitú úlohu pri rozvoji **nových služieb** reagujúcich na ľudské potreby. Na začiatku hnutia hospicov a rozvoja služieb pre ľudí s HIV a AIDS stáli skupiny dobrovoľníkov a až neskôr došlo k zaradeniu týchto služieb medzi verejné sociálne služby.

Môže byť prostriedkom zvyšovania **spoluzodpovednosti za dianie vo svete a aktívnej odpovede naň**, cesta zlepšovania nepriaznivého osudu znevýhodnenejších častí sveta, posilňovania solidarity s druhými a redukcie chudoby vo svete. Najmä mladí ľudia sa častokrát zúčastňujú dobrovoľníckych výmenných pobytov a stáží. V tomto smere napomáha dobrovoľníctvo k budovaniu väčšieho porozumenia iným krajinám a kultúram, **medzikultúrnemu dialógu**.

Na druhej strane je potrebné si uvedomiť, že i keď dobrovoľnícka práca je neplatená, neznamená to, že jej vykonávanie je zadarmo. Dobrovoľníctvo vo veľkej miere šetrí mnoho finančných prostriedkov a predstavuje efektívny spôsob financovania celého rozsahu (sociálnych) služieb či iných činností, nemôže však existovať bez akýchkoľvek nákladov.

Špeciálne prínosy má vykonávanie dobrovoľníckej činnosti pre samotného človeka, ktorý sa do takejto činnosti zapojí. Pri vykonávaní rôznych aktivít získava nové zručnosti a skúsenosti, zoznami sa s novými ľuďmi, miestami či kultúrami, je častokrát konfrontovaný so spoločenskými problémami a výzvami, ale aj rôznorodosťou, odlišnosťou, inými životnými podmienkami či spôsobom života. Tieto aspekty dobrovoľníckej práce predstavujú dôležité prínosy pre odborný a osobnostný rozvoj dobrovoľníka či dobrovoľníčky.

Ekonomická hodnota dobrovoľníckej práce / The economic value of the voluntary work

Prečo je dôležité merať hodnotu dobrovoľníctva?

Prečo je dôležité merať hodnotu dobrovoľníctva?

- Dobrovoľnícka práca je merateľná a je signifikantnou ekonomickou hodnotou
- Približne 140 miliónov ľudí v 37 krajinách sa zapojili do nejakej dobrovoľníckej činnosti v roku. To predstavuje približne 12% dospelého obyvateľstva;
- Títo dobrovoľníci predstavujú ekvivalent 20,8 milióna zamestnancov na plný úväzok zamestnaných v dopravnom a stavebnom priemysle v 37 krajinách štúdie;
- Odhaduje sa, že títo dobrovoľníci tvoria 400 miliárd dolárov príspevku ku globálnej ekonomike. V Kanade, prínos dobrovoľníkov k HDP, je viac ako poľnohospodárstvo a výroba motorových vozidiel (Statistics Canada, 2006).
- Údaje získané od Johns Hopkins ukázali, že transformáciou hodnoty dobrovoľníctva na plný úväzok ekvivalentnej práce pracovníkov, dobrovoľníci predstavujú v priemere o 45% vyšší podiel v 36 krajinách.
- Dobrovoľnícka práca je tiež významnou zložkou charitatívnej činnosti. V skutočnosti, dokonca aj konzervatívne sa odhaduje, že hodnota času dobrovoľníkov môže predbehnúť hodnoty peňažných vkladov najmenej o 50 % v priemere.

- Dobrovoľníctva práca predstavuje široký rozsah sociálnych dopadov, ktoré prispievajú k bohatstvu spoločnosti, ako aj jej obyvateľov. Napríklad podporuje sociálny kapitál, integráciu, súdržnosť, sociálnu pohodu a saturáciu potrieb, životnú rovnováhu a pod.
- Prínos dobrovoľníckej práce sa prenáša priamo aj na dobrovoľníkov samých, ale aj k príjemcom ich veľkorysosti; „málo trvalé úsilie“ sa premieta do merateľných výsledkov, ktoré z tejto práce robia hodnotný prvok determinujúci ekonomickú dynamiku práce.

Metóda vyvinutá v Spojenom kráľovstve, tzv. Volunteer Investment and Value Audit (VIVA), kladie dôraz na prostriedky vynaložené na podporu dobrovoľníkov (náklady riadiacich pracovníkov, školenia, nábor zamestnancov, poistenie a administrácia) vo vzťahu k hodnote dobrovoľníckeho času. Tento prístup kvantifikuje ekonomické investície, ktoré organizácie vynakladajú do svojich dobrovoľníkov - dobrovoľníci nie sú zadarmo.

VIVA uvádza, že za každý dolár investovaný do dobrovoľníkov **je navrátený** v pomere X dolárov v hodnote práce dobrovoľníkov; vypočíta sa vydelením hodnoty času dobrovoľníka a organizačných investícií. Stehno (1999) zistil, že peniaze vynaložené na dobrovoľníkov sa viac ako **zdvojnásobia** vo vzťahu k hodnote a môže zvýšiť až osemnásobne.

Bezpochybne najviac vyhovujúcou metódou ocenenia zahŕňa spočítanie konkrétnych výstupov a ceny týchto výstupov v porovnaní s trhovými cenami porovnateľných výrobkov alebo služieb na trhu. Napríklad, jedlo pripravované doma môže byť ocenené v trhových cenách v porovnaní s reštauráciami alebo take-away tavernami.

„Pridanú hodnotu“ neplatenej domácej práce potom získame odpočítaním nákladov na potraviny, energie a ďalšie materiály a nákladov kapitálu používaného na prípravu jedla. Táto metóda dáva presný odraz produktivity práce v domácnosti. Podobne je tomu tak aj pri určovaní hodnoty dobrovoľníctva.

Hodnota produktivity a efektivity dobrovoľníckej práce sa vyjadruje cez oceňovanie času stráveného v neplatennej činnosti v porovnaní s trhovou mzdou, a to cez:

„Náklady príležitostné“ - vyjadruje pracovnú dobu, ktorú by osoby podieľajúce sa na neplatennej práci mohli získať, ak by strávili čas v platenej práci (počet odrobených rokov na účely dôchodkového postenia);

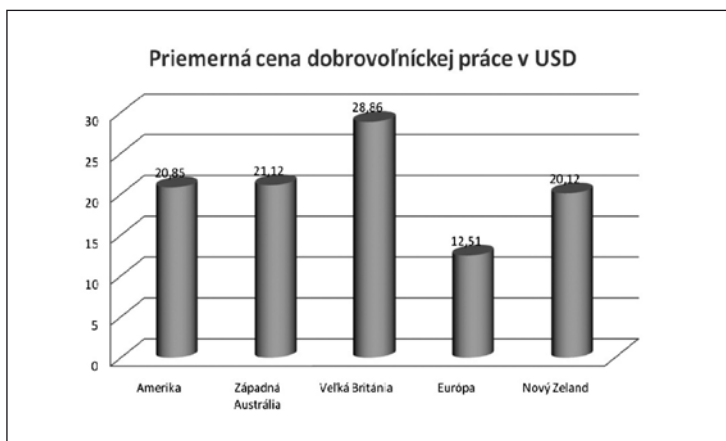
„Mzda špecialistu“ - ktorú by bolo potrebné zaplatiť, ak by sme hľadali špecialistu na trhu práce a vykonával by činnosť/službu pre našu organizáciu;

„Všeobecná mzda“ – hodnota mzdy, ktorá by bola vo všeobecnosti zamestnancovi vypláca za vykonanú neplatenú prácu ako dobrovoľník.

„Čisté náklady“ - hodnota neplatennej práce v porovnaní so zamestnaneckým pomernom vrátane nákladov daňových a sociálnych odvodov a zamestnaneckých výhod v zmysle Zákonníka práce. Predstavuje výnosy zo strany zamestnávateľa.

Vyjadrenie hodinovej ceny práce dobrovoľníka vo svete

Krajina/štát	Priemerná hodinová cena dobrovoľníckej práce / ROK	Priemerná hodinová cena dobrovoľníckej práce za minulý rok
Amerika	\$21.45 / 2008	\$20.85 / 2009
Západná Austrália	\$24.09 / 2006	\$21.12 / 2009
Veľká Británia	£12.55 / 2005	£19.42 / 2008
Európa	2.39 € / 2001	2,70 - 3,40 € / 2009
Nový Zéland	\$19.51 / 2007	\$20,12 / 2009
Slovensko	cca 2,58 € / 2009	1,77 €/2010 (minim. hodin. mzda)

Záver

Nielen celosvetové výskumy, ale aj výsledky dobrovoľníckych programov ukazujú ich významnosť pre spoločnosť a budovanie jej sociálneho kapitálu. Dobrovoľníctvo sa podieľa na rozvoji a podpore európskych hodnôt, ktorými sú princíp solidarity, aktívneho občianstva a mobility. Tým, že sa ľudia angažujú na spoločenskom dianí bez finančnej odmeny, vyjadrujú určitú solidaritu voči tým, ktorí potrebujú pomoc, ako aj solidaritu s komunitou, v ktorej žijú. Aktívne občianstvo prezentuje spôsob, akým sa človek môže rozvíjať bez toho, že by musel vynakladať vysoké finančné prostriedky. Dobrovoľnícka práca nenúti, ale dáva možnosť k sebapoznaniu a sebarozvoju práve prostredníctvom nezištnej práce pre druhých. Taktiež umožňuje mobilitu ľudí nielen medzi komunitami v lokálnom prostredí, ale aj za hranicami daného štátu, ide predovšetkým o európsku dobrovoľnícku službu, ktorá podporuje všetky tieto princípy spoločne s domácou dobrovoľníckou prácou.

Použitá literatúra:

Lester M. Salamon, et al. 2008. Manual on the Measurement of Volunteer Work. International Labour Organization. [online] Dostupné na: http://www.cev.be/data/File/ILO%20Manual%20on%20the%20Measurement%20of%20Volunteer%20Work_Draft_20Nov2008.pdf

Janet Kehelly. 2008. Managing Volunteers. A Good Practice Guide. Citizens Information Board: Ireland. [online] Dostupné na: http://www.citizensinformationboard.ie/publications/providers/downloads/Managing_Volunteers_08.pdf

Brozmanová Gregorová, A. a kol. 2009. Analýza dobrovoľníctva na Slovensku, 2009. Bratislava: PDCS,o.z. – PANET [online]
Dostupné na: www.panet.sk/sk/dokumenty/text_analyza_dobrovolnictva_sk.pdf

Brozmanová Gregorová, A. - Jusko, P. a kol. 2008. Mládež - mesto - región. (*Aká je mládežnícka politika miest a samosprávnych krajov na Slovensku*). 1. vyd. Bratislava: 2008. ISBN 978-80-8072-074.2

Internetové zdroje:

<http://www.community.wa.gov.au/NR/rdonlyres/2587FC6D-8384-47A1-956A-9A81E20B434D/0/VolunteeringinWA.pdf>

<http://www.communityservices.qld.gov.au/volunteering/documents/economic-value-of-volunteering.pdf>

<http://www.ivr.org.uk/VolunteeringEngland/Core/SearchResults.aspx>

Kontaktné údaje:

Trnavská univerzita, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce
Autorka: Mgr. Lucia Cintulová
Kontakt: luciacin83@gmail.com

Školiteľka: prof. Ing. Libuša Radková, PhD.

ZÁVĚREČNÉ USNESENÍ ÚČASTNÍKŮ KONFERENCE

konané ve dnech 24. a 25. května 2010 v Kroměříži

Dobrovolnictví v české společnosti – současnost a perspektivy.

V průběhu dvou dnů se konference zúčastnilo 182 účastníků z České republiky i ze Slovenska, a to z dobrovolnických center a programů a dalších neziskových organizací, z orgánů státní správy i samosprávy, z komerčních firem, úřadů práce a dalších organizací.

Účastníci konference se v závěru dohodli zejména na potřebě úspěšné realizace aktivit v roce 2011, v Evropském roce dobrovolných činností na podporu aktivního občanství, zejména s ohledem na:

- podporu a další rozvoj dobrovolnických center a programů s důrazem na komunitní dobrovolnictví ve spolupráci s municipalitami, úřady práce, občany a dalšími organizacemi obce či města;
- na prohloubení dosavadní spolupráce s resorty vnitra, zdravotnictví, kultury a práce a sociálních věcí a na nastartování nové úrovně spolupráce s resortem školství, mládeže a tělovýchovy;
- na pokračování legislativních prací na novele zákona o dobrovolnické službě, resp. na novém zákoně o dobrovolnictví a dobrovolnické službě;
- na pokračování prací na nastavení jednotného systému oceňování dobrovolnické činnosti, zejména ve spolupráci s Českým statistickým úřadem a Radou vlády pro NNO;

Účastníci konference vyjadřují celému organizačnímu výboru, včetně spolupořádajících organizací: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, Klub UNESCO Kroměříž a Dobrovolnické centrum Spektrum Kroměříž, své díky za uspořádání konferencí a oceňují práci, kterou na přípravě a organizaci všech realizovaných konferencí vykonali.

2001 byl vyhlášený OSN jako Mezinárodní rok dobrovolníků. Díky tomuto roku proběhla řada klíčových aktivit – byl připraven zákon o dobrovolnické službě, byl proveden první celostátní výzkum dobrovolnictví a dárcovství a proběhla první Kroměřížská konference s mezinárodní účastí v červnu 2001 pod záštitou prezidenta České republiky Václava Havla s názvem: **Dobrovolnictví a dárcovství - obnova občanských čtností.**

V dalších letech byla v Čechách i na Moravě zakládána dobrovolnická centra a zahájena řada dobrovolnických programů, kterým byly postupně věnovány další Kroměřížské konference:

2002 - Dobrovolníci v zařízeních zdravotní a sociální péče

2003 - Dobrovolníci v krizových situacích

2004 - Dobrovolníci, vzdělávání a výchova ve škole i mimo školu

2005 - Partnerství v komunitě a firemní dobrovolnictví jako součást společenské odpovědnosti firem - s mezinárodní účastí

2006 - Dobrovolnictví – ochrana před sociálním vyloučením

2007 - Dobrovolnictví bez hranic

2008 - 10 let rozvoje dobrovolnictví – rehabilitace občanských ctností

2009 - Senioři jako dobrovolníci – dobrovolníci seniorům

Účastníci konference konstatují, že i tato konference opět přispěla k užitečné diskusi o dobrovolnictví jako nástroji celoživotního neformálního vzdělávání a formě rehabilitace občanské společnosti.

V Kroměříži, dne 25. května 2010

Dobrovolníci z Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži

Mgr. Radek Jiránek MV Praha a PhDr. Jiří Tošner Hestia Praha

ANKETA ÚČASTNÍKŮ KONFERENCE

**Dobrovolnictví v české společnosti
– současnost a perspektivy
Kroměříž 24. – 25. 5. 2010**

Vážíme si názorů účastníků konference a proto děkujeme všem, kteří vyplnili anketní lístek. Poslouží ke kvalitnější přípravě příštích ročníků.

Vyhodnocení Ankety účastníků konference

Odevzdáno 49 anketních lístků, ze 182 zúčastněných v průběhu obou dnů

1) Splnila konference vaše očekávání?

ANO: 34

NE: 1

ČÁSTEČNĚ: 14

2) Myslíte, že by se měla pořádat i v příštím roce?

ANO: 47

NE: 2

3) Máte zájem o účast v příštím roce?

ANO: 46

NE: 2

nezodpovězeno: 1

4) Které referáty vás nejvíce zaujaly?

Nejčastěji jsou uváděny referáty týkající se dobrovolnictví ve zdravotnických zařízeních – zhodnocení přínosu dobrovolnického programu v Thomayerově nemocnici a IKEM – 13x, Dobrovolnictví ve zdravotnictví – současný stav a výhled – 11x, Novela zákona o dobrovolnické službě – 10x, Veřejná služba a její návaznost na dobrovolnickou službu – 8x, dále jsou nejčastěji uváděny referáty: Ivana Hoffmana, Dobrovolnictví ve VODAFONE, Klíče pro život, Jak spolupracovat se Sodexo a jejími spolupracovníky, vystoupení Jiřiny Šiklové.

5) Jak jste byl-a spojen-a s organizací?

SPOKOJEN: 37

ČÁSTEČNĚ: 10

NESPOKOJEN: 2

NÁMĚTY NA ZLEPŠENÍ:

Celkem 30 velmi různorodých námětů, pokud to bude možné, využijeme je v příštím roce.

PROGRAM KONFERENCE
Dobrovolnictví v české společnosti
– současnost a perspektivy

Místo konání: **Balkonové sály Arcibiskupského zámku Kroměříž**

Pondělí 24. května

10.00 – slavnostní zahájení konference

Moderuje: MUDr. Eva Nováková, předsedkyně Klubu UNESCO Kroměříž

Uvítání a úvodní referáty:

- představitelé města Kroměříže a Zlínského kraje
- Ivan Hoffman, redaktor Deníku a stálý spolupracovník ČRo

10.30 - 12.30

Moderuje: PhDr. Jiří Tošner

Novela zákona o dobrovolnické službě

Mgr. Radek Jiránek, Ministerstvo vnitra ČR, Praha

Veřejná služba a její návaznost na dobrovolnickou službu

Mgr. Petr Beck, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha

První výsledky z výzkumu The Patterns and Values of Volunteering

Mgr. Tereza Pospíšilová, Ph.D., Fakulta humanitních studií UK, Praha

Doc. PhDr. Pavol Frič, CSc., Fakulta sociálních věd UK, Praha

12.30 - 14.00 – Oběd

Pondělí 24. května 14.00 – 17.00

Moderuje: PhDr. Dagmar Cruzová

Evropský rok dobrovolných činností na podporu aktivního občanství

Mgr. Jana Heřmanová, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha

Mgr. Josef Boček, Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Praha

Dobrovolnictví mladých lidí a program Připoj se

PhDr. Hana Šilhánová, Nadace rozvoje občanské společnosti, Praha

Neformální výchova a dobrovolnictví v souvislosti s projektem „Klíče pro život“

Mgr. Irena Obrušnicková, Martina Strašáková

Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Praha

Mezinárodní dobrovolnictví jako konkrétní pomoc i neformální (sebe)vzdělávání – současnost a perspektivy

Mgr. Robin Ujfaluši, INEX – Sdružení dobrovolnických aktivit, Praha

Dobrovolnictví ve VODAFONE – přirozená součást odpovědné firmy

Ing. Přemysl Filip, Vodafone Czech Republic a.s., Praha

Jak spolupracovat se Sodexo a jejími dobrovolníky

Ing. Karel Pelán, Sodexo Pass Česká republika

Diskuse k předneseným tématům

Po skončení programu společenský večer s občerstvením v Balkonových sálech a na nádvoří Arcibiskupského zámku.

Možnost zúčastnit se od 17 hodin koncertu žáků ZUŠ ve Sněmovním sále Arcibiskupského zámku. Pro účastníky konference vstup zdarma.

Úterý 25. května

9.00 - 12.30

Moderuje: PhDr. Olga Sozanská, HESTIA, Praha

Ing. Michaela Šojdrová, poslankyně Parlamentu ČR

Dobrovolnictví ve zdravotnictví – současný stav a výhled

MUDr. Ivana Kořínková, Consult Hospital, s.r.o., Praha

Zhodnocení přínosu dobrovolnického programu v Thomayerově nemocnici a IKEM

Mgr. Martina Tyllarová, Fakultní Thomayerova nemocnice, Praha

Marie Hrbková, Fakultní Thomayerova nemocnice, Praha

Mgr. Vlasta Vítková, IKEM, Praha

Vývoj programu Pět P v ČR a zhodnocení jeho efektivity po 13 letech realizace

Mgr. Bohdana Břízová, Zdravotně sociální fakulta JČU, České Budějovice

Dobrovolnický program AMIKUS v Liberci

Alena Bartoníčková, Bc. Simona Oravcová, Komunitní středisko KONTAKT, Liberec

Dobrovolnictví v Domově seniorů úspěšně pokračuje

Iveta Dittrichová, Domov seniorů, Jankov

Dobrovolnictví – perspektiva pro rozvoj občanské společnosti

PhDr. Jiřina Šíková, CSc., Praha

Nemusíme, chceme! (dokument, ČR)

Josef Kostecký a Ivana Zamazalová

Diskuse k předneseným tématům

14.00

Možnost návštěvy o.s. SPEKTRUM preventivních programů pro děti a mládež, nebo možnost prohlídky zámeckých sálů, galerie a zahrady

SEZNAM ÚČASTNÍKŮ KONFERENCE

(omlouváme se za případné nedostatky v seznamu)

Příjmení, jméno, titul	organizace
Adámek Karel, Mgr.	Charita Luhačovice
Adámková Lucie, Ing.	S.T.O.P.
Aglerová Jana, Bc.	Univerzita Karlova Praha
Baláž František, Ing.	Nitra
Bartoníčková Alena	KONTAKT Liberec
Beck Petr, Mgr	MPEG Praha
Berkyová Zuzana, Bc.	Nemocnice Teplice
Blatná Pavla, Mgr.	SVP Příbram
Blažková Zuzana, Ing.	OSVČ
Boček Josef, Mgr.	Národní institut dětí a mládeže Praha
Brumovská Tereza, Mgr., M.Sc.	Výzkumné centrum pro rodinu a děti, National University of Ireland, Galway
Břízová Bohdana, Mgr.	Zdrav. soc. fakulta Jihočeské univerzity České Budějovice
Bubleová Věduna, PhDr.	Středisko náhradní rodinné péče
Butulová Alena, Mgr.	Spektrum Kroměříž
Cintulová Lucia, Mgr.	Trnavská univerzita
Cruzová Dagmar, PhDr.	Spektrum Kroměříž
Čančík Michal, B.TH.	ADRA; Frýdek Místek
Černohorská Markéta, Mgr., Dis.	KONTAKT Liberec
Čížková Štěpánka, Ing.	Charita
Danihelková Ester, Ing.	VOŠ Olomouc
Deverová Ilenka, JUDr.	Univerzita Karlova Praha
Diatková Nataša, Mgr.	Ministerstvo vnitra ČR Praha
Dittrichová Iveta	Domov pro seniory Jankov
Dohnalová Renata, Mgr.	FN Motol Praha
Drbohlavová Eliška, Dis.	Paraple
Eimová Jarmila, Mgr.	Spektrum Kroměříž
Eisertová Jaroslava, Mgr., Ph.D.	Zdrav. soc. fakulta Jihočeské univerzity České Budějovice
Filip Přemysl, Ing.	VODAFONE

Fojtová Karolína, Dis.	Člověk v tísni
Foltýnová Marie Mgr.	Klub UNESCO Kroměříž
Frič Pavol, doc. Ph.D.	Univerzita Karlova Praha
Fřišenská Hana, JUDr.	Úřad vlády ČR
Frýdlová Hana, Ing.	Ministerstvo vnitra ČR Praha
Fuksa Bronislav, Ing.	Zlínský kraj
Galiová Lenka, Bc.	MÚ Nový Jičín
Hašplová Ivana, Mgr.	Farní charita Tábor
Havlová Lenka	Pět P Jindřichův Hradec
Hendrych Tomáš, Mgr., Ing	Dobromysl Liberec
Heřmanová Jana, Mgr	MŠMT Praha
Hobza Tomáš, Dis.	MPSV ČR Praha
Hoferková Dagmar, Ing.	ADRA
Holář Václav, Ing.	Ratolest Brno
Horáčková Anna, Mgr.	Klub UNESCO Kroměříž
Hrbková Marie	Thomayerova nemocnice Praha
Hrušková Petra	ELIM Opava
Hrůzová Renata	Klub UNESCO Kroměříž
Chlápková Leona, Mgr.	Spektrum Kroměříž
Chlopčíková Marie, Mgr.	o.s. Hafík
Chmelíková Hana	FOKUS Vysočina
Chocholová Kateřina, Mgr.	Almathea
Chudobová Jaroslava, PhDr.	Pedagogicko-psychologická poradna Kroměříž
Chytilová Lenka, Bc.	Spektrum Kroměříž
Jaklová Tereza, Dis.	FOKUS Vysočina
Janík Petr, Bc.	Centrum soc. služeb, Brno
Jeníček Petr	Pionýr
Jeníčková Daniela	Speciálně pedagog. centrum Praha
Jiránek Radek, Mgr.	Ministerstvo vnitra ČR Praha
Jonasová Radka, Bc.	Centrum soc. služeb, Brno
Jungová Yvona, Ing.	ÚP Ostrava
Kadlecová Helena	Spektrum Kroměříž

Kapounek, Bc.	ÚP Kroměříž
Karasová Kristina, Mgr.	AUTO Mat, Praha
Karasová Vendula, Mgr.	Člověk v tísní
Kaučká Tereza	Cesta domů
Kociánová Kateřina, Mgr.	o.s. LATA
Komínková Klára, Mgr.	Domov Horizont
Kopečná Karla	Zlínský kraj
Kořínková Ivana, MUDr.	Consult Hospital Praha
Kostecký Josef	student Ústí n. Labem
Koutová Radka, Mgr.	HESTIA Praha
Koutská Dagmar, RNDr.	Charita
Krbcová Alena, Mgr.	Dobrovolnické centrum Ústí n. L.
Kušková Hana, Mgr.	HESTIA Praha
Lománková Iveta, Mgr.	Asistence, o.s.
Lušovský Jan	Charita Rožnov p. R.
Malá Anna Marie, Mgr.	Nemocnice Chomutov
Malinová Petra, Mgr.	Charita ČR
Maryška Martin, MgA.	Moravská galerie
Masare Vít	AUTO Mat, Praha
Michalová Vladimíra	Město Mnichovo Hradiště
Mitřengová Monika	Diakonie
Moncman Petra	Asociace psích terapeutů
Mořkovská Jana	Ostravská univerzita
Návrátová Kamila, Mgr.	Město Ostrava
Neničková Dana	o.s. Kolumbus
Neugebauerová Hana, Bc., Dis.	ELIM Opava
Nováková Pavlína, Mgr.	Zlínský kraj
Obrusňková Irena, Mgr.	Národní institut dětí a mládeže MŠMT Praha
Ondrušková Dagmar, Mgr.	SZŠ Kroměříž
Panocha Jan	Diakonie Českobratrské církve evangelické
Pavlíková Drahomíra, Mgr.	Město Mělník
Pejlová Pavlína, Mgr.	ADRA

Pelánová Ilona	Diakonie Českobratrské církve evangelické
Petrášová Kateřina, Bc.	SVČ Brno
Petrboková Lenka, Bc.	Dobroduš, Diakonie Praha
Pevná Kateřina, Mgr.	IQ Roma servis
Pížová Milada	SVP Kroměříž
Pohořelá Anna	Magistrát Hlavního města Prahy
Pospíšilová Karin, Mgr	Thomayerova nemocnice Praha
Pospíšilová Libuše, Mgr.	Klub UNESCO Kroměříž
Pospíšilová Tereza, Mgr., Ph.D.	Univerzita Karlova Praha
Pravdová Jana, Bc.	Greenpeace
Procházková Martina, Bc.	Domov pro seniory Slunečnice
Procházková Michaela, Mgr.	Dobrovolnické centrum Ústí n.L.
Ridlová Marcela	Nemocnice Děčín
Ročková Anna	SKP-CENTRUM
Ředina Radovan	Sociální služby Kroměříž
Sahulová Andrea	Nemocnice Ústí n L.
Sedláčková Romana, Mgr.	Krajský úřad Olomouc
Seibertová Helena	Klub UNESCO Kroměříž
Semelová Lenka, Bc.	Charita Luhačovice
Schwarzerová Marie	Charita
Sikorová Dorota, Bc.	Diakonie
Skála Ondřej, Mgr.	Dobroduš, Diakonie Praha
Sládková Pavlína	Moravská galerie
Smíšek Karel, JUDr.	ÚP Kroměříž
Sozanská Olga, PhDr.	HESTIA Praha
Steinsky-Schwartz Georgina	NROS Praha
Steklíková Eliška, Bc.	Univerzita Karlova Praha
Strašáková Martina	Národní institut dětí a mládeže Praha
Stropnická Alžběta	Člověk v tísni
Svobodová Michaela, Dis.	STŘED, o.s.
Šeredová Andrea, Mgr.	VOŠ Jihlava
Šilhánová Hana, PhDr.	NROS Praha

Šimová Naďa	ADRA
Štěpánková Veronika	FOKUS Vysočina
Štěpo Jiří, Mgr.	SVP Příbram
Štětínová Marie	Pečovatelská služba Kroměříž
Štovićková Ivona, Mgr.	S.T.O.P.
Šupčíková Anna	HESTIA Praha
Švaříčková Barbora, Bc.	STŘED,o.s. Třebíč
Švecová Jana, Mgr.	Selesiánská asociace Praha
Talich Jan, Bc.	Zdrav. soc. fakulta Jihočeské univerzity České Budějovice
Tomečková Ivana	Adorea Vsetín
Tošner Jiří, PhDr.	HESTIA Praha
Tratina Pavel	EHSV Praha
Tylich Tomáš, Ing.	o.s. Kolumbus
Tyllerová Martina, Mgr.	Thomayerova nemocnice Praha
Ujřaluši Robin, Mgr.	INEX Praha
Urban Antonín, Mgr.	MÚ Nový Jičín
Vajsarová Jana, Dis.	Domov ve Vlašimi
Valentová Pavla, Bc.	Zdrav. soc. fakulta Jihočeské univerzity České Budějovice
Válková Kateřina, Bc.	Maltéžská pomoc
Varhaníková Milada	Klub UNESCO Kroměříž
Vávrová Magdaléna, Mgr.	Magistrát Hlavního města Prahy
Večeřová Hana, Ing.	Sociální služby Kroměříž
Veselská Blanka, Ing.	Diakonie Českobratrské církve evangelické
Vítková Vlasta, Mgr	IKEM Praha
Vostřáková Ludmila, PhDr.	MZ ČR Praha
Vošahlíková Radka	o.s. LATA
Vrbová Daniela	Pět P Neratovice
Vymětal Vojtěch, Ing.	ÚP Třebíč
Zamazalová Ivana	student Ústí n.Labem
Zigová Julia	dobrovolník Nemocnice Ústí n.L.
Žákovská Ludmila	Ratolest Brno
Žárský Dan, Ing.	Diakonie Českobratrské církve evangelické

Doprovodný program konference

*Společenský večer na Arcibiskupském zámku v Kroměříži, Ing. Pelán - Sodexo,
L.Chytilova - Spektrum Kroměříž jako Hanačka s dcerami,
Mgr. Jiránek - MV Praha, PhDr. Šiklová*

*PhDr. Dagmar Cruzová - Spektrum Kroměříž, Hanačky,
MUDr. Eva Nováková - předsedkyně Klubu Unesco Kroměříž*

*Na konferenci přichází Ing. Michaela Šojdrová,
poslankyně PS ČR*

Sborník konference
Dobrovolnictví v české společnosti – současnost a perspektivy

Vydává: Klub UNESCO Kroměříž a HESTIA-Národní dobrovolnické centrum Praha

Fotografie: Mgr. Miroslav Pilát

Obálka: Martin Číšecký

Sazba a tisk: TYPOservis Holešov

Neprošlo jazykovou úpravou

Kroměříž 2010

SPOLUPRÁCE RED DOBROVOL EVOLUNTEERING

